DEVRİM

AYLIK SOSYALİST DERGİ

EKİM KASIM
10
1992

YURTTA HARP CİHANDA HARP

PROGRAM PROBLEMATİĞİNE GİRİŞ

SEBÜKMAĞIZLAR RESMİ GEÇİDİ ▪ PARTİLEŞME PRATİĞİ ▪ DEVRİM ÇOK YAŞASIN

YENİ POLİTİK TARZ ÜZERİNE

EKİM DEVRİMİ VE GELECEK

Daha düne kadar Ekim Devrimi geçmişin bir tartışmasıydı. Şimdi ise geleceğin anlamıyla bütünleşen bir tarihsel düzeyde algılanır hale geldi. Gelmeliydi.

Ekim Devrimi; yaşanmış bir tarihin, somut ve cisimleşmiş bir olgunun adı olmaktan öte gitmiş, yeniden ve farklı bir tarihi anlam kazanmıştır.

Somut ve cisimleşmiş bir olgu olarak Sovyetler Birliği'nin çözülmesi, yeni ve farklı bir biçime dönüşmesi, bozulmaya uğramasının Ekim Devrimi üzerinde bir tahribata yol açtığı söylenemez.

Sonucun amaç dışına çıkmışlığını iddia edip, kaba determinist bir yaklaşım getirmek ancak burjuva idealistlerinin yapabileceği bir saçmalık olur.

Ekim Devrimi, başlamış ve bitmemiş bir devrimdir. Gerçeği de öyledir, anlamı da. Tarihsel önemini de burada yakalayabiliriz.

Başlamış ve bitmemiş olması, bir kez ve temel olarak Avrupa ve dünya devrimine büyüyememiş olmasından, ikinci kez kendi ile sınırlı amaçlarının bir çoğunun da gerçekleştirilememesindendir.

Bu amaçlardan Sovyet İktidar ayaklarının merkeziyetçiliğe kurban edilmesi, farklı özellikli toplumsal dinamiklerin reel sorun ve ihtiyaçları karşılamaya dönük tercihler tarafından güdük bırakılmış olmasıdır. Biri SSCB ölçeğinde diğeri dünya düzlemindeki ilk sosyalizm pratiğinin, akıllara durgunluk verecek denli başarılı ve gerçek olduğu unutulmamalı. O akıl durgunluğudur ki Moskova'yı "kabe" yaptı.

Genel anlamda Ekim Devrimi, dünyayı on gün sarsan insanlık tarihinin ilk kendi depremidir.

Tarihin bu birinci özgürlük depremi, ulusal özgürlük, sınıfsal hak mücadeleleri yolunda ezilenlere, yüzyıllarca bir zaman diliminde ulaşacakları kazanımları bir çeyrek yüzyıla sığdırmıştır.

Ekim Devrimi'ni anmak değil, yaşamak gerekir. Kışlık sarayın yıkılışını görmek gerekir, yoksulların zengin sofrasına ortak oluşunu tatmak gerekir, karların çiçek açmasını koklamak, çocukların koşusunu solumak gerekir. Zincirin kırılışını duymak, sokaklara olsun dokunmak...

Yarın için Ekim Devrimi, insanlık tarihinin sınıf egemenliğine başkaldırı sürecinin miladı olarak taşınacak. Bu miladı başlatan tüm Bolşeviklerin güzellikleri karekterimize içkindir artık.

* * *

T.C., G.Kürdistan'a bu kez de operasyonla girdi, girdiği savaştı ve savaş bir işgale dönüşebilir. İç savaş aynı zamanda bir dış savaştır. Demirel şimdiden burjuva basını "Sıkıyönetim'e" alıştırma turları yapıyor. Burjuvazi gemi azıya almış durumda. Her yerde kan var ve devlet döktüğü kanın hesabını vermiyor. Keyfiyet ve pervasızlık içinde her geçen gün yoldaşlar, özgürlükçüler kıyıma uğratılıyor.

Sınıf mücadelesi, henüz farklı ve sınıf dışı ancak sistemi bunaltan dinamiklerin, çatışmaların belirlediği gündemin altında ve arkasında yer alıyor.

Çekim merkezinde bulunması gereken sosyalistler, tarihin bu konjönktüründe bütün sorunlara, reel ihtiyaçlara ve olumsuzluklara rağmen irade güçlerini sınava sokmak zorunda. Mücadelenin yeri ve zamanı yoktur, sınırsızdır. Ancak sınıfsal hareket ve burjuvazinin egemenlik dayatmalarına karşı örgütlü varoluşun zorunluluğu bilinmeli ve bilinerek yürünmelidir.

Tüm enerji sınıfın örgütlü mücadelesinde uzun yürüyüşe!

YAYIN KURULU

ETKİ Yayınevi Adına:
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü
Mesut HASTÜRK

Yönetim Yeri:
Gençtürk Cad. Çukurçeşme Sk.
No. 18 Kat 2 Laleli / İstanbul
Telefon ve Faks: 522 56 29

Ankara Temsilciliği:
Ambarlar Cad.İlkiz sokak. 7/10
Sıhhıye/Ankara Tel: 2311884

Gaziantep Temsilciliği:
Ahmet ÇALDIRAN
Mütercim Asım Cad.Körükcü sk.
Bay Hilmi Geçidi No: 3 Gaziantep
Tel: 203524

Avrupa Temsilciliği:
Yüksel ER
Bilser str. 24a 2000 Hamburg 60
Almanya Tel : 040 5[illegible] 7632
Dizgi: ETKİ
Baskı : AYDINLAR Matbaası
Kapak: Roland Löbig/Magic of Colors

Abone Koşulları
1.Yıllık: 120.000TL. 70 DM. 150 FF
6. Aylık: 60.000TL. 35 DM. 75 FF

Hesap Numaraları:
Mesut HASTÜRK
İş Bankası Cağaloğlu Şb. / İst.
370961
İş Bankası Aksaray Şb. / İst.
DM Döviz Tev.: **967 290**
Posta Çek No : **666257**
Sirkeci / İstanbul

DEVRİM'DE BU AY

DEVRİM
ANKARA BÜROSU AÇILDI

ADRES:
Ambarlar Cad. İlkiz sokak.
7/10 Sıhhıye / Ankara
Tel: 2311884

"Ekim-Kasım'da"

Geleceğe gelenek, çocuklara isim, özgürlüğe kurtuluş, sınıfa deneyim ve bilgiye eylem katan tarihin geri dönülmez zemini Ekim Devrimi'nin takvim zamanında tüm komünistleri sevgiyle selamlıyoruz.

Lenin'i bol bir dünyada yaşadığımız bilinmelidir. Mücadelede düşen her bir Lenin'in "Kerem" olduğu bilinmelidir. Bilinci beyaz ekranla kazınan, yüzü boyalı basınla boyanan ve eli şiddetle kırılan insanlar için tarihin bu yeni ortaçağı'nda, bu Yeni Kölelik Düzeni'nde daha çok yanacağımızı biliyoruz.

Bugün, etik ve erdem çok önemlidir. Çünkü çözülüş, etik ve erdem sınavı olmuştur. Etik ve erdemi yitirenleri var saymıyoruz. Bir yerde yeni insan etik ve erdem insanıdır, yiritilmemesi gerekenin insanıdır.

Görüntülerin, taklitlerin, tüketimin, burjuva ideolojik formların karşısında bilinçlilik durumunu geliştirebilenler etik ve erdem üretecek.

Devrim bir mücadele, sosyalizm bir araç, komünizm bir yaşam biçimidir.

Birinin diğerinin içinde olduğu bilinmelidir.

Etik de erdem de buradadır.

Trajedi de..!

Daha üç-beş yıl önce kampanyalarla estirilen barış rüzgarları birden dünyayı karanlık bir girdaba soktu. Emperyalizmin bu egemenlik döneminde yeryüzünde şiddet ve kan arttı, İnsanlık dışı, sınıf düşmanı düzenin getirdikleri ortada.

Komünizm yeniden büyüyen bir ütopya...

Kalemi de, silahı da elden bırakmamak gerekiyor. Her devrim savaşçısının ölümünü ana rahmiminden kanayarak düşen bir çocuk biliyoruz. Biz burjuvazinin vahşetini tanıyoruz. Evi basılıp öldürülen yoldaş-kardeşlerimizin infazına da burjuva mahkemelerinde yargılanmasına da karşıyız.

O an, en büyük hesaplaşmayı yaptığımız andır ki meşruyuz.

Tekelci polis devletinin postalları, özgürlük istencinin doğurganlığı karşısında çaresiz.

Biz çare oldukça, onların çaresizliği artarak sürecek.

Her ulustan insan bedenimizin bir parçasıdır, bütün bir bedenimiz işçisidir dünyanın.

Sahtelik, ihanet, ikiyüzlülük ve vahşet döneminde, yeni kölecilik düzenine saldırmak..

İşte etik ve erdemin nesnel dayanağı...

Sevgiyle,

Mesut Hastürk

YURTTA HARP CİHANDA HARP

Sivil darbe tesbitini takip eden günler yoğun yaşandı. T.C bölgeyi savaş atmosferine soktu. G.Kürdistan'daki savaş durumu işgal statüsünde tartışılmalıdır. Burjuva demokrasisinin yüzyıl önce öldüğünü bir bizim sol'cular anlamadı

Politik gündem burjuva diktatörlüğünün yönetim mekanizmasını askeri-polisiye açık saldırıya göre tek düzene soktuğu MGK Diyarbakır toplantısının devamı niteliğinde

28 Ağustos 1992 tarihinde bugünkü burjuva yönetim hiyeraşisini paylaşan ve Eylül faşizmi anayasası ile oluşturulup önemli yetkilerle donatılmış Milli Güvenlik Kurulu, Cumhurbaşkanlığı ve Bakanlar Kurulu, Diyarbakır'da bir toplantı yapmıştı. Gayet olağan gözüken toplantının sonucu açıklandığı gün Devrim bir basın açıklaması yayınlayarak-dağıtarak Diyarbakır Toplantısı'nın bir Sivil Darbe olduğunu iddia etti ve bu girişim ile girişim sonuçlarının tanınması,buna karşı örgütlü bir tavır geliştirilmesi konusunda çağrıda bulundu.

Bu anımsatmayı yapmak zorunda kaldık ve politik üslubumuz kaldırmasa da değinmek zorundayız. Devrim'in açıklama ve çağrısına yalnızca İşçi Partisi'nden tepki geldi. İşçi Partisi, kendilerinin de benzer bir tesbitte bulunduğu ve bunun için birlikte hareket etmek istediğini, bunu başka çevrelere de ilettiğini bildirdi. *Devrim*'den İşçi Partisi'ne yapılan açıklama ise, İşçi Partisi'nin RP ve DSP gibi faşist ve Kürt düşmanlığı organize eden bu düzen partilerine de çağrı yapmış olmasını eleştirilerek İşçi Partisi'nin davetine ilgi gösterilmedi.

İşçi Partisi dışındaki tüm yapı ve çevreler Diyarbakır Toplantısı ve sonrasını izlemekte güçlük çekti. Bir kaç haftalık suskunluk MGK'nın 25 Eylül toplantısından sonra bozuldu. Yapılan tartışma ve yazılarda Darbe, daha çok burjuva kalemşörlerin tartışma konseptini aşamadı. MGK'nın Eylül toplantısından sonraki bildirisi, Diyarbakır düzenlemesinin doğrudan ve müdaheleye dönük açık biçimleri ifade etmesi bakımından uyarıcı oldu. Bu uyarıdır ki "Darbe" üzerinde tartışmaları yoğunlaştırdı ve burjuva basın gündeminden sol basın gündemine taşıdı. Bu tartışmalardan hemen çoğunda bir ay önce *Devrim'in* tesbit ve açıklamalarındaki argüman çeşitli versiyonlarla üretildi.

Bugün ise Darbe tartışması unutulmaya yüz tuttu. Açıkça, burjuva yönetim aygıtı ve biçimi üzerindeki düzenleme ve fonksiyon değişiklikleri ile nesnel durumlara, olgulara yönelik

Devrimcilerin hala burjuva demokrasisi yanılgısından kurtulamamış olması bütün vahametiyle ortada. Sonuçta mevcut hükümetin "Milli Mutabakat Hükümeti" olarak sivil darbe hükümetine giydirilmiş kılıfıyla tanımlanmasına yol açıyor

müdahele biçimleri çözümleyen ve açıklayan çalışmalar yerine, Darbe'nin, asker ya da başka bir sınıf temsilcileri tarafından yapılacağı genel ayrımı çerçevesinde ele alınmakla yetinilerek, yeni süreç yeterince anlaşılamadı.

Sonuç olarak "ince", "Yumuşak", "örtülü" gibi kavramlarla nitelenen darbe tartışmaları amorfluğunu koruyarak yoğunluğunu yitirdi.

Burada bir kaç ilginç tesbite gerek var. Darbe konusu hala burjuva demokrasisini aksatan bir karşıtlık olarak ele alınıyor olması. Burjuva egemenliğin yönetim biçimi içinde bir düzenlemeye şekil veren sivil darbe tesbitinin ayırdına varılmaması bir yana, Darbe tartışması sonucunda, bu tartışmayı askeri müdahele düzleminde yapan ve yaptırtan burjuva medyaların "demokrasi mi istersiniz? Askeri rejim mi?" gibi içeriksiz ve sınıflar pozisyonunu gizleyen burjuva tezlerinin ardına düşülerek, mevcut durumun benimsenmesi ve meşrulaştırılmasının farkına varmamayı getirdi. Tartışmaların azalması bunu gösteriyor. Devrimcilerin hala burjuva demokrasisi yanılgısından kurtulamamış olması bütün vahametiyle ortada. Sonuçta mevcut hükümetin "Milli Mutabakat Hükümeti" olarak sivil darbe hükümetine giydirilmiş kılıfıyla tanımlanmasına yol açıyor.

MGK'nın kararlarının tanınmaması, bu baskıcı kurumun kaldırılması Eylül faşistlerinin yargılanması konularında bir mücadele zemini ağır ağır kaymaktadır.

Sivil Darbe'nin niteliğine uygun olarak gelişen süreçte gerçekleştirilen uygulamalardan bazılarına bakmakta yarar var: Tüm devrimci demokrat ve sosyalist basın üzerinde açık bir tehdit ve saldırıya girişilmesi, son iki ayda toplatılan, dava açılan dergi ve tutuklanan sol basın üyesi sayısı artmıştır. Sendikal haklar için yapılan mücadele baskı altına alınmış, tüm yasal düzenlemeler gündemden uzaklaştırılırken CMUK tasarısı özüne aykırı hale getirilerek ve iki ay gecikme ile yeniden komisyona havale edilmiştir. Kesinlikle Ceza Muhakemeleri usulu kanunu, ırkçı ve faşizan özelliklerini koruyarak yasalaştırılacak, yalnızca adi suçlarla ilgili yargı konularıyla sınırlandırılacaktır. MGK'nın, Diyarbakır toplantısının bir uzantısı olarak gerçekleşen 25 Eylül toplantısıdan hemen sonra Özgür GÜNDEM gazetesi günlük olarak toplatılmaya başlandı, hiçbir yasal çerçeve gözetilmeksizin yasaları burjuva-faşist geleneğe dayalı fiili bir yönetim meşrulaşırken, HEP'in kapatılması neredeyse kesinlik kazanıdı. HEP'e yönelik operasyonlar yoğunlaştı ve tutuklamalar serisi başlatıldı. Gözaltında kaybolmalar artarak sürüyor.

Bunlar önemli ölçüt sayılmayabilir ve geçmişin devamı biçiminde ele alınabilir ancak fark kesindir. Düzenin bu aşamadan sonra yapacağı başka bir çözüm literatürün bütün anlamlarına uygun bir faşizmdir.

Asıl önemlisi ise fiili durum ve keyfiyeti teşvik eden saldırganlığın devlet politikası olması ve bütün insiyatifin parlamento üstü olan MİT-MGK-Özel Harp Dairesi, Cumhur-

APO'YU ÖLDÜRME PLANLARI

Düzenin bu aşamadan sonra yapacağı başka bir çözüm literatürün bütün anlamlarına uygun bir faşizmdir

başkanlığı ve Bakanlar -sonuncusu ikincil düzeydir- bütün fiili insiyatifi eline almıştır.

MGK önce toplanır, sonra Bakanlar Kurulu toplanır ve MGK karar, öneri ve istekleri Bakanlar'a "Bildirilir". Demirel'in şu açıklaması kaydedilmelidir:

Ben MGK Toplantısı'nda iki soru sordum. Yeterli yetkiniz var mı? "Evet var" dediler. Yeterli paranız var mı? "Evet var" dediler. Ne de olsa daha önce bir kazık yemiştik. Bu kez ipi sağlama bağladık" işte sivil darbe!

Demirel, başta olmak üzere, Bab-ı Ali'den de başta Oktay Ekşi "Gerekirse dünyayı bir kenara itip sıkıyönetim ilan" edilmesinden yana olduklarını duyurarak halkı tehdit etmeye ve baskının bu biçimine zemin hazırlamaya başladı.

Güney Kürdistan'ın işgali, Kürt illerinin sürekli kuşatma ve sorti altında tutulması, göçe zorlamalar ve batıdaki milliyetçi sistematik provakasyonlar darbenin niteliği konusunda açık tanımlar getirmeye yeterlidir. Bugünkü sürecin Milli Mutabakat Hükümeti kılıfında -ki kılıf demenin de çok önemli bir ayırdeciliciliği yoktur- baskısı rolünü artırmış ve merkezileştirmiş bir burjuva düzen yönetiminin işlediğidir.

Yurtta Harp Cihanda Harp

Kurtuluş savaşı sonrası egemenliği dönemini başlatan *sınıfsal gelişimi* ile düzeni bir ekonomik-politik egemenlik statüsüne bağlamaya, her halükarda statüko ile egemenlik durumunun özdeşliğine dayanan bir istenci yerine getirmeye çalışan burjuvazinin liderlerinden Kemal'in "yurtta sulh, cihanda sulh" askeri ilkesi, diğer tüm ilkeler gibi trajik bir biçimde tersine dönmüştür.

Bu iflasın ve iflasla başlayan yoğun gericilik koşullarının burjuvazinin saldırı ve savaş stratejileri ile yönetim koşullarını birbirine bağlaması zorunluluğu bugün açık bir biçimde cereyan ediyor.

Tarih, Kemal'i bitirmiştir.

Demirel açıklıyor "Tüm Kara Kuvvetleri insan potansiyelimizin %54'ü, 10'u kobra olmak üzere 110 helikopter, 3 kolordu, 32.000 kişilik mobil kuvvet, komando birliklerinin tamamına yakını "Kürt bölgesinde. Bu kuvvet oranı Osmanlı-Rus savaşında kullanılan güce eş değerde. Bir diğer gerçeği de İnönü açıklıyor "Kerkük'ü sınırları içinde gösteriyorlar (Kürtler). Bunu kim kabul eder?" Anlaşılan Erdal, İsmet Paşa adına Dr. Rıza Nur'dan özür diliyor ve bir sömürgeci politikacasının diyeceklerini dile getiriyor. "Bölge gücümüz, petrol ve doğal kaynaklar, saldırı gücümüz... Kerkük'u bu kez bırakmayız. " Evet, akan kanın petrol olarak geri dönmesi gerekiyor. Dr. Rıza Nur, Lozan'daki paylaşım görüşmelerinde İsmet İnönü'yü Musul'u almak için ısrar etmemekle suçluyordu. Musul'u almazsak Kürt sorunu yarın başımaza bela olur diye de ekliyordu.

Demirel'in son açıklamalarından biri ise "K.Irak sınırı

Güney Kürdistan'ın işgali Kürt illerinin sürekli kuşatma ve sorti altında tutulması, göçe zorlamalar ve batıdaki milliyetçi sistematik provakasyonlar darbenin niteliği konusunda açık tanımlar getirmeye yeterlidir

Genel Kurmay başkanının da itiraf etmek zorunda kaldığı iç savaş, ABD-TC-KFD işbirliği ile Kürt hamiliği eşliğinde G.Kürdistan'a uzandı

yanlış çizilmiş." oldu. "Kuzey Irak Osmanlı'nın Musul eyaletidir..." dedikten sonra bu sınırın jeologlar tarafından çizildiğini belirterek itiraz ediyor. Bugün Türk Silahlı Kuvvetleri üç cepheden ve üç koldan K.Irak denilen Kürt bölgesindedir. Yaklaşık üç haftadır süren saldırı ve stratejik noktaları ele geçirme harekatı kısa sürede bitmeyecek ve bugün Türk egemenlerinin bölgeden çıkıp çıkmayacağı tartışılıyor. Kesin olan birşey varsa askeri kuvvetin kışı bölgede geçirmek için hazırlığa giriştiğidir. Türkiye egemenleri Barzani ve Talabani'nin ABD ile çok önceden üzerinde anlaştığı Kerkük-Musul petrol bölgesi ortaklığı içine çekilerek bölgedeki işbirlikçi KFD'ni tanımaya ikna edilmek istendiyse de Türkiye yönetimi bunu şimdilik duymazlıktan gelmeyi yeğlemiştir.

İç savaş dışa taştı. Şırnak kuşatması ve Şırnak'ın iki-üç kez "ele geçirilmesi"ne, Batman'daki Özel Harp Dairesi-Kontr-gerilla ve hizbullah üssünün cinayetlerini arttırması, Ağrı Dağı kuşatması, Kulp saldırısı, Yüksekova çatışmaları... ve diğer bütün çatışmalar son aylarda iç savaşın tırmandığını gösteriyordu. Genel Kurmay başkanının da itiraf etmek zorunda kaldığı iç savaş, ABD-TC-KFD iş-birliği ile Kürt hamiliği eşliğinde G.Kürdistan'a uzandı.

Topyekün mücadele, seferberlik ilanı oldu. Her yerde ve her düzeyde saldırıyı örgütleyen ve hukuki çerçeveyi fiili durum'la kıran bu yeni tanımlama, içinde yaşadığımız burjuva egemenliğin, kendi demokrasini kurmak için ihtiyaç duyduğu şiddet ve boyun eğdirmenin askeri ifadesidir. Topyekün mücadele alçakça, ırkçı bir saldırının formülasyonudur

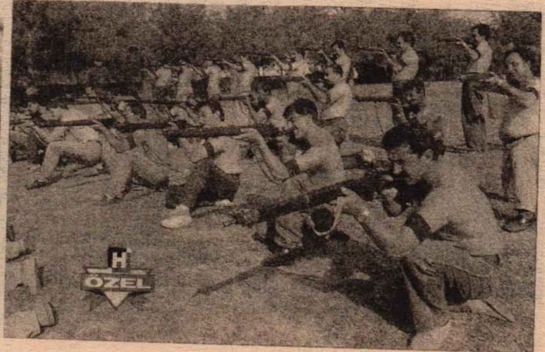
Türkiye egemenlerinin sömürgen-saldırgan bölge politikası bugünkü çerçevesini ne kadar genişletecek ve bölge halklarına, Türk, Laz, Ermeni, Azeri, İran, Arap, Kürt-Süryani, Türkmen emekçi ve yoksullarını ne kadar daha kırdıracak ölçmek çok zor. Kesin olan bir şey varsa bu kan batağının en büyük sorumlusu Türkiye egemenlerinin alt-emperyalist ülke olma isteği doğrultusunda, ancak üst emperyalistlerin kontrolünde hareket geliştirmeye çalıştığıdır. Bu harekettir ki Türkiye egemen sınıflarının hem aradıkları çözüm hem de çıkmazı birlikte ifade ediyor. Halkları ezmenin, sömürmenin ve kendi halkını sömürme gerçeğinin tüm halkları, kardeş ulusları yıkıma götüreceği kesindir. Geleceğe dönük biraz olsun tahmin yürütülmesi gerekirse, bu kan batağından büyük bir kıyımla çıkmak ve kendisini tarihsel olarak süreklikıyıma tabi tutacak emperyalist-kapitalist politikalara karşı sınıfın gerekli saldırısını hazırlamak görevi ve tarihsel başkaldırısınıörgütlemek...

Topyekün mücadele alçakça ırkçı bir saldırının formülasyonudur

Demagog Demirel burjuvazi adına soru soran bir gazeticiye "Şimdi siz bana diyorsunuz" ileriye bak." Nasıl bakayım? Keynes, "İleri yıllardan sözetmeyin, belki ölmüş oluruz" diyor."

Bu itiraf yalnızca Demirel'in değil, Türkiye egemen sınıflarının gelecek korkusunun en yalın biçimde anlatımıdır.

Sebükmağızlar resmi geçidi (*)

S. ÖNAL

"Askeri darbe" yapılmadan fısıltısı bile hizaya getirdi. Boy sırasına göre dizilip uygun adım marş, marş...

"Vatanseverler" bu kez sadece ünüformalılar değil. Ünüformalılar sivillerin de "Vatansever" olduğunu kabullendiler. Siviller de ünüformalıların "Demokratlığı"nı, "Demokrasiye bağlılıkları"nı.

Ve Türkiye'de 1923'ten bu yana yaşatılan gelenek bozulmadı. Kürdistan sorununda "Milli mutabakat hükümeti" kuruldu.

DYP-SHP koalisyonunun gücü isyanı bastırmaya yetmedi. RP+ANAP+MÇP+CHP+DSP ve bağımsızların desteği ile kısaca parlementoda HEP dışında tam bir görüş birliği oluştu.

Kürt ulusal mücadelesine karşı örgütlenen "Milli Mutabakat hükümeti "*topyekün mücadele*'nin bir fiil örgütleyiciliğini de üstlendi.

"*Topyekün mücadele*" stratejisi yeni bir şey değil. Sömürgecilerin ulusal Kurtuluş mücadelelerine karşı uyguladıkları bir savaş stratejisidir. Askeri çözüm bu stratejinin esasıdır. "Düşmanı" yenebilmek için "halkı kazanmak" gerekir. O halde askerlerin ve sivillerin "düşman"a karşı moral üstünlüğüne sahip olmaları gerekir. Askeri başarı demoralize olmuş bir orduyla kazanılamaz. O halde psikolojik savaşta üstünlük ele geçirilmelidir.

Bunun iki boyutu ve propagandası vardır:

1. Metrepollerde şövenizm diri tutulmalı, militan hale getirilmelidir. "Ülke-Bayrak-Ezan" bu politikanın belirgin üçgenidir.

2. Sömürge topraklarında direniş ve savaşın sonuçsuzluğunu ve çözüm yolu olmadığını halka kabullendirmek, boyun eğdirmek.

Propaganda yönü eldeki tüm olanakların aktif kullanımına ve harekete geçirilmesine dayanmalı. Basın, radyo, TV, üniversiteler, "demokratik" kurum ve kuruluşlar, tüm anayasal örgütler seferber edilmelidir.

Askeri yön ise ordu, polis ve işbirlikçi sivil milis örgütlerle desteklenmeli devlet elindeki tüm güçleri aktif olarak kullanmalıdır. Devlet terörü sınır tanımaz bir alanda uygulanmalıdır.

"*Topyekün mücadele*" de herşey, ama herşey kontrol altında tutulmalı en küçük ayrıntı dahi planlanmalıdır.

"Devletin yaptığı katliam ya sessizce geçiştirilmeli, ya da "Düşman'a" mal edilmelidir."

Düne kadar resmi ağızlar herşey iyi gidiyor diyorlardı. İyi gidiyordu da, Devlet neden *Topyekün mücadele'ye* başvurdu. Aslında Kürdistan'da hiçbir şey iyi gitmiyordu. "İsyan'a karşı askeri çözüm ve saldırı boyun eğmeyi değil, PKK varlığıyla direnişi örgütledi. Devlet "ezdik, yokettik" yaygaralarını yayarken, gerçekte ise hergeçen gün artan sayıda ve şiddetle karşı eylemlerle ve askeri yenilgilerle tanıştı. Bırakın Kürdistan dağlarını, ovalarını, karakolları savunamaz hale geldi. Başbakan dahi bu gerçeği "şehirlerde gece onlar, gündüz güvenlik güçleri hakim" diyerek kabullendi.

Yenilgiler üst üste gelince ordu içerisinde psikolojik bir çöküş yaşandı. Askerler demoralize oldular. Psikolojik üstünlük PKK'ya geçti. Metrepollerde ise pis ve kirli savaşa karşı bir umursamazlık yaşanıyordu. "Cepheye" gitmek ölüme gitmek gibi birşey haline dönüşüyordu. Basının teşhir etmek için yaptığı PKK propagandası tersine döndü. Silah ters tepti.

Türk solu ise Kürdistan ulusal kurtuluş hareketine, kendi tarihi birikimini (ki o birikim kemalizmden kopuşmamıştı) yadsıyarak olumlu bakmaya başladı. Radikal kesimlerde ulusal kurtuluş hareketi destek buldu. Orta yol siyaseti yaşam bulacak uygun bir ortama sahip olamadığından, taraf olmak zorunluluğu birçok örgüt ve çevrenin tavrını netleştirmeye götürdü.

Tam da bu noktada çözülüş ve demoralizyon sivil ve askeri kesimlerde ve hatta aynı burjuva partileri içinde yer alanlar arasında tartışmaları gündeme getirdi. Reform sözcüğü sıkça duyulmaya başlandı. Çatlak sesler demoralizasyonu artıran faktörlerdi. 70 yıllık politikanın teorisinin iflası daha fazla tartışılamazdı. MGK Diyarbakır'da toplandı ve sürdürülen mücadeleyi dağınıklıktan kurtaracak örgütlü, *topyekün Mücadele* aşamasına tırmandırdı. "Sınır ötesi"de dahil her türlü Askeri Müdahele kararı aldı.

İyi kötü askerlik bilgisi olan herkes bilir. Psikolojik üstünlüğü olmayan hiçbir ordu istediği kadar teknik donanım üstünlüğüne sahip olsun başarılı olamaz.

Oysa TC'nin ordusu Kürdistan'da psikolojik olarak güçsüz düştü.

Bir kez haklı hiçbir gerekçesi yoktu. Kuru edebiyattan başka birşey ileri süremiyordu. İkincisi, gerilla savaşına karşı yetersiz ve donanımsızdı. Üçüncüsü, halk desteğinden yoksundu.

Yılların tecrübeli CIA 'uzmanı' bu konuda gözlemlerini şöyle anlatıyor."Kürtler konusunda Türkler hazırlıksız yakalandı. "Radikal örgütlere karşı reformcu alternatif örgütlere müsade edilmeli ve desteklenmeliydi."

Kuşkusuz TC. hazırlıksız yakalandı: Ama hazırlık yapsaydı egemen ve yasakçı anlayışla ne yapabilirdi. Kocaman bir hiç. Çünkü resmi politika askeri başarısızlığı tatmamış ve tüm Kürt isyanlarında da hep "üstün" gelmişti. Kaldı ki Kürt sorunu bir "tabu" idi. Tartışmak dahi tehlikeli ve yasaktı. Şu anda dahi bırakın sosyalistlerin düşüncelerini burjuva çevrenin kıytırık düşüncelerini dahi tartışmak tehlikeli bulunuyor.

Askeri ve psikolojik üstünlüğü her türlü atraksiyona rağmen bugüne kadar sağlayamayan TC; 'çözümün *topyekün mücadeleden* geçtiğini tesbit ediyor. Yeni Strateji tüm kurum ve kuruluşlarla birlikte *topyekün mücadeleyi* örgütlemek.

Recep Ergun eski MİT'çi olarak bu savaşın stratejisini *2000'e doğru* dergisine şöyle tanımlıyor. "Rivayete rivayetle, dedikoduya dedikoduyla"mücadele alanlarını ise "yapılan yer kahve ise kahvede, ev ise evde sürdürülmelidir" diyor.

Demoralize olmuş birliklere moral vermek için "Genelkurmay başkanının ziyaretini "olumlu buluyor. Ama asıl "psikolojik savaşı bölge valisi Ünal Erkan'ın verdiği", Türkeş'in önerisinin tersine "bölgeye 100.000 asker değil, 100.000 memur gönderip halka gerçekler anlatılmalı"diyor. Psikolojik savaşın donanımlı elemanlarla sürdürülmesi gerektiğini söylüyor.

Psikolojik savaş, kitle iletişim araçları üzerinde tam bir hakimiyeti ve örgütlü bir propaganda faaliyetini gerektiriyor. Tek bir merkezden yönetilen propaganda faaliyetlerinde askeri başarılar tekrar tekrar haber yapılıyor. PKK eylemleri ise teşhir amacıyla yapılıyor. Küçük çocuk, bebe, kadın ölümleri öne çıkarılıp Kürt halkı üzerine şok açıklamalara yer veriliyor. Pis ve kirli savaşın neden kirli olduğunu insanlar sorgulayamadan beyinlere tek yanlı düşünce kazılmaya çalışılıyor.

Burjuva medyalar, en güzel "Kahraman Mehmetçik" sayfaları hazırlıyor. "Şan ve şeref" madalyası sahibi Şırnak, Kulp"savaşı", Fatihi. Mete Sayar Paşa'nın cephe resimleri yayınlanıyor. Köşe yazarları ağıt yakmaktan, ağlamaktan, zafer zılgıtları çalmaya başlıyorlar. Asparagas haber üretme merkezleri senaristlere taş çıkartacak senaryolar yazıyorlar.

"Milli Mutabakat hükümeti"nin sözcüleri demeçlerini öne çıkartmak için genel yayın yönetmenlerine adeta yalvarıyorlar. Vur abalıya, "vur PKK"ya daha çok "vatansever ol" "çağdaş milliyetçiliğin" ortak sloganı oluyor.

Özal, artık gazetelerin sadece haberleriyle değil, sayfa düzenleri ile de ilgileniyor. Hangi haber nerede, kaç puntoyla verilecek bunu dahi belirtiyor.

Kuruluş	1992 (Milyon TL)	1993 (Milyon TL)
M.S.B	23. 904.500	41. 398.400
İçişleri B.	2. 154.780	3. 772.227
Emniyet Gn.Md.	7. 036.000	11. 534.939
Jandarma Gn.K.	3. 926.200	7.947.300
Sahil Güvenlik K.	157.100	268.950

Hürriyet 25 Ekim 1992

Milli Mutabakat Hükümetinin Kürdistan Bütçesi

Topyekün mücadele de çıban olan ezen ulus sosyalistlerine karşı ise tam bir terör estiriliyor. Ya yola gelip tövbekar olacaklar, ya da nasiplerini alacaklar. Radikal sol ilk hedef, yayın organları ise hemen kontrol edilmeli. Kısa sürede 10'a yakın dergi toplatılıyor. Dergi büroları basılıyor. "Demokrasi paketi" böyle bir törenle açılmış oluyor.Demokratik kitle örgütleri başta da İHD şubeleri polisin baskınına uğruyor. HEP ise zaten belirlenen bir hedef. İçişleri bakanı bu partiyi "Mecliste terörün uzantısı olarak" görüyor. Başbakan ise HEP'in akibetinin ne olacağını işaret ediyor.

Devlet, önümüzdeki günlerde belirlediği stratejiyi açıkça ortaya koyuyor. Hedef Kürt ulusal hareketi, ve komünistler. *Topyekün mücadele* de ise, işkence, katliam, toplu gözaltılar yani her yol mübah. Arkalarında bu kez her zamankinden daha örgütlü Babı-Ali'nin "Kalem Korucular"ı da var. Önce öldürecekler sonra arananlar listesine koyacaklar. Daha sonra çatışmada öldü diyebilecekler. Sağ yakalananları ise "cani ruhlu katiller" olarak takdimedecekler.

Diğer yandan *Topyekün mücadelede* devlet elindeki tüm silahları komünistlere, Kürt ulusal kurtuluşçularına çevirirken, komünistler için orta yol yok. Devlet orta yolu da tıkadı. Ya yeni strateji karşısında yelkenleri indirip teslim olunacak, ya da dişe diş savaş örgütlenecek. Çünkü, sessizlik ve duruşu belirleyememe devletin estirdiği terör karşısında teslim olmakla eş anlamlıdır.

Darbe fısıltıları bazı "aydın" bozuntuları hariç, komünistler de panik yaratmadı. Bu çok önemli dir. Bugün hemen hemen tüm kesimler karşı koyuşun pratik önerilerin ve örgütlenmesini tartışı-

yorlar. Ancak ivedi görev bunu tartışmaktan birleşik bir üst örgütlenmeye tırmandırmaktır.

Kuskusuz devlet terörü sebükmağızların "su katılmamış demokrasi" programlarıyla yüklü teorilerini yumurtlamalarına da uygun ortam yaratacaktır. Savaşmamanın "teorik" analizleri bu dönemde bir kez daha hortlayacaktır. Devlet terörü sebükmağızları sağcı teoriler icat etmeye iterken ve de bunda başarılı olurken, diğer yandan radikal solun ortak tavır almasında katalizör de olacaktır. Bunu da unutmamak gerekir.

İkinci bir nokta. Dişe diş savaş statükocu mantıkla örgütlenemez. Böyle bir anlayış işin başında üstünlüğü karşı tarafa vermektir. Geçmişten devralınan statükocü anlayış, bu tehlikenin kaynağıdır. Programsal anlayışlarda "demokratik" taleplere sıkışılıp kalındığı zaman, savaş değil, direniş örgütlenir. Yani savunmadan saldırıya bir türlü geçilemez. Siyasi gündem, burjuvazinin belirlediği konularda onun çizdiği sınırlarda şekillenir. *Topyekün mücadele* stratejisini çizen sebükmağızlar, komünistleri tamda bu noktaya sıkıştırmaya çalışmaktadır.

Diğer yandan *topyekün mücadele*'nin benimsendiği Diyarbakır MGK toplantı kararlarında "Terör örgütüne dağda, kırda, şehirde, *yurt dışında* ve *yurt içinde* her yerde takip edilerek gerekli darbe vurulacaktır." deniyor.

MGK kararı "Milli Mutabakat Hükümeti"nin stratejisi oluyor. TC. orduları "Meclisin kararıyla" "Kuzey Irak" topraklarına giriyor. Resmi açıklama "TC'nin Askeri birlikleri "Kuzey Irak toprakları"na girdiği şeklinde. Oysa 4 Ekim 1992'den itibaren TC ordularının girdiği topraklar Kuzey Irak toprakları değil, Güney Kürdistan federe devleti toprakları.

4 Ekim 1992'de bu topraklarda Kürt Federe Devleti kuruldu. Türkiye, Kürt Federe Devletine karşı olduğunu açıkladı. Ama Barzani ve Talabani ile anlaşarak onları PKK'nın üzerine gönderdi. Federe devlet ilanı ile, Kürdistani Cephenin PKK üzerine peşmergeleri göndermesi aynı tarihe rastladı.

PKK'ya karşı Kürdistan'ı cephe ile ittifak ve ortak askeri hareket düzenlenirken, resmi ağızlar, öte yandan federe devlet tehlikesi üzerine söylevler çekmeye başladılar.

Kürdistani Cephenin liderlerinden Talabani TV'de "federe devlet önerisini kendilerine Özal'ın yaptığını, İnönü'nünde baştan beri haberi olduğunu ve desteklediğini" açıkladı. Daha da ileri giderek Özal'ın "ne kadar ileri görüşlü bir lider olduğunu" söyledi.

Kürt federe devleti Amerikan himayesinde İngiltere, Fransa ve bir çok Avrupa ülkesinin desteği ile kuruldu. ABD, Türkiye hariç Kürdistan'ın ilhak edilen tüm parçalarındaki ülkelerle sorunlu durumda. Bir yerde bu ülkeleri bölge istikrarının önündeki engeller olarak görüyor. Federe Kürt Devletine bugünkü çıkarları açısından değil, uzun vadeli çıkarları açısından yaklaşıyor. Bu strateji Kürt dinamiğinin 2000'li yıllarda ortadoğu da taşıyacağı önem üzerine inşa ediliyor.

Türkiye açısından ise Federe Kürt Devleti bölgede Kürt dinamiğini ateşleyeceğinden ciddi bir tehlike oluşturuyor. Federe Kürt devleti yerine otonomi ve Irak'ın toprak bütünlüğü, Misakı-Milli'nin geleceği açısından daha güvenceli.

Komünistler açısından ise böyle bir devlet. Kürt ulusal mücadelesinin, Güney Kürdistan'daki kendi doğal evrimi. Ulusal mücadelenin önderliğinin sürece damgasını vurması ve karakterini yansıtması kadar doğal bir şey olamaz. Önderlik baştan beri emperyalizmle uzlaşma ve diğer parçalardaki sömürgecilerle işbirliği sürdüren bir politikaya zaten sahiptir. Komünistler açısından önemli olan "federe devlete" karşı olup olmama değil. Talabani ve Barzani ile gelinen noktada işibirliği noktalarının olup olmadığının tesbitidir. Tabi bir de Federe Kürt Devletinin Ortadoğu ve Türkiye devrimi açısından taşıdığı önemdir.

Kürdistan Federe Devleti iki kutuplu bir dünya da kurulmadı. Ulusal ve toplumsal kurtuluş gibi bir stratejiye de baştan beri sıcak bakmadığı gibi. sosyalizmle "kürdistani cepheyi" oluşturanların uzaktan yakından bir barışıklığı da yok. O halde Kürt Federe Devleti ulusal aşamada ve önderliğin sınıfsal konumuna göre şekillenecektir bunda şaşılacak bir şey de yoktur. Güney Kürdistan federe devleti devrimci dinamikleri frenleyen bir sübap görevi de görecektir.

Sömürgecilerin ve emperyalistlerin insafıyla yaşamaya çalışan bir federe devlet'in niteliğinin ne olacağı kehanet değildir. Kukla ve işbirlikçidir.

Kürt Federe Devleti yaşarsa (yaşarsa diyoruz çünkü emperyalizmin bölgedeki politikası değişik alternatifleri yaratabilir) şimdilik değil ama, belli bir süre sonrası kürdistani cephenin egemen politikasının aşılmasına gebedir. Şimdi ilk aşama tamamlanmak üzere peki sonrası ne olacak?

Bana göre kürdistani-cephe yara aldı. Kurulduğu günden itibaren yıpranmaya da başladı. Kürdistan Federe Devleti Türk sömürgecilerine yaltaklanılarak, Apo'ya TV'de sövülerek yaşatılamaz. Emperyalizme, sömürgecilere elini veren kolunu geri alamaz.

Kaldı ki PKK'ya saldırıda Türk sömürgeciliğiyle işbirliği yapan Barzani ve Talabani halkına karşı suç işlemişlerdir. Kazanan taraf ne Talabani, ne de Barzani ne de TC. olacaktır. Pis ve kirli savaşın işbirlikçisi olma lekesi kolay kolay unutulmaz.

Sebükmağızlar kaybedecekler.

(*) Hafif beyinliler resmi geçidi.

Partileşme pratiği ve teorik birikimler

HALUK SAVAŞ

Dünya Komünist Hareketi, siyasal gericiliğin saldırıları karşısında, gerileyebileceği en geri noktaya ulaşmış bulunuyor. Türkiye sınıf mücadelesinin sosyalist genç öncüleri; bu aşamada, kendilerinden önceki kuşakların yarattıkları, devrimci yöntemlerin, geleneklerin, teorik pratik-örgütsel deneyimlerin etkisi altında yollarını açmaya çalışacaklar.

Geçmiş Türkiye siyasi pratiği düşünüldüğünde ve günümüz ile ilişkisi kurulduğu zaman, eskisinden daha kapsamlı, daha gelişkin bir siyasal sürecin yaşanabileceği iddia edilebilir.

Bu sürecin en temel özelliği siyasal iktidar mücadelesi veren, Türkiye'nin çürümüş toplumsal ilişkilerinin yarattığı temel sorunlara, devrimci sosyalizm adına çözümler getirmek 'iddiası' ile savaşan bir leninist partinin oluşturulmasıdır.

Toplumsal sorunların devrimci yoldan çözümü, siyasal iktidarın alınmasından önceki savaş dönemleri, 'devrimci durum' koşullarında uygulanacak taktikler, sosyalist toplum kuruculuğu gibi geniş bir zaman dilimine yayılmış kapsamlı tarihi sürecin siyasal görevlerine soyunacak Leninist partinin oluşturulmasına katılacak sosyalist kadroların çalışmalarını; "Partileşme'nin eylemli yürüyüşü" olarak tanımlayabiliriz. Sosyalist arayış sürecinin, arayışın bizzat kendisi olacağı, 'eylemli yürüyüşe' temel oluşturan saptama ve önerilerin netleştirildiği dönemden sözetmeliyiz.

Kuşkusuz içinde yaşadığımız dönemin olumsuz olağanüstü özellikleri, bir proletarya partisinin, pek çok sorunların ve güçlüklerin baskısı altında yaratılacak olduğunu bizlere öğretmektedir.

Nasıl bir parti? sorusuna verilecek cevap açıktır. Leninist bir Parti. Ancak devrimci sınıf partisi olarak ileri sürülen leninist Parti felsefesine saldırıların değişik biçimler altında geliştirildiğini dikkate almak zorundayız.

"Kısaca; Türkiye soluna "sosyalist iktidar perspektifini" kazandırmak görevini üstlenen, kadroları buna "hazırlayacağı" düşünülen *Legal Sol* parti çalışmalarının da, saptanan amaca uygun düşmediği bilinmelidir. "Leninist örgüt bir başka örgüt ile ikame edilemez."

Dünya'da 70 yıllık bir sosyalizm pratiğine yol açan Bolşevik Partisi, Lenin'in ünlü Ne Yapmalı çalışmasıyla şekillenmeye başlamıştır. 1900'lerin başında "dünya da hiçbir sosyalist partinin, hiç bu kadar görevi olmamıştır" (1) cümleleriyle, kurulmakta olan partinin çözmesi gereken sorunların ağırlığı dile getirilmektedir.

Lenin'de sorunların formüle edilmesi, bir sıralamalar zincirine sahiptir.

Zincirin ilk halkasında; Rusya Otokrasisinin boyunduruğundan tüm halkı kurtarmayı kendisine görev edinmiş 'devrimciler örgütünün', Marksist bir devrim teorisine dayanarak oynadığı tarihi rolün önemi vurgulanır. "*Öncü savaşçı görevini yalnız öncü bir teorinin ardına düşen parti yerine getirebilir.*" Bunun ne demek olduğu konusunda biraz somut fikir edinmek için Okurun Herzen-Belinski Çernişevski gibi Rus Komünistlerinin (çev.H.S) öncellerini ve 1890-1880 arasının o parlak devrimciler kuşağını anımsaması, bugün Rus yazının kazandığı dünya çapındaki önemi düşünmesi- daha söylenecek neler var, ama bu kadarı yeterlidir. (2)

Lenin bir örgüt prensibini oluşturmak için yürüttüğü polemik tartışmasının ileriki safhalarında 1870-1880 ihtilalcilerine yeniden atıfta bulunur. Zemlia i Volya yandaşları tarafından yaratılmış örgütü önemseyerek "hepimize örnek olması gereken o eşsiz örgüt" (3) değerlendirmesini dile getirir. Şöyle bir ders çıkarır: "...çünkü, az da olsa ciddi mücadeleyi düşünen her devrimci eğilim böyle bir örgütten vazgeçemezdi. Bütün hoşnutsuzları örgütlerinde toplamak, örgütü de otokrasiye karşı kesin mücadeleye yöneltmek, Narodnoya Volya'cıların hatası değil büyük tarihsel erdemi olmuştur. Onların hatası aslında hiç de devrimci olmayan bir teoriye dayanmaları ve hareketlerini gelişmekte olan kapitalist toplum içindeki sınıf mücadelesine sıkı sıkıya bağlamayı bilmemeleri ya da bağlayamamalarıydı. (4)

Burdan şu sonucu çıkarabiliriz;

Birincisi: Dünyanın neresinde olursa olsun Leninist örgüt iddiası ile yola çıkan öncünün yapısı, içinde yaşadıkları toplumsal sistemde, öncü bir teorinin ardına düşen, Marksist devrim teorisini yaratan ve sözkonusu teorinin içinde devrimci eylemine, politikasına, anlam katan bir nitelikte olmalıdır.

İkincisi: Yarattığı Marksist teorinin ışığı altında, sınıf mücadelesi ile kendi eylemini özdeşleştirmenin kanallarını kurmalıdır.

Devrimci Sosyalizm; "Devrim Teorisini yaratamadan Devrimci hareketi kuramaz.

Leninist Örgütün öncülük rolünü gerçeklik haline getirebilmesi hangi temelde, nasıl gerçekleşecektir?

150 yıldan fazla bir zaman, Marksizm teorik-pratik deney birikimi sağlamış bulunuyor. Leninist bir örgütün temel nitelikleri, açık olarak belirlenmelidir. Bunun için Marksist teorinin temel koşulu oluşturduğunu söylemiştik.

Ancak devrimci teori bir avantaja da kapı açmış bulunuyor. Sınıf mücadeleleri tarihine baktığımızda, işçi hareketine geç katılan siyasal hareketlerin, kendilerinden öncekilerin, ağır faturalar ödeyerek geçmek zorunda kaldıkları yolları, sıçraya-

rak aşabilme imkanına sahip olabilmeleridir.

İmkanın realiteye dönüşebilmesi, öncünün torbasında birikmiş olan, başarılı ya da başarısız deneyimler zincirinden süzülüp gelen, geniş ve bütün bir devrimci sürece damgasını vurabilecek teorinin oluşturulabilmesi, oluşanın içselleştirilmesi ve süreklileştirilmesinden geçmektedir.

Öncülük iddiasının, güncel siyasal görevlerle, nihai perspektif arasında ortaya çıkan ilişkide, iddia olmaktan fiile taşınması, teorik birikimin etkisiyle sağlanabilir.

Bu birikim kadroların varlıklarını oluşturmaya başlamışsa sıçramanın gerçekleşmesi mümkündür.

Türkiye proletaryası oldukça çetin koşullar altında leninist partileşme sürecini yaşıyor. Türkiye'nin son 30 yılı göz önüne alınacak olursa, devrimci hareket; basit teorilere sığınarak (ki hepsi hayat karşısında iflas etmiştir) militan ve aktif mücadeleler vererek dönemi tamamlamıştır.

12 Eylül sonrası depolitizasyon ve Global gelişmelerin altüst edici, eski dengeleri yok edici sonuçlarını göz önünde bulundurursak, bu şartlar altında mücadele veren; partileşme yolunda kararlı, inatçı ve sabırla yürüyen öncünün; öncülük fiilini kanıtlayıncaya kadar ve hatta bunu kanıtladıktan sonra, yapısı gruplaşmalara, bölünmelere ayrışma ve katılmalara maruz kalacaktır.

Tüm bir devrim sürecini kapsayan devrimci sosyalizmin mücadelesi, içinde yer aldığı dönemlerin özelliklerine göre; aldığı kararların, uyguladığı eylemlerin niteliklerinin tartışıldığı bir zaman dilimine yaşamak, sınanıp kendisini kanıtlamak zorundadır.

Bu dönem sürecinde, örgütlenme yapısını oluşturan unsurların sürekli yenilendiği, kadroların bir başka zamana hazırlanıp sıçrayabildiği, gelişmelere ayak uyduramadığı veya adapte olabildiği diyalektik bir gelişme olur.

Devrim sürecinin diyalektiği olarak ifade edilen, bu sürecin bilgisi ve bilinciyle donanmış, öncü kadroları yaratmak zorunluluğunu anlayanların aşabileceği bir yol'dan sözetmekteyiz.

Öte yandan bir başka sorun da, sürece müdahale edecek siyasal öznenin programında ortaya çıkar.

Devrimci sosyalizmin eylemini bağladığı program melelesi; geçmişten gelen mirasla hesaplaşmayı zorunlu kılıyor.

Marksist devrim teorisi ile toplumsal sorunların çözümlenmesi adına yürütülen çalışmanın arasındaki ilişkileri belirleyen progmatik açılım, günümüzde yakıcılığını korumaktadır.

Öncüler, partileşme yolunda bu problemin de altından kalkmalıdırlar.

Bu günkü koşullarda, sınıf hareketinin 'kendiliğinden biçimleriyle', 'devrimci sosyalizmin' kendi gelişimi arasında oldukça büyük bir açının oluştuğunu rahatlıkla görebiliyoruz.

Böyle bir ortamda Öncü kadrolar içinde, küçük burjuva aydınlarının kimliklerini korumada oldukça etkili bir direnç gösterecekleri açıktır. Direncin kırılması, direncin yapısını oluşturan ideolojik temelin kavranıp aşılmasından geçmektedir.

Söz konusu problemin çözümünde, gelişmiş teorik birikime sahip, öncü içinde önderlik edebilecek kadrolar aracılığıyla halledilebilecektir. Öncü içinde de öncülük edebilecek, devinim ve değişimi sağlayabilecek bir çalışma biçimi, Leninist örgütün, devrimci sosyalizmin sigortalarını oluşturacaktır.

Bu koşulların yarattığı ortamı yakalayan Leninist Parti de, ya da kuruluş dönemlerinde, ilişkiler, Leninist örgüt içi ilişkiler eşitlerin yarışı üzerinde kurulmalıdır. Öncü kadrolar, aralarında, yetenekleri, devrim süreci boyunca kazandıkları ya da kazanacakları becerileri bakımından farklılaşsalar bile, onların eşit sosyalist kollektivizasyonu temel özelliktir.

Sosyalist partide veya partileşme sürecinde ayrıcalıklar yoktur. Kariyeristlere hiç yer yoktur. Kadroların mücadele boyunca biriktirdikleri hünerleri, biribirini tamamlayan etkisi bir toplamın etkisinden çok daha fazla olan bir dinamik sosyalist kollektif sistem olmalıdır. Leninist eylemin olmazsa olmaz şartlarından birisi budur.

Partileşme yolunda eylemli yürüyüşün devinimi ve değişimi eşit sıçramalarla gelişecek diye bir koşul yoktur. Gelişme ileriye doğru atılımları, yerinde saymaları, rutin devinimleri, geriye dönüşleri içinde taşıyan bir süreç olarak ortaya çıkar.

"O halde bir partinin canlı diyalektik oluşumunun çok karmaşık uzun ve yorucu bir süreç olduğunu görüyoruz. Bir parti en acımasız güçlükler içerisinde doğar, belirli bir sınıfın partisi haline gelmeden önce mücadele ateşi içerisinde muhtelif yeniden gruplaşmalara, bölünmelere sonsuz sınavlara maruz kalır. Aynı zamanda oluşumu henüz tamamlanmamıştır, yeni grupları içine katmaya ve diğerlerini dışarı atmaya devam eder." (5)

Burada temel sorun, Leninist örgütün nicelik olarak büyümesi, genişlemesi değildir. Şüphesiz bu da önemlidir. Ancak siyasal yapının tüm kesimlerin, sınıf ve bağlaşıklarının desteğini alarak, işçi sınıfı partisi olurken, kadroların ve taraftarlarının niteliksel olarak gelişmesi ve zenginleşmesidir.

"Bilinçli işçi, komünist aydınlarda bulduğu bu daha zengin bilgi yükünü, bu geniş politik ufku değerlendirmesini bilmektedir. Ancak bizde hakiki bir parti oldukça, bilinçli işçi, proletarya ordusu savaşçısı ile, en anarşist cümleleri sergileyen burjuva aydının psikolojisini ayırt etmesini öğrenmelidir. (6)

Leninist örgüt kuruluşu boyunca kendi öncü çekirdeğini oluşturur. Öncü bütün bir devrim sürecine değişik evrelerde sağlam bir devrim teorisiyle müdahale eder, işçi sınıfı partisi olma iddiasını gerçeğe dönüştürür, devrimci sosyalizmin ç . işçileri kanalıyla, işçi sınıfına devrimci atılımları yaptıracak politik açılımları mütamadiyen üretir.

Türkiye sosyalistlerinin Leninci temelde, oluşturmak için giriştikleri partileşme kavgası sürüyor. Bu kavganın adı "Partileşme yolunda eylemli yürüyüş" olacaktır.

Türkiye sosyalistlerinin devrimci arayışlarına, arayışın cevabını bizzat kendileri vermeleri dileğiyle yolumuzu açmaya devam edeceğiz. Yolumuz açık olsun.

KAYNAKLAR

(1) **V. 1. Lenin**, Başak yayınları, Ekim 1990, İstanbul, s.26

(2) **agy.** s. 27

(3) **agy.** s. 124

(4) **agy.** s. 124

(5) Zinovyev, **Rusya Komünist Partisi Tarihi**, Akış yayıncılık İstanbul, Mart 1991, s. 24

(6) H. Lefebure, **V.1.Lenin'in Hayatı, Filozofik, ekonomik Politik Düşüncesi**, s. 422 (Yazar Lenin'den aktarıyor.)

Yeni politik tarz üzerine

Dyma ni yn awr ar daith ein gobarth
"Umut yolculuğundayız şimdi"
Morgan john Rhys

MESUT HASTÜRK

Sosyalist mücadele tarihinin düşün ve eylem seyrinin; büyük bölümü reel politikacılıkla, mevcut koşullar espirisinin vulgarize edilmesiyle bir çeşit teorizasyonlar ya da teorize edişler tarihi olarak yürüdüğü söylenebilir. Örneğin, işçi sınıfının derin teorik soyutlamasından çıkan sosyalizm ve komünizm; her toplumsal yapıda özgül pratiklere uygun kavram ve dil'e içerilerek ve elbette o toplumsal yapıya özgü pratik ihtiyaçlarla ortaya çıkan sorunlara eklemlenerek açıklayıcılığında yerini bulamadı. Ve örneğin faşizm olgusu sosyalistleri demokratlaştırdı. Teoride de örgütlenmede de bir kooptasyon geleneği oluştu.

Bu, doğru ve ilintili saptamanın günümüz itibarı ile başka bir tesbitle anlaşılır ve aşılabilir olduğu da ortaya çıktı. Eşitsiz gelişim koşullarının ürünü olan bu versiyonlar, kendi özgün niteliklerine uygun ve bu uygun niteliklerin özgün çelişkileri ile tarihe yazılırken, oluşan deneyimler de önemli ölçülerde kendine özgü bir dönem oluşturdu.

Saptama da burada yapılıyor: "Yaşanan, sosyalizmin ön tarihi idi, bu tarih kapanmıştır."

Reel sosyalizmin çöküş ve çözülüş süreçlerine girmesini nihai anlamda adlandıran bu tesbit yapılırken; temel teorik argümanların ortaya konmakta eksik kalındığı ve ikna edici yanının yeterince açık olmadığı ileri sürülebilir. Çünkü, bir ön tarih kapanmışsa, bunun sistematik analizinin yapılması ve geleceğe yönelik yeni teorik-politik-ekonomik ve sınıfsal öngörülerin belirlenmesi gerekirdi. Gerekir.

Zemin vardır. Tarih bu zeminin gerisine gidemeyecek. Buna kazanım da diyebiliriz, ancak yüzey kaygandır.

Söz edilen sorunu Devrim'de, "Yeni başlıyoruz ama yeniden başlamıyoruz" ya da Haluk Yurtsever'in yazılarına üst başlık seçtiği ifadeyle daha formüller bir saptama ile "Süreklilik ve Kopuş" diyalektinde ele almaya çalıştığımızı okur biliyor. Sosyalizmin ön tarihinin kapanması da en iyi bu formüler tesbitle anlaşılır kanısındayım.

Süreklilik nedir? Kopan nedir?

Kavramları, anlamları, içerikleri ve kapsamları ile yerine oturtmak, vurgusu geçmişleri ve anlamı genişlemiş olanları bulmak ilk hamlede yapılabilecek işlerdendir. Yeniden ifadelendirme olmadan yeniyi kavramanın da yolu yoktur.

Süreklilik, sınıflı toplumlar gerçeğinin sürmesi, komünist toplum öngörüsünün tarihsel nedenlerinin varlığı, ve komünizme akış. Akış'tan söz ederken, akış kavramına burada hemen kayıt koymak gerekiyor artık. Determinist bakışla bir zorunluluk konseptinde ifadesini bulan akış yerine, diyalektik yöntemin kavrayış mantığını anlatan ve pozitivist-determinist doğrusal "akış" kavramının yerini alması gereken "oluşum" yeni ifade tarzına önerilebilir. Başka "teşkilci" kavramlar da var: Dönüşüm, değişim, biçim gibi, ilerlemeciliği bu kavramlar içerilmişliğiyle ele almalıyız.

Eşitsiz gelişim, evrensel bir yasadır. Aynı çeşitlilik içinde, düzey, değişim, rastlantı ve zorunluluk gibi daha bir çok evrensel yasa ile birlikte kesinlik içeren bu ilke, aynı zamanda kendi diyalekti içinde tamamlanabilir öğeler içermektedir.

Eşitsiz gelişimin mekanik algılanışı bir kısır döngü ile kendini mutlak işlevsiz kılan ve süreci evrim ve kader mantığına terk ettiren ortaboy soyutlaması ile sosyalizmi tartışmanın sakıncaları saymakla bitmez. Ön tarih hesaplaşmasında ve gelecek öngörüsünde eşitsiz gelişim yasası şimdiye kadar olduğundan daha fazla yer kaplayacaktır, ve anlamak ve çözmek için gerekli diyalektik yöntemi sağlamaya devam edecektir.

Eşitsiz gelişimin kendi mutlak çerçevesi içinde döngüye dönüşmesinin temel mantığının aşılabilmesi için eşitsizlerin tamamlanabilir ve eşitlenebilir, her tamamlanma ve eşitlenme içinde de rastlanacak eşitsizliklerin dönüştürülebilir ve nihayet bu doğa yasasının insan lehine kullanım için son tahlilde kendi kapsamı içinde de bunun gerekçelerini bulabilir nitelikte olduğunun bilinmesi gerekiyor.

Eşitsiz gelişimi kalbinin kutusuna kilitleyip anahtarını denize atan kaba eşitlikçi Marksistle, eşitsiz gelişimi insanların her düzeyde mutlak kaderini çizen bir doğa yasası biçiminde algılayan burjuva kör bilinç aynı noktada buluşur.

Süreklilik ve kopuş diyalekti, eşitsiz gelişimin kavraması için yasanın dinamiklerinin kavranışı açısından da önemlidir. Mutlak soyutlanmasının yanı sıra yaşam içinde yakalanması da gerekiyor. Bir mutlak soyutlama olarak, yani yaşam süreç-

lerinin üstünde soyut hali ile yorumlanması ancak spekülatif saçmalıklara ulaşmayı sağlar. Spekülativizmin gerçeklenebilirliliği veya gerçek ile ilintisi her zaman kendi cinsindendir: Kendiliğinden...

Teorik ve politik yeniden anlama ve anlaşılır olanı yaşamın canlılığı içinde maddi bir güç ve eylem yöntemi yapma zorunluluğu, kendi pratik tarihini de hesaba katarak, yani artık yeni olgularına kavuşmuş bir şekilde yapılmaya devam edilecektir. Sosyalizm ve komünizm adına da kazanç dediğim şey budur.

Sosyalizmin ön tarihinin kapandığı, çözülüş ve çöküş sürecinin teyid edildiği, eşitsiz gelişim yasasının ve bilimsel sosyalizmin yeniden tartışma gündemine alındığı günümüzde temel sorun bizim için sosyalizmin 20.yy pratiğinin ötesinde taşıyacak teorik-ideolojik açılımlarla politik biçimlerini üretecek yeni ve sistematik bir sosyalizm fikrine ulaşmaktır. Amaç bu.

Sosyalizmin ön tarihinin kapandığı, çözülüş ve çöküş sürecinin teyid edildiği, eşitsiz gelişim yasasının ve bilimsel sosyalizmin yeniden tartışma gündemine alındığı günümüzde temel sorun bizim için sosyalizmin 20.yy pratiğinin ötesinde taşıyacak teorik-ideolojik açılımlarla politik biçimlerini üretecek yeni ve sistematik bir sosyalizm fikrine ulaşmaktır. Amaç bu.

Bunun için rastgele söylenmiş sözlerin ve içi doldurulmamış genellemelerin peşini bırakmak gerekiyor. Yeni insan kavramlaştırması ile bizzat, bilimsel sosyalizm, eşitsiz gelişim, sosyalizmin ön tarihinin kapanması ve saptanmasına kaynaklık eden argümanın sistemli bir bilgi ve eylem klavuzu haline getirilmesi şarttır. Bu şarttır ki bizi 21.yy toplumsal ve sınıfsal mücadeleler dönemine yeni toplumsal oluşum ve dönüşüm program ve problematiği ile taşısın.

Sözünü ettiğim saptamalar ve tartışmalar çoğunlukla sihirli formüller biçiminde ve kendi soyutluluk genelliği içinde yapılıyor. Bunun yaşam içinde kavranması, tarihsel ilişkilerinin konması ve yeni ilişkilerinin saptanması için hiçbir veri üzerinde durulmuyor. Elbette sosyalizm için bu bir temel aksaklıktır. Tek başına politik ilkelere sığınarak yapılan ortaboy soyutlamalar elbette yeni kanallar açmak için yetersizdir.

Tek tek ülkeler ve o ülkelerdeki siyasal yapı ve örgütlerle, bunların projeleri ise çok daha kötüsünü yapmıştır. Kendisini iktidar öznesi görmenin ve kabul ettirmenin abartılı pragmatist birer politik versiyonunu üretmişlerdir. Bilimsel hiçbir yöntemle bunların ayrılık gerekçesini bulamaz ve bulduğunuzda da kabul edemez olursunuz. Ancak politik ve yapısal özellikleridir ki bunları ayırır. Böyle bir ayrım da hiçbir Marksist-Leninist mantıkla hoşgörülemez. Ancak O'nlar öyle demiyor. Kesin fikirlerini ve evrensel bütün sorunları çözme ve iktidarı alıp toplumu yeniden ve "ileri" bir düzeyde örgütleme gibi mucizevi inanç ve güçlere sahipler!

Bu özellikler kesin olarak tasfiye edilmedikçe komünizm adına tarihte söyleyeceğimiz söz ve kaplayacağımız yer bugünkünden daha fazla olmayacağa benzer.

İpin ucunu burada kaçırmamak gerekiyor ve yakaladığımız halkanın bizi ileri çekmesi için bir adım atıyoruz.

Sistematik analiz konusunda genellemelerin kavram ve formülasyonların ötesine geçebilmek için yöntem sorununu çözmeyi kolaylayacak sorular sormak gerekir.

Birincisi, ön tarihin kapanmasının teorik ve politik dayanakları nelerdir? İkincisi, bilimsel sosyalizm tartışmasının teorik ve politik denklemlerinde ne gibi değişikliklere gereksinim vardır? Kökeninde aranması gereken sorunlar nelerdir? Bilimsel sosyalizmin diğer mülkiyete ve burjuvaziye karşı gelişen ana akımlarla ilişkisi -anarşizm, ütopyacılık- ve son olarak reel sosyalizm-bilimsel sosyalizm ilişkisi nedir?

Yukarıda ortaya atılan soruların temel başlıkları altında incelenmesi ve sistematik analizinin yapılması bir makale çalışması değildir. Mevcut ön tezleri de bu nedenle sıralamak yerinde olmayacaktır. Bu bir kitap çalışması için iyi bir yöntem olabilir, ancak burada ben, daha önceki bir çok yazıda olduğu gibi sorunların parçaları üzerinde yazmaya devam edeceğim. Bu parçaları bir araya getirmekle de sanırım gerekli bazı sonuçlara ulaşmak mümkün olacak.

Yeni bir başlık altında devam etmeden önce benimle aynı tartışma konularını paylaşacak okur için kendi başlangıç noktam ve son durduğum yer hakkında bilgilendirmek istiyorum.

Başlangıç noktam: Sözünü ettiğimiz soru ve sorunların büyük bir bölümü az ya da çok sosyalist tarihin özellikle kendini büyük ölçüde sergilediği 19.yy ortaları ile 20.yy ortalarını kapsayan yüz yıllık bir süreç içinde, dahası teorik meseleleri, 19.yy sonuna kadar kimi embriyonik olarak kimi kapsamlı olarak tartışılmıştır.

Üç ana akım diyebileceğim ütopik sosyalizm, anarşizm ve bilimsel sosyalizm bu dönemin üçüzleridir. Dolayısı ile kapanmış bir ön tarih başlangıcı ile sonu bilinebileceğine göre sistematik bir analizinin yapılması için bu üçüzlerin teorik-politik ve pratik argümanlarının yaşanan süreçte aldığı biçimler ışığında yeniden değerlendirilmesi gerekiyor. Vargımızı teyid edecek bile olsa buna gereksinim vardır.

Sonuç noktam ise, hiçbir genellemenin, kategorik ve sistematik düşüncenin yaşam içinde hareketli-canlı dokuyu kavramadan ya da ilintisini kuramadan hurafeden öte bir anlam taşımayacağıdır.

Marx'ın 11.tezini bütün teorik-pratik sorunların içinde sınandığı, soyut iki saptama yan yana duruyor: Eşitsiz Gelişim ve Yeniden Üretim.

11 Tez; bir toplumsal praxis sorunu olarak iki temel saptamanın, nesnel oluş biçimleri içinde kendine yüklediği iradi misyonu yerine getirme mücadelesi, ya da edebi dille trajedisi, komünistlerin boy ölçüsünü aldıkları eylem felsefenin özüdür.

Başlangıç argümanlarını, sosyalizmin sorunları ve mücadele sürecinin teorik-ideolojik-politik açılımları için mekik saptamalar olarak düşünüyorum. Eklemelerin olacağını baştan kabul ederek ve yöntem olarak, bizzat ulgulayım aracı niteliğinden ötürü politika'yı seçerek devam etmek istiyorum. Bu çalışma kapsamının çeşitli ayakları niteliğindeki bazı makaleler Devrim'in geçmiş sayılarında vardır.(*)

GÜNCELDEN TARİHSELLİĞE YENİ POLİTİK TARZ

Yazı başında ileri sürdüğüm bir görüşle başlıyorum. "Sosyalist mücadele tarihinin büyük bölümü reel politikacılıkla (ki bunun Leninizmle benzeştirilip bir ulunun gölgesine sığınarak yapıldığını özellikle belirteyim ve bir örnek: sık sık gündeme gelmesi bakımından İşçi Partisi) koşullar espirisinin (nesnel koşulların analizi) ile vulgarize edilerek (bilinçli ya da bilinçsiz ama mutlaka bir sistematiğin doğrusallığı içinde) bir çeşit teorizasyonlar ve teorize edişler tarihi olduğu söylenebilir.

Öncelikle, Marks'ın "İşçi sınınfının kurtuluşu bizzat kendi eseri olacaktır"' tanımlı saptamasından başlamak istiyorum. Kautsky ve Lenin'in bilinç götürme eylemi ile işçi sınıfının kendiliğinden varoluş biçimi arasındaki farkı göstererek başlattığı tasnif sürekli tarih içinde vulgarize olmuştur. Bilinç taşıyacakların, sınıfın kendi kurtuluşunun kendinde olduğu saptamasının dışında ve bu saptamaya bir mücadele sonucu, öncü kategorisini oluşturduğunu ve Lenin'in de bunlara profesyonel devrimci tanımı getirdiği hesaba katılırsa, Marks'ın belirlemesinden farklılaşıldığı düşünülebilir. Nesnel durumun getirdiği ve reel politika yapma zorunluluğunun sonucu olan bu tür "müdaheleler" Lenin'de çokça vardır ve hemen her müdahele katkı olarak ele alınmıştır.

Politik konjönktürde yada reel politik zorunluluklardan kaynaklanan gereksinimlerin yanıtlanması elbette Leninist bir anlayışa göre teorinin pratiğe uygulaması değil, ancak pratiğin teori ile karışması, yaşam içinde canlı gözeneklere kavuşması için zorunludur ve her dönem bu yapılacaktır. Her dönem bunu yapabilme yönteminin adı da Leninizm olarak adlandırılabilir.

Ancak, hiç de Rusya Marksizmi için geçerli koşullar tarihsel süreçte, ayrı zamanlarda, coğrafyalarda, nitelik ve nicelik ortamlarında, ülkelerde, tekrar edilemez olduğu halde, bilinç taşıma eylemi, taşıyıcı kategorisinin, yani Lenin ve Kautsky'nin belirlediği üzere küçük burjuva aydınların, giderek sınıf dışı oluşlarının realizasyonuna ve haklı ya da haksız temsil ettikleri soyut bir potansiyel sınıfının öncülüğünü oyunlaştırmalarına yol açar (1) hale gelmiştir. ("Oyun" kavramı H.Marleuve'a ait)

Bu da açıkça "sosyalizmin tarihi "reel politikaların teorizasyonunun rasyonilizasyonu tarihidir" tezini doğru çıkaran bir pratik tarih sürecini oluşturmuştur.

Türk solu bu sürecin kesinlikle dışında değildir, hatta kültürel ve toplumsal özellikleriyle de ele alınırsa tam içindedir.

İradi müdahele ise, her bir aydının ya da belli, sosyalist-politik formasyon sahibinin (ki formasyon da bir tekrarın, biçimlenişi getiren bir süreç içinde belli düzey özelliklerinin toplamı olduğu düşünülürse) kendini irade saymasıyla başlayan bir bilinç taşıma gayreti ile şekillenen pratik-politik çevrelerin oluşturduğu sınıf dışılığın teorik gerekçesi olmasıyla gerçek anlamını yitirmiştir. Bu anlamın yerini tasnifler, kavramlar, biçimler ve iktidarcıklar almıştır.Bu da yukarıdaki açıklamadan bağımsız bir gerçek değildir.

İşçi sınıfının kurtuluşu komünist ya da sosyalist politik formasyon sahiplerinin bilinç taşıma becerilerinin eseri olacaktır! İşte sonuç,

Bu ilginç ve yadırgatıcı durum, teorik açımlanmasını Lenin ve Kautsky'de bulsa da, Lenin'in gereksinimi yanıtlamasıyla bir özgül doğruluk olarak yerini bulmuş, ancak kendinden sonrası içinse küçük-orta burjuva politik irade gruplarının birbirinden ayrı durmalarını rasyonalize eden ideolojik ayrılık ilkesinin politik gerekçesini de oluşturmuştur.

İşçi sınınfının kurtuluşunun kendi eseri olmasında yatan keniliğindenliğe içkin, iradi müdaheleyi azımsayan belirleme ise, Kautskyst görüşlerin temeli olmuştur. Çelişki yok, dışardan bilinç taşıma kanusunda Lenin-Kautsky buluşmasına rağmen, Kautsky Lenin'den giderek ayrılır ve Marks'ın bu tesbitinin yalınlığı içinde kaybolur. İşçi sınınfının kurtuluşunun kendi eseri olması, yalın anlamıyla zorunluluk ve kendiliğindenlik koşullarına bağlıdır. Bu biçimde bir kurtuluş olduğu henüz görülmedi. Görülebilirliliği ise tartışma konusudur ve katkıyı zorunlu kılar. Katkı ise iradi müdaheledearanabilir.

(*) (Kötümser Bilgin, İrade ve Etkinlik, 1,2, İrade ve Zorunluluk)

Ancak...

Bilme ve eylem hakkını sınıftan alan ve bir daha vermeyen "irade"den de söz edebiliriz. SSCB'de Sovyetler'in işlevsizleştirilmesi ile, işçi sınıfına ekonomik-demokratik burjuva ufuklu hak mücadeleri bunun kanıtıdır. İşçi sınıfında farklı ve karşıt (kendi teorik çözümlemesi içinde) yaşam, alışkanlık ve mücadele anlayışı geliştirmeyi iktidar'a kadar erteleyen gerekçeci ve aşamacı reel politikacılık bunun kanıtıdır. Bu yol da izlenebilseydi bugün durum ne olurdu?

Sosyalizmin ön tarihi kapandı savını ileri sürmek ve bu genel yargının ardına geçip "Yeni...yeni..." ve "demokrasi...demokrasi..."söylemine sığınmanın hiçbir yararı yoktur. Ön tarihi analiz etmeden son tarihe soyunalacağına inananlar varsa diyeceğim yok.

İşçi sınıfının bilme ve eyleme hakkı, "bilinç taşıma" isteğinin karşısında bir hak mıdır?

Peki, bu tesbit yalın halde midir? Lenin'in müdahelesi gibi Marksizmin yönteminde de yalın halde ele alınamaz. Kısacası iki şey yapılamaz; bir kendiliğindenliğe, uvriyerizme ve evrimciliğe kayan yanıyla ve iki, iradeyi karikatürize eden, ayrımlara gerekçe teşkil eden ve her birim örgütsel anlayışın varlığını büyük ölçüde dayandırdığı politik ilkelere zemin olan haliyle kabul edilemez.

Sınıfın kurtuluşu, sınıf içinde komünist çalışma ile, bilgi ve eylem arasında sınıfsal zemini yükselten pratiğin örgütsel araçlarını yaratma anlamında "kendi eseri" olması mümkündür. Bunun dışında deyim yerindeyse tüm olup bitenlere tarih bir yerde küçük burjuva oyun sıfatını verecektir, hatta farkında değiliz belki ama vermiştir. Tarihsel tasfiye sürecinden sözetmenin zamanı gelmiştir.

Burada bir düğüm var ve yazılanlar Marks'ın, Kautsky'nin ya da Lenin'in giderek daha özel vurgu haline getirdiği "Kendi eseri...' saptamasıyla da sınırlı değildir. Yazının bundan sonraki iddiaları da buraya bağlanmalıdır.

Düğüm'e gelince. Düğüm, yani komünist hesaplaşmanın dünkü halkası, dünya tarihsel koşullarda, bugün ve ülkemizde sosyalistlerin varoluşu ve varlık biçimi üzerinde yapılacak tartışmayla çözülebilir.

Sözünü ettiğimim sorun, yalnızca sosyalistlerin politik varoluş biçimleri ya da kendi pratik süreçlerinin veya sisteme karşı belli biçimlerde organize oluşlarının değil, -hatta, malum büyük sorunlarıyla, bugün içinde bulundukları politik sorunları aşma zorunluluğu için birlik gerekliliği gibi reel ihtiyaçlardan hiç değil- bizzat teorik-politik genel ilke, zorunluluk ve gereksinimlerden kaynaklanıyor. Bu yanıyla da tarihsel bir sorundur ve hiç de özgül değildir. Tarihle yüzyüze gelme zamanı çoktan geçmiyor mu?

Sosyalizmin ön tarihi kapandı savını ileri sürmek ve bu genel yargının ardına geçip "Yeni...-yeni...yeni..." ve "demokrasi...demokrasi..." söylemine sığınmanın hiçbir yararı yoktur. Ön tarihi analiz etmeden son tarihe soyunalacağına inananlar varsa diyeceğim yok.

Komünizme giden yolda bir sosyalizmden ve devrimden söz ediyorsak hiçbir önyargı ile, hiçbir duygusal ya da formel ilişkiyle, hiçbir geleneksel kavram ve ilkelernin soyut bunaltılıcılığı ve ahlaki üstünlüğü altında ezilmeden yola koyulup bir Uzun Yürüyüş (2) başlatmamız gerekiyor. Uzun Yürüyüş konusunda "Yol" "yöntem" ve "araç" tartışmadan sakınmamalıyız.

MARKSİZMİN KORKULAN YORUMU YA DA REEL POLİTİKACILIK

Sosyalizmin ön tarihinin kapanmış olmasından çıkarılacak sonuçlardan birisi de Marsizmin, anlam genişlemesine uğrayan ve nesnelliğin oldukça önemli yenilikler kazanmasıyla ortaya çıkan yeni teorik katkıları gerektiren ve özellikle politik müdaheleler için büyük bir boşluğa düşüldüğü bir zamanda bir "TEKRAR"a gereksinim olduğudur. Bu tekrar, Gramsici'nin de belirttiği üzere öğreticidir. (3) Bilince kazıma yöntemidir. Bir farkla ki, Marksizmin yorumbilgisi eksikliğini giderecek açılımlarla.

Yorumbilgisi eksiğinin getirdiği indirgemeci yaklaşımlardan biraz olsun sıyrılmaya yardımcı olacak geniş ufuklar, bir ölçüde "Klasiklerin" yeniden yorumlamasına dayanır.

Reel politikacılık günü kurtarmak için yapılır. Gün kurtulsaydı geleceğin kurtuluşunu fazla sorun yapmaya gerek kalmazdı. Reel politika, egemen sistemin bütün bir egemenlik paradigmasında kendi verili durumunu genel geçer kabul edip rasyonalazisyona uğratanların iştigal ettiği bir meslek olmaya devam ediyor. Reel politikacılık mesleğinin, egemen sistemin egemen politik ideolojik paradigmalarını kendisi için varlık gerekçesi haline getiren en tipik örneğini üçüncü dünyacı ve Devrimci Demokratlarda gördüğümüz, kendisini aşamalı ve pozitivist bakış açısında ifadelendirenlerin, nihayetinde evrimciliğe mahkum politika yapış tarzlarıdır.

Yaz sonu, (92 Eylül ve Ekim) Darbe tartışmaları bunun en tipik örneği olmuştur. Bir çokları akıl almaz biçimde burjuvaziden icazet isterken "Darbeye karşı direnme" hakkı isterken, Perinçek grubu "DSP ve RP'yi" demokrasiyi savunma cephesine çağırıyordu. Marcuse'ün Yeni sol'a atfettiği siyasi oidipus kompleksinin (4) tezahürü yoğun

oldu. Postal gelmeyince burjuva siyaset mekanizmasındaki düzenlemeyi göremeyenler ise iddialarından vazgeçer duruma düştü.

"Sol'un" geleneksel varoluş biçimiyle hesaplaşmanın yanında bugünkü varlık biçimini de red noktasına götürmesi ve kopuşunu sağlamasını beklemek ne yazık ki hayaldir. Ancak istemek haktır. Çünkü açıkça "geleceği düşünmenin politik program ve manifestolarda yer alan en yaygın biçimi, sonuçta geleceği gerçekten düşünmenin terk edilmesine yol açabilen devavantajlar taşıdığı" görülememektedir. (5)Bunun belirtileri ise, varlık biçimini sorgulamamanın; kendini, bırakın genelin yerine, bütün zamanların tek doğrusu veya arayıcısı görmenin realizasyonunda ortaya çıkıyor.

Hiçbiri hatalı değil.! Dolayısıyla bu noktada mevcut yapılara tıkanmanın üstünü örtme ya da kadrolarca ilaçlı şekeri gibi algılanan "Birlik" sendromundan kurtulmak gerekiyor. Birlikte uzun bir yürüyüşü, ilkesel olarak önyargısız başlatma girişimi olmadan "hesap-kitap'la" "masada" kafa eskitmenin bir anlamı yoktur.Tarihin tasfiye sürecinden çıkmanın bir yolu olarak; genel komünist mücadelenin, aynı genellik ilkeleri üzerinde ancak birlikte başlatılmasıyla olacağı ya da hiç bir şekilde olmayacağı kesinleşmiştir. Açıkcası; öngörüm mevcut yapı ve çevreler bu noktada buluşacak esnekliğe değil, pratik (maddi) bir oluş biçimine sahip, bu da durumu daha güçleştiriyor.

Sorgulayıcı, bilgili yani kadroların zenginliğinde yeni bir mücadele yeteneği sürece damgasını vuracak, buysa özel olarak amacımız olmalıdır. Devrimi yapacak ve hazırlayacak alan Yeni-sosyalistler daha önemli hale gelmiştir.

Düğüm konusunun bu noktayla ilgisi var. Düğümü çözecek olan kopuş noktası; bir çok Leninist kavram dahil ve bir çoğu Lenin'den aşarılıp aşındırılmış kavram dahil ve tamamı parçalanma ve öznel iradeler olma yoluyla sınıfı kurtarma işine soyunmuş; tarihimiz içinde bol hareketlerin, politik yapı ve anlayışların kavramsal dünyasına ve yapısal özelliklerine LENİNİST bir müdahele gerektiği noktasıdır.

Sorun, önceki paragrafta değindiğim "hayal"dedir. Öznel'liğin beliryici olduğu koşullarda, mantalite ve formasyon önemlidir.

İkinci bir soru da yanıtlanmalıdır. Peki, niçin başka çevrelerle birlikte değilsiniz? Bu sorunun yanıtı bizzat yazının içindedir. Çünkü kopuş yok.

İlginçtir. Marksizmin, bilimsel sosyalizmin başlangıç tarihi, hem dünya düzleminde hem ülkeler düzleminde toplu ve yaygın etki alanları yaratarak oluyor ve bu alan "toplumsal gerçekliğin zamansal boyutunda" parçalanmalarla dağılıyor.

1. Enternasyonal, RSDİP, ASDP' den ülkemizdeki 1.TİP örneğine kadar böyle oluyor. Şimdi ise zengin bir parçalanma içindeyiz. Ana ve çocuklar gibi. Düğüm için yola bakıyoruz ve bir ana yada bir kompleks süreç iki yol olarak çıkıyor karşımıza.

Spekülasyona fazla el vermemesi için konuyu zeminine çekiyorum. Kopuş sonrasına dönük politikayı bilimsel siyasi ilkeler çerçevesinde çizecek tartışmayı başlatma zorunludur diye düşünüyorum.

Şu eleştiriyi teslim etmem gerekiyor ve bu kurnazlığı yoldaşların bulgular için zorunlu sayılması gerektiğine inandıkları için olağan karşılayacaklarını sanıyorum. "Geçmişi inkar." Aslı bu değil deyip devam etmek yeterlidir sanıyorum.

Yeni politik tarz üzerine yazarken şu alıntıyı yapmak yerindedir bir yazıda daha yaptığımı sanıyorum, önemlidir: "Hem komünist bilinci üretimin kitleselliği hem de davanın (cause) bizzat kendisinin başarısı için insanların kitle çapında bir değişimi gereklidir. Öyle bir değişim ki ancak pratik bir eylem, bir *devrim* içerisinde yer alabilecek nitelikte. Bu yüzden devrim sadece yönetici sınıfların başka hiçbir yolla alaşağı edilemedikleri için değil, fakat aynı zamanda onu *alaşağı eden* sınıfın kendisini geçmiş bağların bütün pisliklerinden arındırması ve *yeni bir toplum kurmaya uygun hale* (abç) gelmesi, ancak bir devrimle başarılabileceği için zorunludur." (6)

Gayet açıktır ki bu pasaj, politik çalışmayı da, onu kuşatan başka tür toplumsal-sınıfsal çalışmaları da eğilim olarak koşullayan niteliktedir.

Daha önce R.Williams'tan yaptığımız alıntıyı da Engels'ten yapılanı da açıklayıcı ya da tamamlayıcı nitelikte görebiliriz. Reel politika yapıcılıkla tarihsel ve bilimsel politika yapıcılık arasındaki uçuruma işaret eder ve bizim için ve, genel olarak komünistler için, biricisini öne çıkarmak mücadelenin içini boşaltıp bir çeşit burjuva marksist tatmine yarayan tarzı benimsemek anlamına gelir. Bu yoğun olarak yaşanan siyaseti güncel politikaya indirgeme ve rasyonalize etme çabası bir anlamda kapanan ön tarihin politik biçimi olmuştur.

Politikanın diğer toplumsal mücadele alanlarının koşullayıcılığının ve diğer özgül alanları mecraı haline dönüştürmenin yöntemi de bu tür bir pragmatizmdenkaynaklanır.

Alıntıdaki vurgulara bakalım:

1...insanların kitle çapında değişimi...

2...onu(yönetici sınıf) alaşağı eden sınıfın kendisini geçmiş bağların bütün pisliklerinden arındırması...

3...ve yeni bir toplum kurmaya uygun hale gelmesi...

Burada iradi müdahelenin rolü ortaya çıkıyor. Anlatımda Marks ve Engels, sınıfın yeni bir toplum kurmaya uygun hale gelmesi (sınıf kavramını aynı teorik ve soyut anlamı ile ele alıyorum) gerekir, demesi de bunu dolayımlı olarak gösteriyor.

İnsanların kitle çapında değişimi'nin gerekliliği nasıl yerine getirilir?

Bu önermeden ne anlaşılıyor? Yönetici sınıfı alaşağı etmenin başka çıkar yolu olmaması kadar önemli ve zorunlu, bir o kadar da ahlaki gerekçesi olan "geçmişin bütün pisliklerinden kurtulmak" nasıl bir şey ? Nedir bu pislikter? Yalnızca ekonomik ve politik midir?

Hayır.

Çünkü çok açıkça bellidir ki toplumların geçmişi yalnızca ekonomik ve politik faaliyetleriyle sınırlı değildir. O halde burada hemen egemen biçimler sorununa geliyoruz. Yönetici sınıfların egemenlik biçim ve düzeyleri, mevcut egemenlik biçim ve düzeyini oluşturan, yani verili toplumsal formasyonun, toplumun-sınıfların, toplumların ve sınıflarının verili yaşam biçimleri...Geçmiş budur. İşçi de, köylü de bunun içinde ve yeniden üretir konumdaki bir üyesidir. Mevcut ahlaktır, ailedir cinsel ahlaktır, aşktır, türküdür, estetiktir v.s.

Geleneksel politika anlayışı bu tehlikeli alanla uğraşmaktan hep sakınmış ve indirgemeci-yorumcu uslubuyla reel politikasının rasyonalizasyonuna gidip bunun teorizasyonunu yapmıştır. Geriye kalanlar ortadadır.

Yukarıdaki üç ayrıma ve ayrımlarla ilgili sorulara nasıl yanıt verilmelidir? Düğümün bir anlamda halkalarından biri budur.

Politik iktidarı almadan sorulamaz hanesine yazılı bu soruların yüzyılı aşkın bir geçmişten bu yana hala sorulamaz olamasını hangi bilimsel ya da politik mantık ve gerekçe ile savunulacak ve savunma pozisyonundaki hali pür mealden nasıl hoşnut olunacak?

Yeni politik tarz bu sorulara olumlu yanıtlarını hazırlayan tarzdır.

Ve sınıf eğitimi, sınıfta eğitim...

Lenin'in pedagoji üzerine söylediklerinin bir parçasını alarak iddiaya karşı savunma geliştirilmesini şimdiden abes sayıyorum. Çünkü Lenin pedagojiyi (eğitimi) özel bir slogan haline çıkarmaya itiraz eder ve "günlük her faaliyet içinde belli bir pedagojik unsurun var olduğunu tekrar" belirtir. (7)

Yukarıdaki alıntıyı ve soruları doğrular nitelikle Lenin'in bir sözünü de aktarmak istiyorum. "Proletarya ancak, kendini esnaf çıkarlarının dar çerçevesi içinde kısıtlamadığı, toplum hayatının bütün meselelerinde bütün emekçi ve ezilen kitlelerin lideri olarak hareket ettiği ölçüde devrimci olur..."(8) Lenin'de de bir genelleştirme ve sınıfa toplumsal öncülük misyonu verme çabası görülür. Yeni dönemde buna ek olarak, politik belirleme yerine teorik güç atfederek şunu söylemek gerekiyor: İşçi sınıfı toplumsal öncü bir sınıf olarak evrenseldir. İşçi sınıfının sınıf olma niteliğini (9) Marks'ta, Engels'te ve Lenin'de de var olan bir kesişmeden giderek genellik kazanıyor. Geçmişin bütün pislikleri (M. ve E) "toplumun bütün meselelerinde liderlik" (Lenin), Geçmiş ve Gelecek ilişkisini daha açık bir biçimde öncülerimizin bütün çalışmalarında bulmak mümkündür.(10)

Bu kopuş, genellik ilkesi ve kitlesel hazırlanış gibi temel komünist teorik politik tesbit ve ilkeler hangi politik tarzla eylem felsefesine dönüştürülür ve egemen sistemin egemenlik biçimlerinden kopuşu dayatır? Yanıtımız buna olmalıdır.

Salt politik iktidara yönelik belli kesimsel çıkarlar için ya da reel amaçlar veya örgütsel amaçlar için politika tarif edebilir mi Marksizm?

BİR TARİHİN KAPANMASI AYNI ZAMANDA BİR KOPUŞU ZORUNLUKILAR

"Bir göz at çevrene:
bak, nasıl da canlı yanın yören
Ölümü öp! Öylesine canlı!
Gerçeği söylemiş olur bir gölgeyi söyleyen."

Paul Celan

Kabaca bakıldığında dünyanın bu geri konjonktüründe bile, insan yaşamının kötüleştiği hemen anlaşılabiliyor. Bu nedenledir ki tarihin çöplüğüne çoktan atılmış bir çok jdeolojik-toplumsal formasyon yeniden sokağa saçılmaya başlandı.

İnsanların bu çöplüklerde ne işi var? Açıkça, kapitalizmin endüstri devrimi, sonrası toplumlara dayattığı biçimler insanlık dünyasını genel olarak bozduğu için, yeni kölelik düzenine geçişi zorladığı için böyledir. Kapitalizmin bir içten patlamaya gittiğini iddia edecek ekonomik saptamalar şimdilik Marks'ın tarihsel eğilim yasalarınca gündemdedir ve konjontürün üstünü örttüğü olaylara rağmen hissedilmektedir. Tüm dünya ölçüsünde çalışan insanların günlük durumlarının giderek kötüleştiği genel kabul görüyor. Tarihin çöp sepetini karıştırmaya başlayan insanların bu eylemi, biz- . . ideolojik açıdan çürümüş, tarihe güvensizlik ve inançsızlık temelinde değerlerden başka hiçbir şey bırakmamış kapitalizmin desteği ile olmaktadır.

Dünyanın sosyalizm için daha olgun bir yeryüzü haline geldiği çağımızda sosyalizme uzaklığı çelişki çelişkidir. Bir o kadar da gerçeği tanımaya ve değiştirmeye zorunlu kılar bizleri. Çünkü "Kapitalist girişim global ölçekte iç sınırlarına yaklaşmakta, yoğun şiddete ve kılıf uydurma başvurmaktadır." (11)

Globalleşme, komünizasyon çağının bir biçimde altyapısını oluştururken, sosyalizmler döneminin bir hesaplaşma ile evrilmesine de muhtaç gözüküyor.

Reel politikacılık mesleğinin getirdiği alışkanlıkların da reel sosyalizmin çözülüşü kapsamı içinde miadını doldurduğunu iddia edebiliriz.

Bugün için hiçbir örgütlülük ve partililik duru-

munda komünist uzun yürüyüşün tarihsel sorunlarına ve yönelimlerine denk bir yeni politik tarz üretildiği iddia edilemez. Böyle bir politikanın, Marksist politika biliminden kaynaklanan ilkeleriyle, yani sınıfın toplumsal öncü bir sınıf olma özelliğine gerçeklik kazandıracak biçimde mücadele programı ve örgütsel çalışma yürütmesi gerektiği ortadadır. Hala ortadadır.

Haritadan silinen bir yönetim biçimine karşı mücadele edilirken sağlanan etkinlikle (çarlık), tarihsel dönemin halen egemen ve etkin bir üretim biçiminin egemen olduğu bir çağdaki politik mücadele biçimi aynı olamaz.

Devrimci kopuş, burjuva siyasal iktidarın (devlet iktidarının) krizine bağlanamaz. Bu yalnızca bir yöndür. Aynı zamanda ve ölçüde, egemen sınıfın egemenlik biçimlerinden de bir kopuşun zorlanması gereklidir. Yeni bir toplum kurma, eski toplumun tüm varoluş biçim ve alanlarına yeni egemen biçim ve alanları kuracak nitelikte bir "kurucu unsur" geliştirmeye bağlıdır.

Türkiye özgülü açısından yenilgi, dünya ölçeğinde çözülüş süreçlerinden sonra, günümüzde devrimci siyaset; bir çoğu profosyonel devrimcilikten gelen ve geleneksel politika yapış tarzını muhafaza eden kadroların taşıyıcılığında yapılıyor.

Çok ender bu tür kadro vardır ki müdaheleye soyunmuş olsun. Bağlı olarak, gerçek anlamda ortaboy kavramlar, programlar ve kısır bir dile dayalı, bunlara uygun örgüt norm ve ilişkileri üreten iradecilikle ve sınıf adına politika yapmaya devam eden çevrelerce oluşmuş küçük bir devrimciler dünyası var. Bunlar açık alan denilen, DKÖ ve dergiler etrafında kendini tekrara dayanan, aynı soyut kavramlar içinde -ki bu kavramların çoğu netliğe muhtaçtır- kendini temsil etme çabasıyla saygı değer bir mücadele gösteriyor. Gerçekten.

Düğümün nedenlerinden birisi de budur. Yaratılan tarihin, geleneğin, kavramlar, anlam ve göstergeler dünyasının analizi objektif olarak yapılamıyor ve bu durumun baskısı altında "tutarlılık" sergileniyor. Böylece oldunca Marksist bir biçimde "tutarlılık" tek bilimsel yöntem olarak gerçek anlamıyla iş görüyor!

Kopuş zorunludur.

Sosyalistler açık çalışmalarda da dört yılda bir yapılan burjuva secimlerde çöp torbalarına amblem yaparak ve hoporlörle davul çalarak propaganda yapıyor. Burjuva medyasının, seçim olanaklarının ve reklamasyon yoluyla propagandasının biçimleri, devrimci sloganlarla taşınan biçimde birleştirilip tekrarlanıyor. Kaçınılmaz gözüken bir popülizm, köylücülük ve politik sloganlar dışında komple bir değerler karmaşasıyla, ideolojik indirgemecilikle başarı aranıyor.

Kopuş zorunludur.

Gizli başlanıyor, gizli kalınıyor. Emigre yapılar halinde kasılıp kalan ve kurumuş politik söylemi ideolojik mücadele yerine ikame eden apayrı bir dünya yaratılıyor.

Kopuş zorunludur.

Sosyalizmin meseleleri, içinde bulunduğumuz konjontürle sınırlı ve salt mücadele (savaş) örgütü olmayla denk düşen bir içeriğe sahip olsaydı bu durum bir ölçüde anlaşılırdı.

Ancak temel sorun, sınıfı (çelişmiyor: iki anlamıyla birlikte kullanıyorum; birincisi varolan sınıf, ikincisi sınıfın teorik varoluşu, yani Marks'taki ve komünizmi kuracak sınıfla, fabrikadaki ve akşam evine ekmek götürecek olan işçi), sınıf mücadelesini, komünist yürüyüşü bütünleyecek ve yalnızca politik hareketiyle değil, toplumsal hareketiyle öncü sınıf konumuna yükseltecek çalışmanın ve mücadelenin yapılmasıdır.

Buysa güçlü bir atılımı zorunlu kılıyor. Bu nedenle kopuş zorunludur ve belki de bunun için her komünistin eski elbisesinin çıkarıp "Kopuş konferansının" yapıldığı bir sınıf havzasında toplaması gerekir.

İkinci ve bunun kadar güç bir yol ise, dili, kavramları düzeylerinde aynıleştiren, formasyon değişimini gerçekleştiren ve yeni kadrolarını sokakta, ama reel politikanın ardına takılmadan, genel komünist mücadeleye başlayan, uzun yürüyüş kadrolarını bulmaktır.

Ben Devrim'i tam bu evrede görüyorum.

Yöntem ve araç tartışmasına geçmeden önce daha bir çok politik sorunu da tartışacak olduğumuzu düşünüyorum. Bu nedenle yazıyı burada bitirip, gelecek yazılar için argümanları bu yazının tartışmalarıyla olgunlaştırıp aktaracaklarımla güçlendirmeye çalışacağım.

NOTLAR

(1) Marlaeuxe, **Marksizm ve Parti** Belge Y. İst. 1990

(2) **Uzun Yürüyüş** (Aktaran Marcuse, **Karşı Devrim ve Başkaldırı,** Aralık Y. 1991. s. 53

(3) Gramschi, **Hapishane Defteri**, Belge Y.İst 1989

(4) Marcuse. **agy.**

(5)R.Williams, **İkibin'e Doğru**, Ayrıntı Y. İst. 1989

(6)K.Marks-F.Engels, **Alman İdeolojisi** Melsa Y, Mayıs 1990, s. 47)

(7) Lenin, **Kitle içinde Parti Çalışması**, Ekim Y. Ankara 1989 s. 30

(8) Lenin, **agy.** s. 125

(9) Bkz. Haluk Yurtsever **Marksizm ve Türkiye Solu** Etki Y. İst. Ekim 1992)

(10) (Bkz. özellikle **18. Brumire** s.17)

(11) Marcuse, **agy.** s. 53

Program problematiğine giriş

HALUK YURTSEVER

Program tartışmaları yoğunlaşıyor.

Son oniki yıllık dönemin yolaçtığı zihinsel ve örgütsel dağınıklık, sosyalist hareketin karşı karşıya olduğu ciddi ideolojik-siyasal sorunlar ve genel olarak devrimci sosyalizmin ihtiyaçları açısından bakıldığında bu sevindirici bir gelişmedir. Ancak hem tartışmalar, hem de ortaya atılan programlar sevinmek için acele etmemek gerektiğini gösteriyor.

Bir kez, bu programlar ve program tartışmaları gelişkin bir teorik arka plana dayanmıyor; yükselen bir sınıf ve halk hareketiyle, bu hareketle bağları kurmuş ülke çapında bir örgütlenme seferberliğiyle de el ele gitmiyor. Gerçekten gelişkin bir teorik temel varsa, öteki zaafın sonuçları yıkıcı olmayabilirdi. Ancak yanyana oldukları zaman bu iki eksiklik birbirini güçlendiriyor ve sorunu azdırıyorlar.

Sosyalist hareketimizin bugünkü parçalı ve grup biçimli varoluşu ile eski-yeni varolan programların yetersizliği arasında yakın bir ilişki olduğunu kabul etmek gerekiyor. Türkiye devrimci hareketinin hiç olmazsa bir bölümü mücadelenin partili ve programlı olması gerektiğini öğrenmiştir. Bu kazanımı önemsemek gerekiyor. Ancak ve ne yazık ki, bu kazanım "kendisi için parti"; "parti ya da grup kimliği için program" diye özetlenebilecek bir yaklaşımla zedeleniyor.

Bunlara daha ileride, bundan sonraki yazılarda geleceğim.

Program sorununu da sıfırdan başlamıyoruz. Marksizmin 150 yılı aşkın teorik-pratik deneyim ve birikimi var. Bu birikim büyük bir labaratuardır ve vazgeçilmez bir başvuru kaynağı olmaya devam ediyor. Ancak bu, yer yer öz kaynaklarından, uzaklaşmış, bozulma ve kalıplaştırmalara uğramış, tortular taşıyan bir birikimdir. Öz kaynakların incelenerek devrimci özün yeniden öne çıkartılması, moloz yığınlarının içinden program konusundaki devrimci anlayışın süzülmesi gerekiyor.

İkincisi, yeni gelişmelerin ortaya çıkardığı gerçekten yeni olgular, yaşanan yoğun ve cilveli sosyalizm pratiğinin, özellikle de son yılların daramatik gelişmelerinin yolaçtığı sosyalizm güçlerini, işçi sınıfı yığınlarını içine alan perspektifsizlik vb. nedenler program anlayışında da yenilenme ve geliştirmeler yapmayı zorunlu kılıyor. Kimse 1960'ların 70'lerin programlarına rötüşler yaparak ilerleyebileceğini sanmamalıdır.

Üçüncüsü, Türkiye pratiğinin her konuda olduğu gibi, program konusunda da kendine özgü kalıtım ve gelenekleri var. Bunlarla da hesaplaşmak, sahiplenilen eski ve yeni programların değerlendirme ve eleştirisini yapmak gerekiyor.

Bu yazı serisinde, birincisinden başlayarak bu konulardaki düşüncelerimi dile getirmeyi, tartışma tezleri formüle etmeyi amaçlıyorum.

I

Önce, program nedir?

En genel ve geniş anlamıyla program, bir toplumun karşı karşıya olduğu bütün temel sorunlara çözümler getirmek iddiasıdır. Daha dar anlamıyla program, bu çözüm önerilerini uygulamak için iktidar savaşımı veren bir partinin eylemine temel oluşturan saptama, açıklama ve önerileri; iktidara geldiğinde gerçekleştireceği temel dönüşümleri gösteren bir belgedir.

Devrimci sosyalizm, program konusunu toplumsal devrim bağlamında ele alır ve düzen içi hükümet programları değil, toplumsal ruhta bir siyasal devrimin ana yolunu ve yeni toplum kuruculuğunun ana yöntemini formüle eder. Böyle alındığında, program sorunu doğrudan devrim teorisini ilgilendiren, teknik anlamdaki program problematiğinde kalınarak çözülemeyecek dev boyutlu bir sorundur. Bu durum, program sorunsalını toplumsal devrim teori ve pratiğine bağlı olarak ele almayı, programın teorik temelleriyle ilgili son derece açık, duru ve derin bir anlayışa sahip olmayı gerektiriyor. Bugün bu gereklilik kendini her zamankinden daha şiddetli duyuruyor.

İnsanlığın tanıdığı en eski programlar kutsal kitaplardır. Hepsi yeni toplum projeleri getirmiş ve yalnızca getirmekle kalmayıp bunları uygulamaya sokmuşlardır.

Dinin ve kilisenin önemli rol oynadığı feodal toplumdan burjuva topluma geçişte burjuvazi öz programını bir dizi dinsel ideolojik atılımların sonunda oluşturdu.

Engels, Avrupa burjuvazisinin feodalizme karşı

kavgasını üç büyük meydan savaşından geçtiğini yazdı. (1)

Bunlardan birincisi, Almanya'da ortaya çıkan Lutherci reformasyon hareketidir. Reformasyon hareketi önce küçük bir soylu olan Franz von Sickingen tarafından başlatıldı, köylü savaşları biçimini aldı. Bu köylü savaşları yenilgiyle sonuçlandı. Ama bu, feodalizmi protesto düşüncesini kendisinden sonrakilere aktaran ve toplum üzerinde derin izler bırakan bir yenilgi oldu.

Yine Engels'in anlatımıyla, burjuvazinin ikinci ayaklanması İngiltere'de Kalvinizm adını alan harekettir. "Luther'in kaybettiği yerde kazanan Kalvin oldu... Burjuvazinin ikinci büyük ayaklanması Kalvinizmle kendi savaş teorisini hazır biçimde buldu. Bu ayaklanma İngiltere'de gerçekleşti. Ayaklanmayı başlatan kent burjuvazisiydi; zaferi kazanan kırların orta köylüleri (yeoman) oldu. Oldukça tuhaftır: Üç büyük burjuva devriminin üçünde de köylüler vurucu orduyu oluşturdular ve kazanılan zaferden sonra da bu zaferin ekonomik sonuçları bakımından da tam bir iflasa sürüklendiler. "(2) 1689 "Şanlı Devrim"i, bu köylü ayarlanmalarından sonra burjuvazinin feodal toprak sahipleriyle yaptığı uzlaşmadan başka bir şey değildi.

Burjuvazinin üçüncü ve sonuçları açısından da en büyük ayaklanması Fransa'da gerçekleşti. "Büyük Fransız Devrimi, burjuvazinin üçüncü ayaklanmasıydı, ama dini örtünün tümüyle fırlatıp atıldığı ve savaşımın peçesiz siyasal zeminde verildiği birinci ayaklanma oldu. Büyük Fransız Devrimi, aynı zamanda savaşan taraflardan birinin, yani aristokrasinin tümüyle yok edilmesine ve ötekinin, yani burjuvazinin kesin zaferine kadar savaşımın gerçekten sonuna dek verildiği ilk devrim oldu." (3)

Ancak burjuvazinin "en büyük" ve "son" zaferi Fransız devrimiyle değil, gerçekleşmesinde Fransız devriminin de önemli katkıları olduğu "Sanayi Devrimi" ile tamamlandı. Yine Engels'ten aktaralım:

"Devrim, Fransa'da burjuvazinin siyasal zaferini güvence altına alırken İngiltere'de Watt; Arkwrigt, Cartwrig ve ötekiler sanayi ve devrimini başlattılar. Sanayi devrimi ekonomik iktidarda dengenin tümüyle değişmesine yol açtı. Burjuvazinin zenginliği toprak aristokrasisine oranla sınırsız bir hızla arttı. Burjuvazi içinde finans aristokrasisi, bankerler vb. fabrikatörler karşısında giderek geri plana düştüler...Halen aristokrasinin elinde kalan ve yeni sanayi burjuvazisinin istemlerine karşı harekete geçirilen siyasal iktidar yeni ekonomik çıkarlarla bağdaşmaz duruma geldi. Aristokrasiye karşı yeni bir mücadele gerekli oldu. 1830 Fransız devriminin etkileri ile ilk önce tüm direnişlere rağmen seçim reformu gerçekleştirildi. Bu burjuvaziye parlemontoda tanınmışlık ve güçlü bir pozisyon kazandırdı. Bunu,... Tahıl Yasasının kaldırılması izledi... Bu burjuvazinin en büyük zaferiydi. Ama aynı zamanda salt kendi çıkarları için kazandığı son zaferdi. Burjuvazi bundan sonraki tüm zaferlerini, başlarda bağlaşıklık kurduğu, sonradan kendisine rakip olan yeni bir toplumsal güçle paylaşmak zorunda kaldı."(4) Bu güç işçi sınıfıdan başkası değildi.

Bu aktarmaları, burjuva devrimleri örneğinde toplumsal devrim sürecini öne çıkartmak istediğim yönleriyle çok iyi özetlediği için yaptım.

Bu özetten şu özlü sonuçları çıkarabiliriz:

Bir: Bir toplumsal devrim gelişimi önce bir dizi ideolojik devrimle haber verir. İdeolojik bir içeriği olduğu halde başarısızlığa uğrayan her ayaklanma daha sonraki dönemin savaş teorisine birikim devreder.

İki: İlk burjuva devrimlerinin yığınsal vurucu gücü köylülüktür; ama burjuva devrimlerinden zarara uğrayan da köylülüktür. Devrimden sonra burjuvaziyle feodal toprak ağaları birleşerek köylülüğü eziyorlar. Bu aynı zamanda ilk devrimci atılımın restorasyonu demek oluyor (İngiltere'de adına "şanlı devrim" denilen 1689 restorasyonu, Fransa'da 1814 Bourbon hanedanlığı restorasyonu).

Üç: Siyasal devrim, üretici güçlerin eski üretim ilişkilerine ilk başkaldırısı ve toplumsal devrimin ilk adımıdır. Yeni sınıfın ve yeni üretim ilişkilerinin tam eğemenliği ise üretici güçlerin devrimden sonraki hız gelişmesinin, Mark'ın kullandığı bir terimle "ekonomik-teknolojik" devrimin yol almasının sonucu olarak gerçekleşecektir.

Dört: Burjuvazi tam egemenliğini kurduğu anda, yeni sınıf karşıtını karşısında bulur. İngiltere ve Fransa örneklerinde böyle oldu. Almanya'da oluşurken buldu.

Buradan marksist devrim teori ve programının temel çizgilerinin çok kısa özetine geçebilir, soruna yaklaşımın genel yöntemsel çerçevesinin çıkarmayı deneyebiliriz.

Marksist devrim teorisinin tezi şudur: Gelişmelerinin belli bir aşamasında toplumun maddi üretici güçleri, varolan üretim ilişkileriyle ve aynı şeyin yasal anlatımı olan mülkiyet ilişkileriyle çatışmaya girerler. Bu ilişkiler üretici güçlerin gelişme biçimleri olmaktan çıkıp, onlara ayak bağı olmaya başladıkları zaman bir toplumsal devrim çağı başlar. Siyasal devrimin temel işlevi bu ayak bağlarını ortadan kaldırmaktır. Ancak, yeni düzenin üretici güçleri asıl bu engel, yani eski düzenin mülkiyet ilişkileri kaldırıldıktan sonra gelişir ve yeni düzen taşıyıcısı sınıfın egemenliği de yine ancak üretim ilişkilerinin değiştirilmesinden sonra kesinlik kazanır. Bütün bunlardan toplumsal devrim sürecinde üretici güçlerdeki gelişme kadar üretim ilişkilerindeki değişmenin de önemli bir rol oynadığı sonucu çıkar.

Bir devrimin sınıfsal karakterini belirleyen nedir? Bu çok tartışılan ve Türkiye solunu çokça

meşgul eden soruyu yanıtlamak için, uzun alıntı ve aktarmalara girmeden, ama bunların toplamından süzülmüş bir yöntemle düşünmemiz gerekiyor. Böyle düşünmenin sağlıklı sonuçlara götüreceğine ve yanlış metodolojik yaklaşımlardan kurtulmaya yardım edeceğine inanıyorum: Şöyle:

1. Üretici güçlerin gelişme düzeyi toplumun ekonomik gelişmişlik düzeyini ve aşılması gereken üretim ilişkisinin ne olduğu sorusunun yanıtını verir.

2. Ekonomik, toplumsal temel ve gelişme düzeyi verili toplumdaki çelişkileri belirler.

3. Çelişkilerin karakteri devrimden çıkarı olan, bu nedenle devrime katılacak sınıfları ve konumu gereği hangi sınıfın devrimin hegemon gücü olacağını belirler.

4. Hegemon olan sınıf devrimin karakterini belirler.

Yaşamın yukarıdaki sırayı her durumda aynını izleyeceğini söylemiyorum. Üretim ilişkileri bir toplumsal devrim olmadan da genişletilerek kuşukusuz bir noktaya kadar devrim geciktirilebilir, emperyalizmin olanaklarıyla çelişkiler yine geçici olarak yumuşatabilir, ya da ihraç edilebilir, hegemon olması gereken sınıf yeterince bilinçli ve örgütlü değilse devrimci rolünü oynayamayabilir vb. Bütün bunlar mümkündür. Yapmaya çalıştığım, marksist-leninist teori ve yöntem çerçevesinde devrimin sınıf karakterinin nasıl belirleneceği sorusunu yanıtlamaktır. Son çözümlemede her devrim kilit sorusu iktidara hangi sınıfın geçeceği sorusudur. Bunları yazmakla bu yazının son sözlerinden birini başından formüle etmiş oldum.

Böyle bakmak bir yöntem açıklığı sağlıyor. Ancak 1848'lerden bu yana nesnel koşulların ya da bu olgunluk düzeyinde yaşanan devrim deneyimleri, asıl kritik sorunun devrimci sınıf ve bağlaşıklarının iktidarı ele geçirme, siyasal devrimi gerçekleştirme yöntemleri noktasında odaklaştığını gösteriyor. Tabii nesnel koşullardaki olgunlaşma düzeyi yalnız toplumsal devrim dalgasının derinliğini değil, devrimin siyasal ordusunun kompozisyonunu da etkilediği için sonunda herşey birbirine bağlanıyor.

Anlayışı süzmek ve baştan formüle ettiğim tezin gücünü sınamak için Marx ve Engels'ten Lenin'e teori ve pratikteki gelişmeyi, tartıştığımız konu açısından önemli yönlerini ön plana çıkararak izlememiz gerekiyor.

II

Marx ve Engels'in devrim programına ilişkin görüşleri, 1840'ların başında başlayıp sonunda geri çekilen Avrupa devriminin dalgalanmaları içinde gelişti ve işçi sınıfının siyasal iktidarı alma yol ve yöntemleri üzerinde yoğunlaştı.

Engels 1845'de 1792 Fransız Cumhuriyet'inin yıldönümü nedeniyle yazdığı *Londra'daki Uluslar Bayram*'ı başlıklı yazıda, altını çizerek, "*Demokrasi bugün komünizmdir.*" diyordu. "Bunun dışında bir demokrasi yalnızca gerçekte olup bitenlerle ilgilenmeyen teorik hayalcilerin kafasında bulunabilir... Demokrasi artık proletaryanın, yığınların ilkesi oldu." (5) Avrupa devriminin yaklaştığı bir dönemde söylenen bu sözler, devrimde proletaryanın, oynayacağı rolle ilgili belli bir iyimserliği, ama daha önemlisi demokrasi kavramıyla ilgili son derece ilginç bir yaklaşımı yansıtıyor.

Marx ve Engels'de bir dünya görüşü, bir düzen ve bir devrim aşaması olarak "demokrasi" yoktur. "Demokrasi" kavramını daha çok kitle *hareket* ya da *eğilimini* anlatmak için kullanıyorlar. "Demokratik devrim" dedikleri zaman da, halk devrimi biçimindeki bir komünist devrimi anlıyorlar.

Ne var ki, Marx ve Engels'in 1848 Avrupa devrimleri öncesinde karşılaştıkları *siyasal* sorun ilk bakışta göründüğünden daha karmaşıktır

Bir kez, burjuvazinin yaklaşan devrimde belli ölçülerde devrimci bir rol oynayacağını düşünüyorlar. İkincisi, proletarya henüz zayıftır ve tek başına iktidarı alacak güçte değildir. Üçüncüsü, toplumsal sorunun öne gelmesi burjuva devrimin gelişme düzeyiyle ilgilidir. Ve dördüncüsü, "İşçiler kendi savaşımlarının burjuvazinin muzaffer olduğu gün başlayacağını bilmektedirler... Onlar *burjuva devrimini işçi devriminin* bir koşulu olarak alabilirler ve öyle almalıdırlar. Ama onu bir an için bile sonul amaçları sayamazlar." (6) Burjuvazinin iktidarı tam olarak aldığı andan itibaren işçi sınıfı toplumsal hareketin başına geçecek ve Engels'in deyimiyle tüm ulusun hareketi olacaktır.

Görüldüğü gibi, 1840'ların ortalarında Marx ve Engels'de yaklaşan toplumsal devrimin proleter niteliği üzerinde hiçbir ikircim yoktur. Ama, toplumsal devrime iktidarı önce burjuvazinin alacağı bir siyasal devrimden geçerek varılacağını öngörüyorlar. Buna rağmen burjuvaziye de hiç güvenemiyorlar. Kuşkuları, Alman burjuvazisinin yaklaşan devrimde rolünü oynayıp oynamayacağı noktasında düğümleniyor.

Marx, 1848 devriminin patlamasından 4 ay kadar önce Ekim 1847'de yazdığı bir yazıda Alman burjuvazisinin devrimini yapmakta çok geciktiğini ve bir sınıf olarak daha oluşma aşamasındayken kenidsini proletarya ile uzlaşmaz karşıtlık içinde bulduğunu yazıyor. (7) Alman burjuvazisinin "devrimciliği" daha devrimden önce son derece sallantılı görünüyor.

Aynı tarihlerde Engels, Karl Heinzen ile yürüttüğü polemiklerde yaklaşan devrime ilgili daha ayrıntılı taktik yaklaşımlar öneriyor. Şöyle düşünüyor: Alman proletaryası, henüz dağınık ve küçüktür. Yalnız feodal mutlakiyete karşı devrimin

başını çekip çekmeyeceği değil, burjuvazi iktidarı aldıktan sonra tek başına ikinci devrimi başarıp başarmayacağı da kuşkuludur. Bu yüzden işçi sınıfının bir bağlaşıklık ve devrimci blok siyaseti izlemesi, "devrimci demokrasi" bloku oluşturması gerekmektedir. Devrimci demokrasi bloku, proletaryanın önderliğinde, küçük köylülerden ve küçük burjuvaziden oluşacaktır. Devrimci demokrasinin görevi, bürokrasi, aristokrasi ve burjuvazinin proletarya, küçük köylülük ve küçük burjuvazi -ki bunlar Almanya'da 'halkı' oluşturmaktadırlar- üzerindeki baskısını bilince çıkarmaktadır. Siyasal devrim, proletarya, küçük üreticiler ve küçük burjuvazinin iktidarı almasıyla gercekleşecektir. Bu iktidar bir geçiş iktidarıdır; doğrudan komünist programını uygulamaya koyamaz. İş, eski düzene saldıran ve *Manifesto*' nun sözleriyle "üretim biçiminin tümüyle devrimcileştirilmesi açısından kaçınılmaz olan" önlemlerle başlayacaktır. Toprak mülkiyetinin, miras hakkının kaldırılması, ağır bir kademeli vergilendirme, feodal soyluların bütün mülklerine el konulması, kurulacak bir ulusal banka aracılığıyla kredilerin devlet elinde merkezileştirilmesi, haberleşme ve ulaşım araçlarının kamu denetimine alınması vb. vb. Bu önlemlerin oluşturduğu program bir *geçiş* programıdır. Engels, bu önlemleri gerçekleştirmenin mümkün ve gerekli olduğunu yazdıktan sonra hangi anlamda "mümkün" olduğunu da ekliyor: "Bunlar, hazırlıklar olarak, özel mülkiyetin kaldırılmasına geçişin ara adımları olarak mümkündür." (8)

Söz konusu çalışmasıyla Engels yalnız devrim ve program konusunda "geçiş"ler formüle etmekle kalmıyor, kendi eski "demokrasi" kavramından yenisine doğru bir geçişi de başlatıyor. Bir noktada ilk tanımına bağlılığını sürdürmekle birlikte, demokratları komünist olan ve olmayan demokratlar olarak ayırıyor. Komünistler aynı zamanda demokrattır. Ama komünist olmayan demokratlar da olabilir. "Demokrasi" bu kez devrim tarafıdır. Engels, "demokrasi partisi" diyor. Ortada böyle somut bir organizasyon olmadığı halde birçok yazısında "Demokrasi Partisi"nden söz ediyor. Değişmeyen nokta ise, demokrasinin hala işçi sınıfının iktidarı olarak anlaşılmasıdır. Şöyle:

"Bütün uygar ülkelerde demokrasinin zorunlu sonucu proletaryanın iktidara sahip olmasıdır ve proletaryanın siyasal egemenliği bütün komünist önlemlerin birinci önkoşuludur. Eğer demokrasi henüz kazanılmamışsa, Komünist ve Demokratlar birlikte savaşacaklardır..." (9) Başka bir yerde: "Demokratik hareket bütün uygar ülkelerde son çözümlemede proletarya iktidarı için çalışmak demektir." (10)

Marx ve Engels'in *Komünist Manifesto*'yu yazmadan önceki dönemde programın temel sorunlarına ilişkin tutumlarını şöyle özetleyebiliriz.

1. Yaklaşmakta olan devrim toplumsal açıdan proleter nitelikli bir devrimdir.

2. Burjuva demokratik bir devrim aşaması hedeflenmemektedir.

3. Proletaryanın, küçük üreticilerin ve küçük burjuvazinin oluşturdukları devrimci demokratik blokun iktidarı bir geçiş mümkün ve gereklidir.

4. Devrimci demokratik blokun hegemon gücü proletaryadır ve geçiş karma sınıf iktidarından proletarya iktidarına doğru olacaktır.

İlk komünist program olan *Komünist Manifesto*'da devrim iktidarının sınıfsal içeriği ve biçimi ile ilgili ayrıntılı ve açık anlatımlar, 'devrimci demokratik" blok vb. formülasyonlar yoktur. *Manifesto*'da ki devrimle ilgili temel formülasyon şöyledir:

"İşçi sınıfının devrimdeki ilk adım proletaryayı yönetici sınıf konumuna yükseltmek, demokrasi savaşını kazanmaktır.

"Proletarya, siyasal üstünlüğü, tüm sermayeyi burjuvaziden derece derece çekip almak, bütün üretim araçlarını devletin, yanı egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletaryanın elinde merkezileştirmek için ve üretici güçler toplamını olabildiğince hızlı çoğaltmak için kullanacaktır."(11) Hemen bu cümlelerden sonra ise özel mülkiyeti kaldırma işinin ancak başlangıçta yetersiz gibi görünen ama süreç içinde üretim biçimini devrimcileştirmenin aracı olacak olan önlemlerle gerçekleştirileceği belirtiliyor ve on madde halinde geçiş önlemleri sıralanıyor.

Yöntem açısından önemli iki sonuç çıkıyor: Bir; *doğrudan sosyalist olmayan önlem ve uygulamaların varlığı devrimin sınıf karakterinde herhangi bir değişikliğe yol açmamaktadır.* İki; *komünist bir programda yer alacak istemler ancak devrim iktidarı altında uygulanabilecek istemlerdir.*

1848 devrimleri yenilgiyle sonuçlanıyor.

Engels, K.Marx'ın *Fransa'da Sınıf Savaşları 1848-50'na 1895*'te bir giriş yazıyor. Şunları söylüyor:

"Tarih, kıta üzerindeki ekonomik gelişme düzeyinin, o zaman kapitalist üretim ortadan kaldırılması için henüz yeterince olgunlaşmadığını gösterdi." (12) Yenilginin nesnel nedeni kıtada kapitalizmin yeterince gelişmemiş olmasıdır.

Peki ama, Alman burjuvazisi neden gericilikle ittifakı seçti?

Bir kez, Marx ve Engels burjuvazi için ekonomiyi modernleştirmenin ve endüstrileştirmenin tek yolunun doğrudan devlet iktidarını ele geçirmek olduğuna inanmakla yanıldıklarını kabul ediyorlar. Alternatif, Marx'ın daha sonra *Louis Bonaparte'ın 18.Brumaire*'inde çözümlediği Bonapartizmdi. Bismarkın "yukarıdan devrimi"nin açıklanması da buradaydı. Marx ve Engels'in savundukları aşağıdan yukarı devrim yerine *yukarıdan devrim.!*

İkincisi, burjuvazi daha oluştuğu anda karşısında bulduğu işçi sınıfından korkuyordu.

Üçüncüsü, "işi" için zararlı olan her türlü karışıklık, altüst oluş ve istikrarsızlıktan korku burjuvazinin doğasında vardı.

Burjuvazi feodal gericilikle uzlaştı. Krallık aristokrasiyi burjuvaziye, burjuvazi de halkı krala kurban etti. Monarşi burjuvalaştı ve burjuvazi de monarşistleşti. (13)

Marx ve Engels devrimin yenilgisinin kesinleşmesinden sonra Mart 1950'de *Merkez Komite'nin Komünistler Birliğine Çağrı*'sını yanıtladılar. Bu çağrıda, 1848 devriminde burjuvazinin oynadığı rolü bundan sonra küçük burjuvazinin üstleneceğini belirttiler ve "sürekli devrim" düşüncesini formüle ettiler.

"Demokratik küçük burjuvazi devrimin... bir an önce sonuçlanmasına isterken, bizim çıkarımız ve görevimiz, azçok mülk sahibi sınıflar egemen konumlarından uzaklaştırılıncaya, proletarya devlet gücünü ele geçirinceye ve yalnızca bir tek ülkedeki değil, dünyanın tüm önde gelen ülkelerindeki proleterlerin birliğini, bu ülkelerin proleterleri arasında ki rekabetin kalkmış olduğu, hiç olmazsa belli başlı üretici güçlerin proleterlerin ellerinde toplandığı noktaya ulaşıncaya dek devrimi sürekli kılmaktır." (14)

Marx ve Engels aynı Çağrı'da 1848 devriminden çıkardıkları iki altın dersi de dile getirdiler: İşçiler silahlı ve örgütlü olmalıdır. Silahlar ve cephane hiçbir koşulda teslim edilmemelidir. Ve daha önemlisi işçi sınıfı bağımsız bir parti olarak örgütlenmelidir.

Program sorunsalı açısından önemli olana, "sürekli devrim" kavramına dönelim. Marx ve Elgels "Sürekli Devrim"i, hiç duraklamayan, hep aynı tempoda ilerleyen bir süreci değil, birbirini izleyen kesintisiz, devam eden bir süreci anlatmak için kullandılar. İktidara yaklaşımda öncel ve acil olanla sonul olan arasında bir bağ, kurdular. Hangi yoldan geçerse geçsin, kiminle bağlaşıklık kurarsa kursun proletaryanın görevini kendisini yönetici sınıf konumuna yükseltene, özel mülkiyet düzenini yok edene kadar devrimi sürekli kılmaktır. Önemli nokta burasıdır. Yoksa, her durumda "sürekli" sözcüğünü kullanmasalar da Marx ve Engels devrim sürecinin çeşitli evrelerinde "sürekli devrim" anlayışının içini farklı biçimde doldurdular. Böyle bakıldığında Marx ve Engels'de "sürekli devrim"in üç farklı versiyonunu görmek mümkün.

Birinci versiyon: Burjuvazi iktidarı mutlak monarşiden alacak, arkasından proletarya, küçük burjuvazi ve küçük üreticilerden oluşan devrimci demokrasi bloğu iktidara yönelecektir.

İkinci versiyon: Burjuvazi kendi devrimini yapmaktan ürkmüştür. O halde devrimci demokrasi bloğu iktidarı doğrudan almak için savaşacaktır.

Üçüncü versiyon: Devrimci demokrasi bloğu da devrimi taşıyamıyor. 1849 Nisan'ından sonra Marx herhangi bir "demokrasi"nin herhangi bir devrim yapacağına inanmıyor. Bu tarihten sonra "demokrasi"yi işçi sınıfını da içine alacak bir kavram olarak kullanmıyorlar. Engels 1850 Şubat'ında tamamladığı *"Reich Anayasası için Alman Kampanyası"* başlıklı çalışmasında şunları söylüyor:

"Haziran 1848 yenilgisinden bu yana Avrupa kıtasının modern parçasının önündeki soru aşağıdaki gibi görünüyor: Ya proletaryanın, ya da Şubat'tan önceki sınıfların egemenliği...Ve Almanya'da devrim artık, proletaryanın tam egemenliği dışında bir yoldan sonuca varamaz" (15)

Sürekli devrimin üçüncü ve son biçiminde, eski iktidara karşı devrimi liberal burjuvazi, küçük burjuva demokrasisi değil yalnızca proletarya -zayıf Alman proletaryası kendi başına değil, Avrupa proleter devriminin bir parçası olarak- gerçekleştirecektir.

Yaşanan devrim deneyimlerine paralenl olarak gelişen anlayış nettir: *Proletaryadan başka hiçbir sınıf sonunda proletaryanın önünü açacak bir devrimin başını çekemez. Proletaryanın sahnede ve sokakta olduğu bir dönemde burjuvazi kendi devriminden yüz çevirecektir. Proleter devrimine proletaryanın kendisi önderlik edecek ve bunu yapabildiği oranda küçük burjuvaziyi de peşinden sürükleyecektir. İlk adımda ve doğrudan komünist olmayan özel mükiyet düzenini adım adım ortadan kaldıracak önlemler proletarya yönetiminde gerçekleştirilecektir.*

III

Rus devrimi, Avrupa'dan çeşitli yönleriyle farklı bir toplumda ve 1848 devrimlerinden yarım yüzyıl sonra gündeme gelmiş bir devrimdir. Kendi karakter çizgilerini, geçikmiş bir devrim olmanın yüklerini, aynı zamanda arkadan gelmenin hız ve yoğunluğunu taşıyordu.

Toprakta özel mülkiyetin bulunmadığı Rus köy kömünü (Rus obşinası) bütün popülist aydınlarda, Naradniklerde, hatta Marx ve Engels'de aradaki süreçleri atlayarak köy kömününden doğrudan komünizme geçilip geçilemeyeceği türünden düşünce ve tartışmalara yol açabilmişti. 18. Yüzyılın sonlarında Rusya pre-kapitalist ilişkilerin çok güçlü olduğu, despot çarlık otokrasisinin boyunduruğu altında çok uluslu bir ülkeydi.

Lenin Rus marksist okulunda yetişti. Rusya'da kapitalizmin gelişmekte olduğu ve gelişeceğini kanıtlayan çalışması teorik şekillenmesine önemli etki yaptı. Rusya'daki siyasal gelişmeler, yüzyılın başlarında mayalanmaya başlayan devrimci durum Lenin ve Rus marksistlerini teorik hazırlıklarının erken bir evresinde devrim ve iktidar sorunlarıyla

yüzyüze getirdi. Yenilgiyle sonuçlanan ilk devrim denemesinin dersleri ve ikinci devrimin (Şubat 1917) başlama ve gelişme çizgisi ise kendi başına hiçbir akademik çalışmanın sağlayamayacağı bir teorik atılımın temellerini döşedi. Lenin eşitsiz gelişme yasası ve emperyalizm teorileriyle büyük bir teorik açılım gerçekleştirdi.

Rus marksistleri arasında yaklaşmakta olan devrimin burjuva niteliği üzerinde hiçbir tartışma olmadı. Bu saptamada birleştiler. Devrimde proletaryanın ve burjuvazinin rolü konusunda ise büyük bir kavga verdiler. Bolşevik-Menşevik ayrılığı devrimin karakteri noktasınada değil, yaklaşan devrime kimin önderlik edeceği noktasında çıktı. Marx ve Engels'ten *İki Taktik* yazarı Lenin'e oradan da *Nisan Tezleri* Lenin'ine uzanan ortak ve hiç değişmeyen temel görüş *proletarya hegemonyasında devrim görüşüydü.*

Lenin'e ve Rus devriminin, teorik ve progmatik mirasına böyle bir prizmadan bakmak, *İki Taktik* ve *Nisan Tezleri*'ni bu prizmadan okumak gerekiyor.

Lenin'in program sorunlarıyla ilgili ilk önemli çalışması, 1895-96'da yazdığı, *Sosyal Demokrat Parti Programı için Taslak ve Açıklama'dır.* (16) Bu metinde her aşaması ayrı bir programa bağlı iki aşama, iki ayrı devrim formüle edilmiyor. Bu taslakta, Rusya'nın feodal vb. olduğuna ilişkin bir saptama da yoktur. Tersine kapitalist gelişme ve bunun yol açtığı sonuçlarla ilgil saptamalar yer alıyor. Yine bu belgede burjuvazinin hiçbir kesimi ile ittifak düşüncesi formüle edilmiyor.

Bu "olmayanları" yıllardır onlarca programda bunları papağan gibi yineleyenleri, bu hazır kalıpları öğrenmeden ve düşünmeden kabul edenleri uyarmak için yazıyorum.

Programda olanlara gelince.

Bir kez, her devrimin temel sorunu olan iktidar sorununda, Rus işçi sınıfının ilk siyasal görevinin otokrasiyi devirmek olduğu, işçilerin kurtuluşunun kendi eserleri olacağı formülasyonları yer alıyor. Siyasal istemlerle, işçi sınıfının ve köylülüğün lehine istemler sıralanıyor. Bu istemlerin hiçbiri burjuva demokratik çerçeveyi aşmıyor.

İkinci belge, teorik bölümünü Lenin'in yazdığı, ikinci kongrede kabul edilen *Rus Demokrat İşçi Partisi Program Taslağı*'dır. (17) Bu metinde kapitalist gelişme ve sonuçları, proletaryanın iktidarı alarak toplumsal devrimi gerçekleştirmesi görevi, proletarya diktatörlüğü, işçi sınıfı hareketinin enternasyonal karakteri vb. formüle ediliyor. Taslağın Lenin'in yazdığı son iki maddesinde Rus komünistlerinin yakın amacının, üretici güçlerin en büyük hızla gelişmesini engelleyen, proletaryanın sınıfsavaşımının tam ve çok yönlü gelişmesini olanaksızlaştıran, ve çalışan halkın yaşam standartının düşüklüğünün sorumlusu olan ülkedeki kapitalizm öncesi kalıntılar, köle sahipliği sistemi tarafından koşullandığı belirtiliyor ve Çarlık otokrasisinin proletaryanın kurtuluş kavgasının en acımasız, en tehlikeli düşmanı olduğu vurgulanıyor. (18)

Sonraki maddeler Iskra yazı kurulunun beş üyesinden oluşan komite tarafından yazılıyor. Lenin paylaşmadığı noktalara notlar düşüyor. Bu bölümün ilk maddesi şöyle: "Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi (ingilizce immediate sözcüğü 'yakın' olarak da çevrilebilir, HY) siyasal görevini çarlık otokrasisini yıkmak ve onu... demokratik bir anayasaya dayanan bir *cumhuriyetle* değiştirmek olarak ortaya koyar." (19) Bundan sonra siyasal istemler geliyor.

Bu taslakta sonradan kalıplaştırılan "asgari program-azami program" ayırımının mantığı var. İki aşamalı bir devrim öngörülüyor ve demokratik cumhuriyetin çözeceği sorun ve istemler formüle ediliyor. Yine de, düştüğü bir dipnot Lenin'in devrimin birinci aşamasında amaçlaştırılmaktan kaçındığına ilişkin bir ipucu veriyor. Taslağın komite tarafından yazılan sondan bir önceki paragrafı, "Acil siyasal ve ekonomik *amaçlarını* gerçekleştirmek için *çalışan* Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi... "diye başlıyor. Lenin Bu başlangıcın şu biçimde değiştirilmesini öneriyor: "Bu *istemler* için *savaşan* Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi.." (20) Çok derin okumasak da, Lenin'in aralarındaki fark hiç de az olmayan amaç ve istem sözcükleri üzerindeki titizliğin rastlantı olmadığını düşünebiliriz.

Ayrıntısına girmeden ve kısaca *İki Taktik* 'te geliştirilen devrim ve program anlayışını incelediğimizde üç kalın çizgi ayırdedilebiliyor.

Bir: Devrim burjuva demokratiktir. "Devrimin burjuva demokratik sınırlarının dışına çıkamayız, ama bu sınırları alabildiğine genişletebiliriz." (21) Bu devrim, "...kapitalizmi ortadan kaldırmayacak, tam tersine kapitalizmin gelişmesine yeni bir itilim verecek ve köylülüğün sınıfsal ayrışmasını hızlandıracaktır." (22) Devrimin karakteri konusunda hiçbir ikircim yoktur.

İki: Lenin bu çalışmasında yalnı demokratik devrim teorisini değil, sonradan yerinde bir tanımlamayla "demokratik devrimin sosyalist devrime büyümesi teorisi" diye adlandırılan "sürekli devrim" mantığına uyumlu bir yaklaşımı geliştiriyor. Bu yaklaşımı en iyi *İki Taktik*'in italik yazılmış kendi sözleri özetliyor:

"*Proletarya, otokrasinin direnişini zorla kırmak ve burjuvazinin kararsızlığını paralize etmek için, köylü yığınlarıyla bağlaşarak demoktarit devrimi sonuna dek sürdürmelidir. Proletarya, burjuvazinin direnişini zorla kırmak, köylülüğün ve küçük burjuvazinin kararsızlığını paralize etmek için halkın yarı proleter yığınlarıyla bağlaşarak sosyalist devrimini tamamlamalıdır.*" (23)

Üç: Yukarıdaki alıntıdan da görüldüğü gibi,

devrimin iki aşamasınında önüne görevler konulan özne başka hiçbir sınıf değil proletaryadır. Programın istemleri ne olursa olsun bunlar proletaryanın hegemonyası altında uygulanacaktır. Burjuva demokratik devrimin hegemon gücü proletaryadır ve calışmanın en önemli ve kalıcı yönü budur. Marx ve Engels'teki "sürekli devrim" mantığıyla burada buluşuyor.

Lenin'in İki Taktik'ten 2-3 ay kadar önce 1905 Mart'ında yazdığı *1789 mu Yoksa 1848 Tipi Bir Devrim mi?* başlıklı ilginç bir yazısı var. Şunu söylüyor:

"Sonuna dek götürülen devrim, iktidarın proletarya ve yoksul köylülük tarafından ele geçirilmesi demektir. *Bu sınıflar*, bir kez iktidara gelince *sosyalist* devrime yönelmeden yapamayacaklardır. İktidar alınınca demokratik devrimde atılan bu ilk adımdan, olayların zoruyla ve ona katılanların isteklerine karşın... sosyalist devrime *geçilecektir.*" (24) *İki Taktik*'ten iki ay kadar sonra yazdığı bir yazıda ise Lenin kesintisiz devrimi (uninterrupted revolution) kavram olarak da kullanıyor: "Demokratik devrimden henem sonra... sosyalist devrime geçmeye başlayacağız. Biz kesintisiz devrimden yanayız. Yarı yolda durmayacağız." (25)

Lenin'in 1905'teki pozisyonu budur ve 1917 Nisan'ına kadar bu pozisyonu genel çizgileriyle koruyor. *İki Taktik*'te Lenin bir de devrim iktidarının biçimi olarak *işçilerin köylülerin devrimci demokratik diktatörlüğü'nü* (IKDDD) öneriyor.

1917 Şubat-Ekim devrimleri, bu iki devrim arasındaki hızlı ve yoğun yaşanan 8 yıllık pratik birçok konuyu aydınlattı.

Bir kez 1917 Şubat devriminin gerçekleşme yolu ve her devrimin temel sorunu olan iktidar sorunun çözülüş biçimi gerçekten özgün oldu.

Lenin 1917 Nisan'ında kendi formüllerinin de tutsağı olmayan özgür bir kafayla devrim pratiğinini bazı formülasyonları eskittiğini ilk kavrayan bolşevik oldu.

Burjuva devrimi gerçekleşti, ama proletaryanın değil, burjuvazinin hegemonyasında gerçekleşti.

İKDDD gerçekleşmedi. İşçi, köylü ve Asker Sovyetler'inin devrimci bir iktidar odağı olarak biçimlenmeye başladığı, ama merkezi iktidarın burjuvazinin elinde olduğu ikili iktidar, sınıf çatışmasının yoğunlaştığı bir ara durum olarak ortaya çıktı; ama bu İKDDD değildi.

Şubat devrimi ile demokratik devrim programının ana maddeleri olan istemler gerçekleşmedi. Şubatla Ekim arasındaki en önemli değişiklik sınıfsal güç ilişkilerinde oldu. Bolşeviklerin önderliğinde Rus proletaryası adım adım güçlendi ve siyasal hegemonyayı kazandı. Proletarya burjuva devriminde hegemon olamadı ama kendi devriminde önderliği tartışmasız kazandı. Bu deneyim şunu öğretti: *Bir sınıf başka bir sınıfın iktidarı için savaşmaz, savaşsa da böyle bir perspektifle kendisini güçlü kılamaz, hegemonya da kuramaz. Hegemon olabilmek için o sınıfın kendi sınıf iktidarını ve hedeflerini başa alması şarttır ve bir sınıf devrim sürecinde hegemonya sağladığı zaman kendi devrimini yapar.*

Şubat-Ekim devrimleri deneyimi asgari-azami program ayrımını da pratik olarak ortadan kaldırmıştır. Aslında *Nisan Tezler*'ini ortaya atan Lenin'e itirazların yoğunlaştığı nokta burasıdır. Bütün eski bolşevikler şu soruları sormuşlardır: Demokratik devrimin hangi istemi gerçekleşti, köylüye toprak mı verildi, 8 saatlik işgününe mi geçildi? Çarlığın yıkılması dışındaki istemlerimiz gerçekleşmedi, o halde daha devrimin demokratik aşaması tamamlanmadı.

Sorunun püf noktası tam da burasıdır: Şubat'tan sonra ki sürece ve Ekim devrimine karakterini veren programın istemler bölümü olmamıştır. Bu istemlerin gerçekleşmediği, hatta monarşinin bile yıkılmadığı doğrudur. Ama artık bu görevler de sosyalist iktidar altında çözülecektir.

Lenin bu durumu 1921 Ekim'inde yazdığı *Ekim Devriminin Dördüncü Yıldönümü* yazısında çok güzel anlattı: "25 Ekim (7 Kasım) 1917'den Kurucu Meclis'in dağıtıldığı 25 Ocak 1918'e kadarki *on hafta* içinde burjuva demokrat ve liberallerinin (Kadetler) ve küçük burjuva demokratlarının (menşeviler, sosyalist devrimciler) 1917 Ekim ayına kadar iktidar oldukları *sekiz ay boyunca* yaptıklarından daha fazlasını yaptık.

"Bu yüreksiz, geveze, kendini beğenmiş küçük Hamletler ağaçtan kılıçlarını şakırdatıp durdular - ama monarşiyi bile yok edemediler." (26)

Demek ki, 1917 Şubat devrimi ile demokratik devrimin programı, yani asgari program uygulanmamıştır. Peki 1917 Ekim devrimiyle hangi program uygulanmıştır? Bu sorunun yanıtı da yine Lenin'den:

"Biz burjuva demokratik devrimin sorunlarını, geçerken, temel ve gerçekten proleter devrimci, sosyalist eylemimizin bir "yan ürünü" olarak çözdük. Biz her zaman reformların devrimci sınıf savaşımının yan ürünleri olduğunu söyledik. Burjuva demokratik reformların proleter, yani sosyalist devrimin yan ürünü olduğunu söyledik ve olaylar bunu kanıtladı. Sırası gelmişken, Kautsky, Hilferding, Martov, Şarnov, Hillquit, Longuet, Mac Donalds, Turatis ve "ikibuçukuncu" marksizmin tüm öteki kahramanlarının burjuva demokratik ve proleter devrimler arasındaki *bu* ilişkiyi anlayamadıklarını belirtelim. *Birinici ikinciye büyür. İkinci, geçerken birincinin sorunlarını çözer. İkinci birincinin işini sağlamlaştırır. İkincinin birinciyi aşıp başarısını nereye kadar götüreceğini belirleyecek olan ise savaşımdır, yalnızca*

savaşım. (abç) " (27) İşte Lenin'in üstünlüğü! Kendininki de olsa hiçbir söz kalıbına takılmıyor. Pratiğin dersini teoriye içerebiliyor.

Yalnız pratiğin değil, teorinin kendi gelişimi de var. Eşitsiz ve bileşik gelişmenin bir yasa olarak kavraması ve emperyalizm çözümlemesi devrim teorisinin çok önemli nirengi noktalarıdır. Birincisi, zayıf halka kavramının, ikincisi dünyanın bir bütün olarak sosyalizm için olgunlaştığı saptamasının temelini oluşturuyorlar. Yeni dönemde program sorunlarını ele alırken bu konuya yeniden döneceğim.

Ekim devriminin teorileştirilen derslerinden ve teorideki bu açılımlardan sonra asgari-azami ikiliğinde bir program ve birbirinden hava geçirmez duvarlarla ayrılmış iki devrim aşaması, iki ayrı sınıf iktidarını savunmak pratikten de, teoriden de öğrenmeme ısrarıdır.

Ama, iki aşamalı ve iki programlı devrim anlayışındaki direnci yalnızca insanların öğrenme yeteneksizliğine bağlamak işin kolayına kaçmak, koca bir dönemi derinden etkileyen Komintern deneyimini atlamak olur.

IV

Komintern'in gelişim çizgisini belirleyen iki önemli etmenleden biri, 1921'de dünya devrim dalgasının geri çekilmesi, öteki de 1930'larda faşizmin iktidara gelmesidir.

Dünya devriminin henüz gündemde olduğu 1920'de toplanan Komintern II.Dünya Kongresi Komünist Enternasyonal'a üye olmak için gerekli 21 "koşul"saptadı. Bu metinde III. Enternasyonal'in III.Enternasyonal'den çok daha merkeziyetçi biçimde öngütlenmesi gerektiği belirtiliyor ve 21 koşul ile de bütün seksiyonların devrimcileştirilmesi öngörülüyordu. 15. Koşul şuydu:

"Şimdiye kadar eski Sosyal Demokrat programlarını korumuş olan partiler, mümkün olsa en kısa zamanda bu programlarını değiştirmek ve ülkelerinin özel koşullarına uygun yeni bir komünist programı Komünist Enternasyonal kararları doğrultusunda hazırlamakla yükümlüdürler. Kural olarak, Komünist Enternasyonal'e üye bütün partilerin programlarının, Komünist Enternasyonal'in olağan kongresi veya Yürütme Komitesi tarafından onaylanması gereklidir. Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesinin bir partinin programını onaylamaması durumunda, söz konusu partinin Komünist Enternasyonal Kongresi'ne başvurma hakkı vardır." (28)

Komintern Üçüncü Dünya Kongresi'nde kabul edilen *Taktik Üzerine Tezler* "de minumum program yerine proletaryanın somut ihtiyaçlarına yanıt verecek bir dizi istem önerildi:

"Eğer istemler, geniş proleter yığınların yaşamsal ihtiyaçlarını karşılar ve eğer bu yığınlar bu istemler karşılanmazsa varolmaya devam edemeyeceklerini hissederlerse, işte o zaman bu istemler için savaşım iktidar için savaşımın başlangıç noktası olacaktır. Komünist Enternasyonal, reformcu ve ortacıların asgari programı yerine, toplamı burjuva iktidarını dağıtacak, proletaryayı örgütleyecek, proletarya diktatörlüğü için savaşımın aşamalarını temsil edecek ve yığınları henüz bilinçli olarak proletarya diktatörlüğünden yana olmasa da her biri geniş yığınların ihtiyaçlarını ifade edecek bir istemler sistemi için, proletaryanın somut ihtiyaçları için savaşımını koyar." (29)

Görüldüğü gibi "*Taktik Üzerine Tezler*" açıkça "asgari program" anlayışını reddediyor ve onun yerine savaşımı iktidarın alacağı noktaya dek ilerletecek istemler getiriyordu.

Komintern Dördüncü Dünya Kongresi Başkanlık Divanı ise ulusal seksiyonları bu doğrultuda birer program hazırlamalarını kararlaştırdı. Bu kararın 3,4 ve 6 no'lu bölümlerinde ana formülasyonlar şöyleydi:

"3. Ulusal seksiyonlar, ulusal programlarında geçiş istemleri uğruna verilecek savaşımın zorunluluğunu açıklık ve kararlılıkla gerekçelendirmelidirler. Bunu yaparken, bu istemlerin somut zaman ve mekan koşullarına denk düşen somut özelliklerini ortaya koymalıdırlar.

"4. Tüm geçiş istemleri ve kesimsel istemler için teorik temel genel programda belirlenerek verilmelidir.

"6. Bir yanda İngiltere ve öte yanda Hindistan vb. gibi değişik ülkelerin ekonomik ve politik yapıtlarındaki temel ayrılıklara uygun olarak ulusal seksiyonların geçiş istemlerinin temel tarihsel tipleri genel programda açıkça ortaya konmalıdır." (30)

Böylece Komintern biri dünya devrimi programı, öteki seksiyonların devrim programları olmak üzere iki ayrı program öngörmüş oluyordu. Komintern'in bir genel programı olacak ve bu program hem dünya devrimini, hem de farklı ülkelerdeki programların tarihsel tiplerini ortaya koyacaktı. Ülke seksiyonları ise hem geçiş istemlerinin zorunluluğunu hem de kendi koşullarına uygun istemleri formüle edeceklerdi.

Özetle, bu iki kongrede "geçiş istemleri" belirgin biçimde öne çıkartıldı ve Dördüncü Kongrede bu istemlerin, aynı anlama gelmek üzere programların "tarihsel tip"lerinin ortaya konması istendi.

Bu istek Altıncı Kongre'de yukarıda özetlenenden çok farklı bir içerikte yerine getirildi..

1928'de toplanan VI. Dünya Kongresi'nde üye bütün partileri bağlayan bir program kabul edildi.

Bu program üzerinde durmamız gerekiyor.

Programın "Giriş" bölümünde iki önemli ve değerli saptama var:

"Emperyalizm çağı, kapitalizmin ölüm çağıdır. Dünya ekonomisinin büyüyen üretici güçleriyle devlete ilişkin sınırlamaların meydana getirdiği derin çelişkinin doğrudan sonucu olarak, 1914-18 Dünya Savaşı ile onun zincirlerinden boşalttığı genel bunalım, sosyalizmin maddi önkoşullarının kapitalist toplumun bağrında şimdiden olgunlaşmış bulunduğunu kanıtlamaktadır." (31) Emperyalizmle birlikte, kapitalizm bir bütün olarak sosyalizm için olgunlaşmıştır. Program, ilk cümlesinde bu Leninci saptamayı aktararak gerçekten güzel bir giriş yapıyor. Ve:

"Uluslararası devrimci proletarya hareketinin bütün tarihi deneyimlerinin en geniş kapsamlı ve eleştirel genellemesi olarak Komünist Enternasyonal programı, *dünya çapında proleter diktatörlüğü uğrundaki mücadelenin programıdır, dünya komünizm mücadelesinin programıdır.*" (32) Dünya devrimi perspektifi nettir.

Programın "Kapitalizmden Sosyalizme Geçiş Dönemi ve Proletarya Diktatörlüğü" bölümünün, 8. maddesi "Dünya proletarya diktatörlüğü için mücadele ve devrimlerin ana tipleri"ne ayrılmış.

"Devrim tipleri"ne geçmeden önce sorun genel olarak şöyle konuluyor:

"Kapitalizmin emperyalizm döneminde daha da artan eşitsiz gelişimi, birbirinden daha büyük farklılıklar gösteren kapitalizm tiplerinin ortaya çıkmasına, olgunluk derecesinde farklılıkların doğmasına ve devrim sürecinin tek tek ülkelerde çok çeşitli, özel koşullara sahip olmasına yol açmıştır. Bu koşulların tarihi bakımından kaçınılmaz ve zorunlu sonuçları ise, bir dizi ülkede proletarya diktatörlüğüne geçişte bazı ara evrelerin kaçınılmaz olması yanında, *proletaryanın iktidarı ele geçiriş yollarının çeşitliliği ve temposunun değişik olmasıdır.* Bunların sonucu olarak, *tek tek ülkelerde sosyalizmin inşası da değişik biçimler alır.* " (33)

İnsanın program keşke burada dursaydı diyeceği geliyor. Eşitsiz gelişme, geçiş yollarının çeşitliliği, temponun değişik olacağı vb. doğrudur. Ancak bu saptamaların hemen arkasından şunlar geliyor:

"Tek tek ülkelerde proletarya döktatörlüğüne geçişin çok çeşitli koşul ve yolları vardır, bunlar şematik olarak aşağıdaki üç tip altında toplanabilir." Ve semalaştırıyor:

1."Muazzam, gelişkin üretici güçleri, geniş ölçüde merkezileşmiş üretimleri, küçük işletmelerin nisbeten küçük özgül ağırlığı ve uzun zamandır varolan burjuva-demokratik siyasal rejimleriyle *çok gelişmiş kapitalist ülkeler* (Birleşik Devletler, Almanya, İngiltere vb.) Bu ülkelerde programın temel siyasal talebi, doğrudan doğruya proletarya diktakörlüğüne geçilmesidir." (34)

2."Tarımda yarı-feodal ilişkilerin önemli kalıntıları bulunan, sosyalizmin inşası için gereken maddi önkoşullara belirli minumum bir düzeyde sahip olan *kapitalizmin orta derecede gelişmiş bulunduğu ülkeler* (Ispanya, Portekiz, Polonya, Macaristan, Balkan ülkeleri vb.) burjuva demokratik devrimin henüz tamamlanmamış olduğu ülkeler. Bu ülkelerin bazılarında burjuva demokratik devrimin şu ya da bu hızla sosyalist devrime dönüştürülmesi, başka bazılarında ise burjuva-demokratik nitelikte geniş kapsamlı görevler üstlenen proletarya devrimi tipleri mümkündür. Bu nedenle ilk durumda proletarya diktatörlüğünün doğrudan doğduya değil, proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğünden proletaryanın sosyalist diktatörlüğe geçiş sırasında kurulması mümkündür." (35)

3."Bir takım sanayi öğelerine, hatta bazan hatırı sayılır oranda, fakat bağımsız bir sosyalizm inşası için yetersiz düzeyde gelişmiş bir sanayiye sahip bulunan; hem ekonomide hem de siyasal üst yapıda feodal-ortaçağ ya da "Asya Üretim Tarzı" ilişkilerinin egemen olduğu; nihayet tayin edici sanayi, ticaret ve banka girişimlerinin, en önemli ulaşım araçlarının, latifundiyaların, sömürge çiftliklerinin vb. yabancı emperyalist grupların elinde yoğunlaşmış olduğu *sömürge ve yarı-sömürge ülkeler* (Çin, Hindistan vb.) ve bağımlı ülkeler (Arjantin, Brezilya vb.) Bu ülkelerde feodalizme karşı, sömürünün kapitalizm öncesi biçimlerine karşı verilen mücadele ve köyülülüğün tutarlı bir tarım devrimini gerçekleştirmesi ve yabancı emperyalizme karşı ve ulusal bağımsızlık için mücadele verilmesi belirleyici bir önem taşımaktadır." (36)

4."... Daha *geri ülkelerde* (örneğin Afrika'nın bazı bölgelerinde) temel sorun ulusal kurtuluş mücadelesidir. Eğer proletarya diktatörlüğünün var olduğu ülkeler onlara fiili destek sağlarsa, bu ülkelerde (patlak veren) ulusal ayaklanmaların zafere ulaşması, kapitalist aşamayı atlayarak sosyalizme giden yolu açabilir." (37)

Komünist Enternasyonal programı öyle bir sınıflandırma getiriyor ki, üye partilere cetvele bakılıp hangi kategoriye gireceklerine karar vermekten başka yapacak iş kalmıyor! Program düşünmeyi donduruyor. Bizdeki program anlayışı bu aşırı tasnifçi yaklaşımdan şaşırtıcı biçimde etkilenmiştir.

Programın çelişkisi bir yandan dünya kapitalizminin bir bütün olarak sosyalizm için olgunlaştığını söylerken , bir çok ülkede, üstelik kapitalist ülke ve ülke "tipinde" sosyalizmi neredeyse olanaksız görmesidir. Bu çelişki, daha derin bir hastalığın, Komintern kaynaklı bütün programlara sinmiş olan eklektizmin tezahürüdür.

Programın temel metedolojik yanılgısı devrim "tipleri"ni tek başına ve yalnızca ekonomik gelişmişlik düzeylerinden çıkarmasıdır. Böyle bir yöntem izlenince iktidar ve iktidarın sınıfsal niteliği

problematiğinden uzaklaşıyor.

Trotsky "*Sürekli Devrim*" çalışmasında Komintern programını bu noktalarda eleştiriyor. Bu çalışmadan önemli birkaç parça aktarıyorum:

"Geç kalmış bir burjuva gelişimine sahip ülkeler, ve özellikle sömürge ve yarı sömürge ülkeler açısından sürekli devrim teorisinin anlamı şudur: Bu ülkelerde, kendi demokratik görevlerinin ve ulusal kurtuluş sorununun tam ve gerçek bir çözüme ulaşması, ancak ezilen ulusun ve her şeyden önce köylü yığınlarının önderi olarak proletaryanın diktatörlüğü aracılığıyla düşünülebilir.

"Sadece tarım sorunu değil ulusal sorun da, geri kalmış ülkelerde nüfusun ezici çoğunluğunu oluşturan köylülüğe demokratik devrimde olağanüstü bir konum vermektedir. Proletaryanın köylülükle ittifakı olmadan, demokratik devrimin görevleri...ciddi biçimde ortaya bile konulamaz. Fakat bu iki sınıfın ittifakı da ancak ulusal-liberal burjuvazinin etkesine karşı uzlaşmaz bir mücüdele vermekle gerçekleşebilir."

(...) "Tarihin çoktan ve kesin olarak aştığı 'proletarya ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğü' sloganını, Kominternin bugün doğu ülkelerinde kabul ettirmeye çalışması ancak gerici bir etki yapabilir."

(...) "Proletaryanın iktidarı ele geçirmesi devrimi tamamlamaz, tersine onu sadece başlatır."

(...) "Sosyalist devrimin sonuçlanması, ulusal çerçeve içinde düşünülemez."

(...) "Dünya devriminin gelişimi konusunda sunulan bu şema, Komintern'in bugünkü programında görülen cansız ve bilgiçce sınıflandırma ruhuna yansıtan ve ülkeleri sosyalizm için 'olgun' ve 'olgun olmayan' diye ayırarak (neden olduğu - HY) sorunu ortadan kaldırmaktadır. Kapitalizm, bir dünya pazarı, dünyayı kapsayan bir işbölümü ve dünya çapında üretici güçler yarattığı ölçüde, bir bütün olarak dünya ekonomisini de sosyalist devrimiçin hazırlamış olur."

"Değişik ülkeler bu süreci değişik tempolarda gerçekleştireceklerdir. Belirli koşullar altında geri kalmış ülkeler, proletarya diktatörlüğüne ileri ülkelerden daha önce, sosyalizme ise onlardan daha geç varabilirler." (38)

Trotsky'nin eleştirileri Komintern içinde etkili olmadı. Görüşleri ideolojik çürütüldüğü için değil. 1929'da Sovyetler Birliği'nden sınırdışı edildiği ve daha da etkili bir dışlama ve tabutlaştırma hareketi onu Komintern içinde de "mahkum" ettiği için.

Bu yazıda izlenen yöntem ve anlayış ile Trotsky(nin eleştirileri arasında yakınlık var. Burada konumuz Trotsky'nin" *Sürekli Devrim*"ini değerlendirmek değil. Komintern Programına getirdiği eleştiriler genel olarak doğru olmakla birlikte alternatif görüşlerini geliştirirken, özellikle orta ve az gelişmiş ülkelerde proletarya diktatörlüğüne geçiş sorunlarında aşırı tasnifçiliğe tepkiyle aşırı toptancı bir yaklaşım gösterdiğini söylemek ve başka eleştiriler getirmek de mümkün.

1928 Komintern Programı eklektizmine, şematikliğine ve Leninist devrim teorisi açısından bir gerilemeyi ifade etmesine rağmen, henüz devrim perspektifini koruyan bir programdı.

V

"Faşizm Dönemleri"nin Komintern ve üye partilerin programları üzerindeki etkisinin ise tek sözcükle devrim programlarından uzaklaşmak biçiminde olduğu kesindir.

1935'de toplanan VII. ve sonucu dünya kongresinde "Birlik cephesi" ve "Halk Cephesi" siyasetleri benimsendi.

Sonuç bildirisinde Komünist Enternasyonal'in bütün seksiyonları seleter geleneklerin kalıntılarını ortadan kaldırmaya çağrıldı. Enternasyonal'in "bir dizi seksiyonu" "burjuva demokrasisi kalıntılarını savunmak için verilecek mücadelenin zorunluluğunu anlayamamak"la eleştirildi. (39) Kongre komünistlerin faşizme karşı mücadele hükümetlerine katılmalarını öğütledi.

Bu Kongre ve sonrasında geliştirilen, sözcülüğünü genellikle Dimitrov'un yaptığı yaklaşımlar şöyle özetlenebilir:

Bir: Faşizmin sınıf karakteri ve temeli finans kapitalle, onun da "en gerici, en şoven, en emperyalist vb." kesimiyle sınırlandırılıyor. Bu daraltıcı tanımlamanın en önemli işlevi liberal burjuva kesimleriyle bağlaşıklık ve işbirliğinin teorik temelini hazırlaması oluyor.

İki: Esas formül, "birleşik işçi cephesi" temeli üzerinde bir "Halk Cephesi" ve "Anti faşist halk cephesi hükümeti" biçiminde olduğu halde pratikte anti-faşist halk cephesi ana tattik durumuna geldi ve faşizme karşı burjuva demokrasisini, hatta burjuva demokrasisinin kalıntılarını savunma bilinci yerleştirildi.

Üç: Kominternin önceki dönemlerinde köylülük ve küçük burjuvazi içindeki komünist çalışmaya verilen önem belirgin biçimde azaltıldı ve bu kesimlerin önce kendi "öz partileri"ni kurmalarını özendirmek, Bulgaristan Köylü Partisi deneyimini modelleştirmek türünden tuhaf görüşler ortaya atıldı.

Dört: Kongre belgelerinde ve Dimitrov'un konuşmasında kuvvetli bir ulusallık vurgusu yapıldı.

Yedinci Kongre'den sonra Enternasyonal'e bağlı partiler devrim programlarını askıya aldılar ve bir daha da indirmediler.

Böylece, asgari-azami program ayrım ve kalıbının üstüe bir de "anti-faşist" aşama kamburu bindirilmiş oldu. Komintern deyip geçmemek gerekiyor, dağılmasından sonda kurulan partiler de içinde olmak üzere, bütün dünya partilerinin soy ağacı Kominterne dayanıyor ve önemli ölçülerde Komintern geleneğinin, Komintern çizgisinin izlerini taşıyor.

1943'te dağıtılmasından sonra aynı çizgi

SBKP tarafından sürdürüldü ve 1960'lı yıllarda mantıksal sonucuna, düşünülen devrim "tip" ya da aşamasının önüne devrimci olmayan bir "dönüşüm" aşamasının girdiği devrim programının tümüyle reddedildiği bir noktaya vardı.

1960'larda, gelişmiş kapitalist ülkelerde Fransız Komünist Partisi örneğinde olduğu gibi, "tekellerin iktidarını ve tekelci sömürüyü sınırlandıracak" "anti-tekel hükümet"le "ileri demokratik bir düzen" programı getirildi.

Orta derecede gelişmiş kapitalist ülkelerde, "burjuva demokrasisinin yerleştirilmesi, kazanılması ve genişletilmesi", "anti-emperyalist, ulusal kurtuluşcu" "devrimler" öngörüldü.

Bu dönemde klasik anlamıyla demokratik devrim bile savunulmadı. Çeşitli parti programlarının incelenmesi birçok partinin pozitif devrim programlarına değil, kendisini kapitalist düzenin şu ya da bu öğesine karşıtlıkla tanılayan reform programlarına sahip olduğunu gösteriliyor. Örneğin Meksika Komünist Partisinin Programı "halkcı" ve "anti-emperyalist", Kolombiya Komünist Partisinin 1966 Programı, "anti-emperyalist, anti feodal", Arjantin Komünist Partisinin 1968 Programı "anti-feodal, anti-emperyalist", Şili Komünist Partisininki "anti-emperyalist, anti-tekel ve anti-feodal"dir. (40)

Nihayet ulusal kurtuluş aşamasındaki ülke marksistlerine de kendi ulusal burjuvazilerinin önderliğinde "kapitalist olamyan kalkınma yolu" öneriliyor, "devrimci ulusal demokrasi" diye yeni ve uydurma kategoriler türetildi. Dünya Komünist Hareketindeki Sovyet-Çin-Arnavutluk kamplaşmalarında, bu kamplaşmanın hiçbir tarafı aşamalı, aşırı tasnifli devrim "tipleri" kalıbından kendesini kurtaramadı. İkinciler lehine tek fark, ikincilerin programları içerik olarak devrimci olmasa da marksist devrim -devlet teorilerine ve hiç olmazsa lafızda bağlı kalmaları ve pratikte de düzen dışı bir savaşım çizgisi izlemeleridir.

Görüldüğü gibi, aşamalı ve çift programlı devrim kalıbı yalnız bize özgü değil. Bir geçmişi ve evrensel boyutu var.

Yeni ve devrimci programlar üretmek bu yazıda bir giriş çerçevesinde yapmaya çalıştığım gibi bu mirasla hesaplaşmayı ve ondan kopmayı, aynı zamanda gerçekten yeni ihtiyaçlara yanıt verecek yaratıcı yaklaşımları gerektiyor. Yalnız ondan önce Türkiye hareketinin program gelenek ve anlayışı üzerinde durmamız gerekiyor.

Başka yazılarda devam etmek üzere bu yazıyı bitirirken, devrim teorisi-program konusunda süzmeye çalıştığım doğru anlayışı bir daha özetlemek istiyorum:

Bir: Emperyalizmle birlikte tüm dünya sosyalizm için olgun duruma gelmiştir. Bugün ve tüm dünyada toplumsal bir devrim programının ilk maddesi işçi sınıfı iktidarı, sosyalist iktidardır. Devrimin karakterini hangi sınıfın iktidarda olduğu belirler.

İki: Geçmişten kalan çözülmemiş sorunların devrim programında istemler olarak formüle edilmesi gerekli ve yeterlidir. Bunların varlığı ayrı bir devrim aşaması, ayrı bir iktidar ve ayrı bir programı gerektirmez. İşçi sınıfı devrimde hegemonyayı ele geçiremezse devrim de gerçekleşmez. Komünizni kuruncaya kadar asli devrimi sürekli kılmaktır.

Üç: "Geçiş programı" da denilen istemlerin programı bir hükümet protokolüne benzetecek ayrıntılı ve somut planlara bağlanması özellikle henüz iktidardan uzak olan bir hareket için doğru değildir. En temel hedef ve çözüm yöntemlerinin konulması yeterlidir.

NOTLAR

(1) F.Engels, "**Ütopyadan Bilime Sosyalizmin Gelişmesi**"ne 1892'de yazdığı Giriş, Marx-Engels Werke (MEW), Almanca, Cilt: 22. s.287-312
(2) agy. s. 301
(3) agy. s. 303
(4) agy. s. 305-306
(5) agy. Cilt:2, s. 613, Marx-Engels, **Collected Works** (CW), ing. Cilt:6, s. 5
(6) MEW, C.4. s. 352, CW. C. 6, s. 332
(7) MEW. C. 4. s. 351, CW. C. 6, s. 331
(8) MEW. C. 4. s. 313, CW, C. 6. s. 295
(9) MEW, C. 4, s. 317, CW, C. 6. s. 299
(10) MEW, C.4 s. 391-92, CW, C. 6. s. 367-368
(11)Komünist Manifesto, K.Marx-F.Engels **Seçme Yapıtlar** (SY), Türkçe C.1, s.153, ing. (SW) C.1,s.126
(12) SY,1: 233, SW, 1: 191-192
(13) MEW, C. 6: S. 109
(14) SY,1:217-218, SW,1:178-179
(15) MEW, C. 7. s. 196
(16) Lenin Collected Works (CW) ing.. C. 2. s. 92 vd.
(17) agy. C. 6, s. 25-32
(18) agy. s. 26
(19) agy.
(20) agy. s. 31
(21) Lenin, CW, C. 9, s. 52
(22) agy. s. 48
(23) agy. s. 100
(24) agy. c. 8, s. 258
(25) agy. C. 9, s. 236-237
(26) agy. C. 33, s. 52
(27) agy. s. 54
(28) **III. Enternasyonal 1919-1943 Belgeler,** Belge Yayınları, Ekim 1979, s. 33
(29)Aktaran, Joseph Hansen, **The Transitional Program for Socialist Revolution,** Pathfinder Press, New York, 1974 s. 18. Sosyalist Devrim için Geçiş Programı.
(30)**Thesen und Resolutionen des IV.Weltkongresses der Kommünistischen Internotionale,** Verlag Kommuniste Internationale, 1923, s. 60. Komünist Enternasyonal Dördüncü Dünya Kongresi Tez ve Kararları.
(31) agy. s. 126
(32) agy. s. 128
(33) agy. s. 169
(34) agy.
(35) agy.
(36) agy. 170
(37) agy.
(38) Trotsky, **Sürekli Devrim,** 1930. aktaran agy. s. 200-201
(39) agy. s. 236
(40)**Dünya Komünist Hareketi,** Konuk Yayınları, Kasım 1977, s.300

Sosyalist kalabilmek

ORHAN CEMİL

Yirmisinde yasa, kırkında istisna mıdır, Sosyalistolmak?

Soru anlamlıdır. Çevremizde, bir dönem sosyalist mücadele içinde yer almış, sonra "köşesine" çekilmiş insanlarla karşılaşmıyor muyuz? Bir dönem beraber olduğumuz, yola çıktığımız arkadaşlarımızdan, kaçı hala sürdürüyor? Estirilen "nostalji" rüzgarlarının bu sorularla bağlantısı yok mu?

Sosyalizm mücadelesi yıllarla sürecek bir savaşımken, bu mücadelenin savaşçıları neden uzun soluklu olmuyor?

Eğilim budur: Sosyalist mücadeleye katılanlar, bir süre sonra bu mücadeleyi bırakıyorlar. Sürdürenlerde çıkıyor tabii ki. Ama bunlar bırakanlarla kıyaslanamayacak kadar az.

"Bırakma"nın genel eğilim olduğu konusunda kuşku olmamalı. Eğer böyle olmasaydı, sosyalist hareketin önemli bir kadro birikimi olurdu. Ama yok. Belli bir yaşın üstündeki sosyalistler, şaşkınlık ve hayranlık uyandırıyor genç kuşaklarda. Diğer taraftan döneklerle, düzende uzlaşmışlarla, sosyal demokratlığa kaymışlarla heryerde karşılaşmak kabil. Ve bunlar sosyalist kalanlardan çok fazla.

Sosyalist harekette insan erozyonunu incelerken sorunu net koymak lazım. Neyin erozyonu? Kitlenin mi? İşçi sınıfının mı? Yoksa, kadro ya da kadro olma özelliklerini yakalamaya çalışan adayların parti (örgüt) üyelerinin mi? Açıktır ki, erozyon, kadro, üye ve bunlara aday insanlarla ilgilidir. Kitlenin, sınıfın kayışı, kadro erozyonunun bir sonucudur. Dolayısıyla, kadro sorununa bağlı olarak çözümlenmesi gerekir.

Bırakış bir eğilim ise, bu süreç incelenmelidir. İki nedenle. Birincisi; her sosyalist, günün birinde böyle bir sürece girebileceğini (belki de şu an içinde olduğunu) görebilmelidir. İkincisi; sosyalizm mücadelesinde, örgütlü savaşım veren her yapı, bu süreci çözümleyerek, ona göre karşı önlemlerini, işleyişini, mekanizmalarını kurabilmelidir. Sosyalist hareketin kan kaybına tahammül edemeyeceği böylesi bir dönemde, bu, çok daha yaşamsal bir mahiyet taşıyor.

Önümüzü açması ve işlevsellik taşıması için bir tarif yapmalı: Sosyalizm için, onun teorisini özümleyecek; kafasıyla, yüreğiyle, bedeniyle bu düzene varmak için yürütülecek savaşımda onu yeniden, yeniden üreterek, örgütlü mücadele veren ya da vermeye hazır insan Sosyalisttir.

Sosyalist mücadelenin dışına düşme süreci, bireylerin "kötü niyet"lerine izafe edilerek açıklanamaz. Çözümleyici de olmaz. Bu bir eğilimdir ve bireylerin "kötü niyet"lerinden bağımsız olarak incelenmelidir. Bırakış süreci, basit değil karmaşık, yine bir eğilim olarak, anlık değil uzun vadeye yayılarak evrim şeklinde işlemektedir. Karmaşıklığı doğuran, çeşitli faktörlerin, çeşitli düzeyde farkları, payları, etkileridir. Burada siyasal, toplumsal, ekonomik, örgütsel faktörlerin yanısıra, dış siyasal gelişmelerle etkili olmaktadır. Çok daha yakından baktığımızda, ailesel ve çevresel faktörlerin payını da görmek mümkündür. Ancak, bütün bunların yanısıra, Kapitalist toplum ve işleyişi, devlet ve mekanizmaları, burjuva ideolojisi ve aygıtları, diğerleri gibi doğrudan değil dolaylı, görünür değil, gizli etkiler yapıyor. Sürecin bu cephesi genel olarak, ihmal edilmektedir. Oysa süreci çok daha fazla etkilemektedir.

Bırakış sürecinde, temel olarak ortaya koyacağımız iki sebep var ki, bunlar çözüme kavuşmadıkça, bu sorunun nihai ve kesin çözümü mümkün değildir. Birincisi, bu toprakların nesnellik kazanmış parti sorununun bugüne değin çözümlenememiş olmasıdır. İkincisi bununla direkt bağlantılı olarak, bu topraklardaki sosyalist mücadelenin yetersizliğidir. Bu iki sorunun halledilmesi sosyalist saflardaki erozyonu durduracaktır.

Çözüm bu kadar basit mi? Ne yazık ki değil. Çünkü bu sorunun çözümüne giden yol, erozyonun bir ölçüde hafifletilmesinden geçiyor. Yani biz bu iki temel sorunun varlığında bu meseleyi çözmek (hafifletmek) zorundayız. Zorundayız çünkü nihai çözüme böyle ulaşabileceğiz.

Öyleyse, asıl sebepleri bilerek, bunların varlığında, bırakış sürecini incelemek ve çözüm yolları bulmak zorundayız. Bu sürecin değişik yönlerini, boyutlarını ve sürece etkide bulunan faktörleri, farklı cephelerden notlar halinde sıralayacağız. Böylece hem bunlar sınırlandırılmış (ve sınıflandırılmış) ve de işlevsel kılınmış olabilecektir.

1. Yirmisinde sosyalist olmak, kırkında olmamak yaş ile ilgilidir. Bu eğilimin dışına çıkabilecek gelişmeler mümkündür. Ancak bunu sağlayacak olan güçlü bir parti ve iktidara adım adım yürüyen mücadeledir. İki örnek verebiliriz: Peru ve Kürdistan. Bu iki coğrafyadaki parti ve mücadele

seyri, insan yaşına bağlı olmadan sosyalist tutabilmektedir.

2. Örgüt, başka özelliklerinin yanısıra aynı zamanda barajdır. Kendisine gelen insanları alır, tutar, biriktirir, değerlendirir ve en önemlisi geliştirir. Birbirini artan oranda besleyen, büyüten bir süreçtir bu. Baraj olma özelliğini oturtmuş bir yapının eksikliği, dökülmelerde önemli bir faktördür.

3. Örgütsüzlüğün yaşandığı ve savunusunun yapıldığı dönemlerde (12 Eylül sonrası dönem), en kötü örgüt örgütsüzlükten iyidir. İdeal bir örgüt arayışı, eğer gerekli bir çabayı da beraberinde getirmiyorsa bu, gizli bir örgütsüzlük arayışıdır. Örgüt beğenmeme, varolan örgütleri "bağımsız" konumlarına dayanarak hariçten reddetme, sosyalist mücadelenin dışına çıkışta etkili bir unsur. Bu toprakların devrim partisi, böyle bir örgütü bekleyenleri değil; şu anda çeşitli yapılarda mücadele eden insanların eseri olacaktır.

4. Sosyalizm yüz metrelik bir koşu gibi algılanıyor. Özellikle sınıfsal konumu küçük burjuva olanlar için geçerli bu. Hemen söyleyelim, sınıfsal kökenin küçük burjuva olması devrimciliğe engel değildir. Yeter ki bireyi ideolojisi belirlesin.

Yüz metrelik koşu yüksek bir tempo ile koşuluyor. Yüz metrenin sonunda da nefesleri tükenmiştir. Ve karşılarında umdukları, bekledikleri devrim de yoktur. Demek ki olmuyor, diyorlar sonunda!...

Devrim yüz metrelik bir koşu değildir.

Küçük burjuvazinin öğrenci kesimi için bu süreç çok daha açıklayıcı. Koşuları öğrenim yıllarıyla sınırlıdır. Okulun bitimi koşunun da bitimidir. Ve artık (devrim de bulamadıkları için) iş, askerlik, evlilik, çocuk gibi yalnız başlarına alındıklarında bireyi düzene entegre edecek "telaşlar" devreye girer.

Sosyalistler, devrim mücadelesinin, daha yolun başında, kilometrelerce sürecek engelli bir özgürlük maratonu olduğunu bilmeleri gerekir. Örgüt bunu bütün yapısına ve insanlarına içselleştirmelidir.

Bu eğilim, yüz metre yanılsaması, işçi sınıfı saflarında daha zayıftır. Çünkü onlar, üretime emek güçleriyle katılarak sömürüyü hergün yeniden yaşarlar. Bu, bırakışı değil, sürdürüşü zorlar. "Proleterlerin bir 'sınıf tavrı'na varmalarına yardımcı olacak bir sınıf 'içgüdüleri' vardır. Aydınlardaysa tersine, bu geçişe en büyük bir güçle karşı koyacak bir küçük burjuva sınıf içgüdüleri vardır." (Louis Althusser, Lenin ve Felsefe) Bu yüzden bu ülkenin aydınları bir 'alemdir'. Devrimci yükseliş dönemlerinde sosyalist harekete gelirler, iniş dönemlerinden gemiyi ilk terkeden olurlar!...

5. Sosyalist hareketin kalıcılık sağlamış, belli bir sürekliliği temsil eden sosyalistleri çok azdır. Ve bunlar örgütlülüğü değil örgütsüzlüğü; ve yine bunlar birarada olmayı değil ayrı durmayı temsil etmektedir. Bu durum, bu ülkenin devrim partisinin yaratılmasının genç kuşakların omuzuna yüklendiğini göstermektedir.

6. Örgütlü sosyalist, örgütsüz sosyalistten azdır. Örgütsüz sosyalist olunmaz. Bu bir ara durumdur. Ve dökülmelerin neden fazla olduğunu açıkladığı gibi, örgütlenmesi gereken potansiyelin boyutlarını da göstermektedir.

7. Bir örgütün nesnellik kazanması demek, mücadele ettiği topraklarda güç olması demektir. Nesnellik kazanmak politik, ekonomik, toplumsal, kültürel, sanatsal bütün alanlarda taraf ve güç olmak demektir.

8. Bir politik hareket, yapısı, teorisi, örgütlenme anlayışı ve eylemleriyle bir bütünlüğü tutarlı bir şekilde temsil etmelidir. Bazı yapılar bu yanlarıyla öyle eğriler çiziyorlar ki, bırakın adam tutmayı, adam kaçırıcı işlev görüyorlar.

9. Bireyin sosyalizme, sosyalist düşünceye gelişi değişik kanallardan, değişik biçimlerde olabilir. Örgüt kanalı dışından da sosyalist düşünceye gelinebilir. Ancak örgütsüz sosyalist kalmak hem çok zor, hem de "kendisi" ile çelişen bir tercihtir. Kendinden menkul sosyalist olmaz. Sosyalizm için mücadele etmeyene sosyalist denemez. Mücadele ise örgütlü verilir. Ayrıca herhangi bir nedenle örgütten kopuş, eğer daha sol bir yapı için yapılmışsa, örgütsüzlüğün ve giderek sosyalistlikten ayrılışın bir başlangıcı olduğu görülebilmelidir.

10. Örgütlü mücadele, süreklilik taşımalıdır. Ve bu süreç, mücadele içindeki yapıları, geliştirici olmak zorundadır. Kesiklik, boşluk gibi durumlar, örgüt üyelerinde ve tabanda umutsuzluğa yolaçabilmektedir.

11. Troçkist iktisatçı E.Mandel, Leninist Örgüt Teorisi isimli kitabında şöyle yazıyor: "Öznel etmenler yoksa ya da yeterli değilse, proleter devrimi bu noktada zafere ulaşamayacaktır ve işte onun bu başarısızlığının sonucu, kapitalizmin geçici olarak pekiştirilmesi için ekonomik ve toplumsal olanaklarının ortaya çıkması olacaktır." (E.Mandel, Leninist Örgüt Teorisi, s.12)

Ekim Devrimi'nin ardından emperyalist-kapitalizm, Marksizmin öngörülerinin yaşama geçtiğini görmüş ve bunu önleyecek mekanizmalar arayışına girmiştir. Açıkça söylemek gerekirse emperyalizm, Ekim Devrimi ve sonrasında gelişen devrimlerden önemli dersler çıkarmıştır. Keza, J.Shumpeter'in Kapitlizm, Sosyalizm ve Demokrasi isimli kitabına bu gözle bakmak gerekir.

Marksist cephede de, emperyalizmin bu yeni yönelimine ilişkin çalışmalar yapılmıştır. Althusser'in İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları adlı kitabıda bu kapsamda ele alınmalıdır.

Emperyalist-kapitalizm altyapının izin verdiği ölçüde, üst yapısıyla kendi örgütlenmesini sosyalizme karşı savunma üzerine kurmuştur. Mevcut üstyapısını, devleti ve ideolojik aygıtlarını iyice tahkim etmiştir. İşleyen, yalnızca kapitalist üretim ilişkileri değildir. Onunla birlikte o ilişkileri sürdürmeye yönelik ideoloji de yeniden üretilmetedir"... Emek gücünün vasıflarının yeniden üretimi, ideolojik boyun eğme biçimlerinin altında ve içinde sağlanıyor." (L.Althusser, İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları,s.20)

Sonuçta, tekelci kapitalizm, insanı sürüleştiren, medya ile biçimlerdiren, duyarsızlaştıran bir işleyişe sahip bugün. Sosyalist, bunun farkına varmış (bilinci ulaşmış) ve yine buna başkaldırmış insandır. Tekelci kapitalizmin gündelik hayata yansımalarının tam bir eleştirisi, olmazsa olmaz bir sosyalist tutumdur. Bunun yapılmaması büyük bir boşluk yaratacaktır ki, bu, sistemin beklediğidir.

Tekelci ideoloji, hem devrimci, hem de reklamcı, bankacı, bürokrat v.s. olmayı, gündelik iş ilişkileri içinde çelişik yapıyor. Bu çelişki ve çatışmanın içine örgütün ve örgütsel işleyişin girmemesi, hakim olmaması durumunda, ikinciler lehine bir çözülme kaçınılmaz oluyor.

12. İç ve dış siyasal gelişmeler, bırakış sürecinde negatif veya pozitif etkide bulunabiliyor. Sovyet sosyalizminin çözülmesi, 12 Eylül ile birlikte bırakış sürecine negatif bir ivme kazandırmıştır. 12 Eylül kimin için kalıcı bir yenilgi olduysa o bırakmıştır. Keza sovyet sosyalizminin çözülüşü, kimin için, emperyalizmin kalıcı bir zaferi olmuşsa, da bırakmıştır.

12 Eylül'de dökülmeler fazla oldu. Bunun en önemli nedeni örgütsel işleyişin kesintiye uğramasıdır. Bugüne değin dökülmelerin hala sürüyor olmasının nedeni ise, 12 Eylül öncesinin "şef"lerinin, sanki 12 Eylül olmamış gibi aynı kafa, aynı mantık, aynı örgüt anlayışıyla yola devam etmek isteyişleridir.

Diğer yandan, Küba'nın onurlu direnişi, Peru'lu devrimcilerin mücadelesinin sürmesi, hemen yanıbaşımızdaki Kürt devrimcilerinin bölge için önemli dinamikleri harekete geçirmesi, sosyalistler üzerinde pozitif etkilerde bulunmaktadır.

13. Kürdistan'daki mücadeleye ivme kazandıracak, onunla sosyalist bir bölge devrimine yolaçacak, "Batı Cephesi"nin devrim partisinin henüz yaratılmamış olması, sosyalist saflarda genel bir umutsuzluk kaynağıdır.

14. Örgüte giren sosyalist birey, orada kendini gerçekleştirebilmelidir. Oyalanmak, bekletilmek, gereksiz ve verimsiz işlere koşulmak, sosyalist kişileri yılgınlığa sürükleyebilmektedir. Kişi örgütte kendini bulmalı ve gerçekleştirebilmelidir.

15. Bütün önleyici mekanizmalar kurulsa da, örgütlü mücadele, sosyalist hareket yine dökülme yaşayabilecektir. Ancak gelen gidenlerden çok oldukça, yürüyüş ve işleyiş sağlıklı demektir.

16. Sosyalist birey, teorik yenilenme ile (sürekli okuma ve araştırma uğraşlarını gerektirir.) en zor dönemleri bile (örgütsel kesinti, mücadele yokluğu) ayakta kalarak atlatabilir. Tersi de negatif bir gerçektir. Teorik yönden kendini geliştirmeyen bireyler bir süre sonra kendilerini boşlukta hissetmektedir.

Sosyalist birey, sorunlara kafasında net çözümler taşıyan, net çözümler arayışında olan kişidir. Bulanıklık, sığlık, kopuşun potansiyel kaynağıdır.

17. Örgüt ile ilişkinin kopuşu önce organik bağın ortadan kalkması ile oluyor. Bir süre gönül bağı sürüyor. Ancak, şu söz, bu durum için geçerlidir: Gözden ırak olan, gönülden de ırak olur. Önce hep beklenilen süreli yayın, artık alınmamaya başlıyor. Yürüyüş, miting, panel v.s. etkinlikler giderek anlamsızlaşıyor. Ardından günlük gazete, daha renklisi ve bol sayfalısı ile yer değiştiriyor. Bir süre sonra lotaryalar çok daha gerçekleşebilir bir olasılık, bir umut oluyor.

18. Bu toprakların insanının sosyalist düşünceye gelişinde, sosyalist kalışında, Sovyetler Birliği hep önde olmuştur. O kendini, ya pro-sovyet sosyalist ya da anti-sovyet sosyalist olarak tanımlamıştır. Burada değişmeyen sovyet'ti. Bu somut bağ, bu bir güç olan sosyalist ülke dağılınca, onları sosyalist kılan "bağ" ortadan kalktı. Araç kalkınca sosyalizme olan ilgi azaldı.

19. Bırakmışlar'a yazı ile müdahele etmek mümkün değildir. Zaten bu yazının da böyle bir amacı yok. Müdahele, örgüt aracılığıyla yükseltilecek devrim mücadelesiyle yapılabilir.

Kurtuluş idealinin, ütopyasının yerini hiçbir yaşama biçimi dolduramadı. Dolduramadığı için de, huzursuzluklar arttı. Bir teorik evrim (sosyal demokratlaşanlar) ya da karşı devrim (dönekler) yaşamayanlar, yitirdikleri birşeyin yokluğunu hep hissettiler.

12 Eylül'ün en önemli özelliği, toplum'a ve devrimcilere uyguladığı zor'du. Ancak, hep bununla yetinmedi. İdeoloji devreye girdi. İşte o zaman, "...80'ler bu kuşağa pek çok şey vaad etti. O güne kadar feragat ettiği, ertelediği şeyler; kurumsuzluğun verebileceği serbestliği, o zamana kadar bir misyon adına bastırdığı herşeyi..." (Nurdan Gürbilek, Vitrinde Yaşamak, s.14) Birden bir 'birey' olduklarını...Bir 'özel hayat'ları olması gerektiğini...Aşkı ve sevgiyi yitirmelerine karşın 'cinsellik'lerini...Birileri onlar adına keşfetti ve onlara empoze etti.

Fırka oldular. Yaşadıkları gündelik hayat, kültürleri ve ideolojileri oldu. Sürüleştiler. Aynı giysileri giyip, aynı TV. programlarını izlediler. 80 sonrasının 'yükselen değerlerini' temsil eden Sabah gazetesi okuru oldular. Fırka liderliğini Livaneli üstlendi.

Bunlara bir yazı ile müdahele etmek mümkün değildir.

Ancak, bunları kullananlarla, oyalananlarla, aldatanlarla ideolojik mücadele etmek gerekir. Komünist şair Nazım'ın şiirlerine müzik yapan ve hala sol söylemi kullanarak özgürlük şarkıları söyleyen Sabah gazetesi yazarı Livaneli v.b. yaşamları, konumları ve söyledikleri ile deşifre edilmelidir.

20. Sosyalist harekete insan her zaman gelecektir. Sorun, gelme noktasında değil, gelenleri tutma noktasındadır.

Sosyalizm düşüncesi, hülyası varoldukça sosyalist 'meslek'te var olacak. Yalnız bu da değil. Kapitalizm, çelişkileri, çatışmaları, neden olduğu bozulmalarla birlikte, insanın doğasına uygun olmayan işleyişiyle, hep kendine başkaldıran insanlar yaratacaktır.

Sosyalist, hep var olacaktır.

Şırnak katliamından bugüne

M.ÖNDER

15 Ağustos tarihinde Kuzey Kürdistan'da gerilla hareketi ve kitlesel eylemliliklerin *ileri boyutta* boy verdiği bir süreçte *Şırnak* ve *Çukurca* katliamlarının gündeme girmesi neyin ifadesidir? Bugün gelinen aşamada, "olaylar"ın aldığı boyut birçok şeyi tabloda daha seçilir hale getirmiştir.

Şırnak ve Çukurca katliam girişimlerinin hemen ertesinde TC'nin, Cudi, Tendürek, Herekol, Gabar ve Ağrı dağlarına yönelik saldırılarını devrimci ulusal güçler, iflasla sonuçlandırmıştır. Fakat TC, bu süreçte bütün bir dağ köylerini bombalamış, yüzlerce köylüyü gözaltına almış, işkence ve katliamdan geçirerek, bölgeyi insansızlaştırma politikasına devam etmiştir.

Yine aynı günlerde, Türk burjuvazisi Göle ve Ağrı'daki vahşetleri Eylül'ün ilk haftası Göle'de 22 Gerillanın Nazi yöntemiyle kurşuna dizilerek çukurlara toplu gömülmesi, 10 Eylül'de Ağrı'da 22 gerillanın aynı yöntemlerle katledilmesi, 5 Ekim'de *Kulp*'un tamamen *Şırnak*'a dönüştürülmesi ve nihayet bugünkü süreçte, Güney Kürdistan'da emperyalizmin ve sömürgeciliğin hain işbirlikçi uşakları Barzani ve Talabani güçlerinin PKK'nın özellikle güçlü olduğu Haftanin, Sınath, Hakurk, Batufa ve diğer kamplarına saldırması; aynı zamanda kuzeyden de TC'nin bombardıman girişimi... Ve bugün bütün bir K.Kürdistan'a yayılan geniş gözaltılar, işkence tek tük yayılmış haldeki katliam girişimleri...

TC'nin Şırnak vahşeti ve diğer katliam girişimleri bir taraftan devrimci Kürt ulusal hareketinin bugün gelinen aşamada nasıl bir boyuta ulaştığına ilişkin bir soruyu gündeme getirirken; diğer taraftan, sönürgeci Türk burjuvazisinin, ulaşılan bu boyuta karşı genel stratejik ve güncel-taktiksel politikalara ilişkin bir soruyu da gündeme getirmesi gerekir. Bu iki soruya eklenmesi gereken üçüncü *temel önemdeki* soru ise şudur: Bu gelişmeler karşısında Türkiye işçi sınıfının ve diğer emekçi kesimlerin katliamlar karşısında ilgi ve tepkileri nelerdir? Bu temel ve yedek dinamikler çerçevesinde Türkiye devrimci hareketinin durumu nedir? Varolan sorunu bu bütünsellik çerçevesinde ele aldığımızda anlamlı ve anlaşılır bir sonuç çıkacaktır sanıyorum.

ULUSAL HAREKETİN GENEL GELİŞİMİ

Şırnak, Çukurca ve daha sonraki katliam girişimlerinin ortaya konulması gereken hedefler nelerdir? Bu sorunun yanıtını devrimci Kürt ulusal hareketinin gelişim seyri ve düzeyinde aramak gerekir. Özellikle son bir yıllık gelişim sürecini öncesi ile, bu iki süreç arasındaki gelişim düzeylerini kıyaslamak, varolan yönelim ve sıçramaları tespit etmek gerekir. Eğer bu somut gelişim süreçleri ele alınmazsa, varılacak sonuç tam bir politikasızlık olacaktır. Özellikle küçük burjuva popülizminin dogmatik, kalıpçı-soyut söylemleri bu politikasızlığın en tipik örneklerini sunar.

"Her gerila savaşının yükseldiği halk savaşının boyutlandığı ya da ulusal kurtuluş savaşlarının yaşandığı; ya da sınıflar savaşımının yükseldiği bütün tarihsel dönemlerde görülen bir katliam türüdür" deyip, sözümona kısa yoldan *"komünizme gidenlerin"* ürettikleri politika da hiçbir zaman için önemli boyutlarda yükseltilemeyen "mücadeleyi yükseltmek" saçmalığıdır. Aslında meselenin hiç de böyle kaba olmadığını; bunun verili küçük burjuva popülizminin kabalığının somut versiyonları olduğunu göreceğiz.

90 Newroz'unda intifada düzeyine ulaşan Kürt ulusal direnişi, 92 Newroz'una kadar belli bir mücadele düzleminde seyretmiştir. 1984 Ağustos'unda Şemdinli ve Eruh baskınlarıyla ilk çıkışını yapan gerilla hareketi şahsında devrimci ulusal hareket, ciddi sıçramasını da 90 Newroz'unda yapmıştır.

1984-90 arası sürekli bir gelişim grafiği çizen devrimci ulusal hareketin niteliği genel olarak gerilla hareketi düzlemindedir. Bu gelişim grafiğinin oturduğu koordinatlar bütün bir K.Kürdistan'ı değil, fakat, soyut ve potansiyel olarak bütün bir K.Kürdistan'ı kapsamasına rağmen somut bir gerçeklik olarak kendisini ifade ettiği alan K.Kürdistanın güney, özellikle güneydoğu kesimleridir. Ancak burada şöyle şematik ve aynı zamanda suni

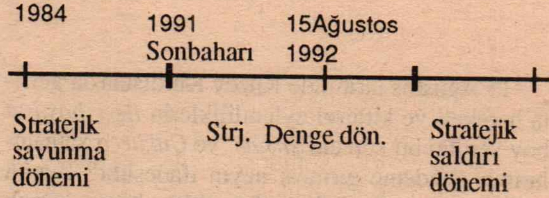
ayrıma düşülmemelidir: 90'a kadar gerilla hareketi, daha sonra kitle hareketi ya da kitle hareketiyle birlikte gerilla hareketi. Hiç bir zaman toplumsal-tarihsel hareketliliklerin mantıksal yapısı bize, ne gerçeklik çerçevesinde; ne de gerçekliğin belli yön ve yanlarının ihmal edilmesi anlamına gelen bilimsel soyutlama çerçevesinde böylesi metafizik şemalar vermez. Marksist tarih bilimi belli şemalaştırmalara gitse bile, ortaya koyduğu bu şemalaştırmalar metafizik şematizmden kökten ayrılır. Bu tarihsel materyalist şemalar bize verili ya da genel tarihsel süreçlere ilişkin bir yöntem ve perspektif sağlar. Bu verili ya da genel tarihsel süreçlerin bir bütün olarak kavranılmasını sağlamazlar. Ancak bu tarihsel süreçlere ilişkin ampirik ve ayrıntılı araştırma faaliyeti sorunu çözümler. Bu da, belli bir tarihsel dönemin belli bir yoğunluğa ve biçime sahip saflığı, saflıkları ya da farklı niteliklerdeki devrimci ulusal hareket açısından temel gelişim özelliği gerilla hareketidir. *Ama yine bu aynı dönemde hiç de farklı biçim ve düzeylere sahip kitle mücedelesinin olmadığı ileri sürülemez.* Soruna dönersek; 1984-90 arasındaki gerilla mücadelesini gelişimi sonucu ortaya çıkan birikim ve olanaklar artık kendisini kitlesel gösteri direniş düzeyinde ifade eden serhildanlarla ortaya koyma aşamasına ulaşmıştır. Bu düzey kendisini bir sıçrama olarak ifade etmektedir. Fakat somut olarak şu kesitte: K.Kürdistan'ın güney ve daha çok güneyin doğu kesimleridir. Gerilla hareketi serhildanlar yaratarak, serhildanlarla bütünleşerek; K.Kürdistan'ın güney-doğu kesimindeki bu mevzi düzeyinden hareketle, 90-92 sürecine kısmen, özellikle 91 sonbaharından 92 15 Ağustos'una uzanan süreçte bütün bir K.Kürdistan'a; Hakkari, Şemdinli'den Adıyaman, Pazarcık'a, Dersim'den Ardahan'a uzanan bütün bir K.Kürdistan'a yayılıp oturma sürecine girmiştir. Yine gerilla hareketinin bu gelişimine paralel olarak, kitlesel mücadele, biçimlerindeki belli gerilemelere rağmen, yine bu aynı dönemde K.Kürdistan'ın bütün alanlarına yayılmış, gelinen aşamada 15 Ağustos eylemlilik sürecinde, kontak ve kepenk kapatma eylemi 60'a yakın il ve ilçede gerçekleşir duruma gelmiştir. Gerillanın genel gelişimi de kendisini şu eylem biçimlerinde ortaya koyar olmuştur. Yaygın ve sık sık yol kesme, pusuya düşürme, sabotaj ve karakol baskınları ve imhası. Her gün onlarca özel tim, komando, korucu ve asker kaybı veren TC'ye karşılık PKK'nın kayıplarının az olması...

Kısaca ifade etmek gerekirse, 92 Nevroz'u ve öncesi süreçte kitle eylemlilikleri daha çok, esas olarak K.Kürdistan'ın güney kesiminde cereyan ederken, 92 Newroz'u ve öncesinden günümüze evrilen süreçte bütün K.Kürdistan'a yayılır duruma gelmiştir. Diğer taraftan gerilla hareketinin gelişimi de, 92 Newroz'u ve hemen öncesinden 15 Ağustos'a evrilen merhale K.Kürdistan'ın tüm alanlarında kendisini ifade eder duruma sıçrayarak, gerçek bir ordulaşmanın ilk müvelerini ortaya koyar duruma gelmiştir. Artık süreç, bir silahlı halk savaşını, yönetip yönlendirecek "iskelet" halindeki orduyu gerçek bir halk ordusuna yükseltme sürecidir.

Elbette tüm bunların, Parti'nin ideolojik, siyasi ve örgütsel merkezi yönlendiriciliğin de olabileceğini söylemeye bile gerek yok.

Diğer taraftan böylesine somut gelişim sürecinin gündeme soktuğu yapılaşma düzeyindeki diğer bir sorun, Devrimci Ulusal Savaş Hükümeti ve Meclis'in sorunudur. Bugünkü süreç böyle bir kurumlaşmayı bir taraftan sorunlu kılarken, diğer taraftan böyle bir kurumlaşmanın asgari ön koşulları oluşmuştur.

Devrimci Kürt ulusal hareketinin genel gelişimini ve bugünkü süreçte yönelmek zorunda olduğu eğilimi şema ile gösterirsek;

a) Stratejik savunma dönemi:

1. Dönemin başından itibaren gerillanın ilk oluşumu ve dönemin sonuna doğru gerillanın K.Kürdistan'ın güneyinde güçlenmesi. Dönemin özellikle ilk evrelerinde kitle mücadelesi geri ve tali planda.

2. Dönemin sonuna doğru kitle hareketinin gündeme girmesi ve gerilla hareketi ile kitle hareketinin (Serhildanların) belli soyutlamalar çerçevesinde eşitlenme eğilimi:K.Küristan'ın güney kesimlerinde.

b) Stratejik denge dönemi:

1. Dönemin başında bir taraftan gerilla hareketinin, diğer taraftan kitle hareketinin bütün K.Kürdistan'a yayılma süreci.

2. Dönemin sonu: Bugünkü süreç; halk hareketinin mücadele biçimlerinde silahlı biçimlere dönüşme eğilimleri zorunluluğu. Diğer taraftan gerilla hareketinin gerçek bir ordulaşmaya dönüşme eğilimlerininzorunluluğu.

c) Stratejik saldırı dönemi:

1. Halk hareketini gerçek bir silahlı halk hareketine dönüşmesi; gerilla hareketinin gerçek bir ordulaşması,

Stratejik taaruz: Topyekün gerçek bir silahlı halk taaruzu ile özgürlük mücadelesinin muzaffer olması.

Bu şemalaştırmanın, sürecin genel gelişiminin belli yön ve yanlarını soyutladığı unutulmamalıdır. Yine, daha yukarıdaki, mücadelenin gelişimindeki "sıçramalar" diye nitelenen ayrımları, bu şemada ortaya konulan ayrımlar ile karıştırılmamalıdır. Birincisinde, ulusal hareketin ülke (K.Kürdistan) coğrafyasındaki gelişimi ile mücadelenin "kitle hareketi" ile "gerilla hareketi" biçimindeki gelişim diyalektiği ele alınırken, ikincisinde devrim, karşı-devrim eksenli *güç ilişkiler çerçevesinde*, mücadelenin şimdiye kadar katettiği ve edeceği genel hattın dönemlendirilmesidir.

İşte devrimci Kürt ulusal hareketinin bu gelişim süreci, sömürgeci Türk burjuvazisinin katliam ve giderek soykırıma yönelik politika ve uygulamalarını, *bugünkü süreçte somut olarak* ortaya koymasına neden olmaktadır.

TÜRK BURJUVAZİSİNİN İFLAS EDEN POLİTİKALARI VE BUGÜNKÜ YÖNELİMLER

15 Ağustos eylemlilik sürecinde kitle eylemliliğinin K.Kürdistan'ın tamamında alevlenmesi, gerilla hareketinin K.Kürdistan'ın tüm alanlarında, özellikle karakol baskınları şahsında kendisini ifade eden saldırısı, sömürgeci Türk burjuvazisini adeta şaşkına çevirdi. Sömürgecilerdeki bu panik, şaşkınlık, sömürgecilerin ideolog ve bir kısım politikacılarınca dile getirilen yılgınlık; işte bu somut hal, kendisini Şırnak ve Çukurca katliamları ile MGK ve Bakanlar Kurulu'nun aniden ve Diyarbakır'da toplanması biçiminde ifade etti. Sömürgecilerin bu moral-psikolojik çöküntüsünü tüm medyalara yansıyan yüz hatlarında görmek bile mümkündü.

Ama Şırnak ve Çukurca katliamlarının temelde yatan nedenleri, hiç de bu tepkisellik değildir. Onun da ötesinde birinci olarak devrimci Kürt ulusal hareketinin gerilla hareketi ve "geri" kitle eylemlerini aşma noktasını zorlayarak silahlı halk savaşı aşamasının eşiğine gelmiş olması; ikinci olarak devrimci savaş Hükümeti ve Meclis'inin gündeme girme aşamasına gelmesi ve bunu kurumlaşmasının en uygun temel "ayağı"nın Şırnak, Hakkari kesitinin olması, üçüncü olarak; zaten politikasızlık içerisinde kıvranan sömürgeci Türk burjuvazisinin yalan ve demagojiye dayanan politikalarının da tam bir iflasıyla en net bir şekilde açığa çıkan, beyaz kağıt üzerindeki siyah leke gibi duran K.Kürdistan'daki sömürgecilik, TC'nin bu durum karşısındaki psikolojik-moral çöküntüsü. İşte Şırnak ve Çukurca'daki katliamın temelindeki nedenleri.

Meselenin diğer yönü ise, bu katliamdan sonra yapılan katliam girişimleriyle varılmak istenen hedeflerdir.

Türk burjuvazisi, 15 Ağustos eylemlilik süreci ve Şırnak katliamı ile *taktik* ve *stratejik* olmak üzere iki temelli politikayı gündeme sokmuştur. Aslında bu iki politikanın kökeni 92 Newroz'u ve öncesi süreçte 1991'in sonunda Lice ve Kulp'ta kitlelerin üzerine ateş açmasına kadar uzatılabilir. Fakat bu politikaların *tamamen* netleşmesi bu son süreçtir. Yani *somutluk, pratiksellik* kazanması anlamında.

Birincisi, stratejik olan; *soykırım politikası ile hareketin yok edilmesi.*

İkincisi, taktiksel olan; *hareketin katliam, şaşırtma politikalarıyla geriletilmesi ve giderek ikinci stratejik politikaya geçişin basamağı yapılması.*

Kürt ulusunun kendi en temel hakları için harekete geçtiği, ayaklanmalara varan mücadelesi, TC, tarihinde, Kemalist burjuvazinin "son çare" politikası olan soykırım ile yüz yüze gelmiştir.

Stratejik soykırım politikası, Türk burjuvazisinin tarihsel olarak her zaman uyguladığı "*son çare*" politikası olmuştur. Türk burjuvazisi bu politikayı, devrimci ulusal hareketin bugünkü gelişim süreçlerinde yedekte tutmuş ve nihayet bugünün süreçlerinde *somut olarak gündeme sokmuştur.* 15 Ağustos'un yükselen eylemlilikleri karşısında, 27 Ağustos'ta Diyarbakır'da yapılan MGK ve Bakanlar Kurulu toplantılarından sonra Özal ve Demirel'in birbirlerine "*Hayırlı olsun*" sözleriyle üstü örtük olarak ifade ettikleri; daha sonradan yine Demirel'in üstü olarak ifade ettiği "*Askerler bir plan hazırlıyor, bu plan da sorunu çözmezse ABD dahi çözemez*" sözlerinin anlamı, stratejik soykırım politikasının kendisidir. Bu politika daha sonradan, Gündem Gazete'sinin manşetten verdiği gibi, Mesut Yılmaz'ın evinde ANAP'lı bazı milletvekilleriyle yaptığı toplantıda "çok kan akacak, Dersim modeli düşünülüyor" sözleri ile açıktan söylenir hale geldi. Önceleri üstü örtülü ve imalarla dile getirilen politikanın açıktan ifade edilir duruma gelişi ile Şırnak katliamından sonra ilçe ve köylerin yaygın bir şekilde bombardımana tutulması ve yaygınlık kazanması hiç de tasadüf değildir. Soykırım politikasının uygulamasına yaklaşıldıkça, bu uygulamaya basamak oluşturacak katliamlar lokal uygulamadan çıkıp tüm Kürdistan'a yayılmıştır. Bundan dolayı da Mesut Yılmaz açık açık "Dersim modeli" düşünüyor demiştir.

Diğer taraftan Türk burjuvazisinin bu soykırım politikasıyla devrimci Kürt ulusal hareketini bastırma hedefinin bir basamağı da, Güney Kürdistan'daki işbirlikçi hain Barzani ve Talabani'nin KDP ve YNK güçlerinin kullanılmasıdır. Barzani ve Talabani'nin ABD görüşmelerinden sonra 2 Eylül'de T.Özal'la görüşmeleri,uygulanacak politi-

kayı belirlemeleri belli bir plan dahilinde gerçekleşmiştir. Ve bugünkü süreçte bu politika uygulamaya sokulmuştur. Bu politikaya göre KDP ve YNK peşmergelerini güneyden PKK kamplarına saldırtacak, PKK'yı Türk burjuvazisinin resmi sömürge sınırına sürülerek, kuzeyden de TC askeri güçlerinin saldırmasıyla imha edilecekti.

Türk burjuvazisinin, PKK'yı güneyden işbirlikçi uşaklarıyla "kıstırıp" uygulanacak soykırımla "yok etme" politikasının bileşenlerinden ilki, şu anki süreçte boşa çıkmıştır. Bileşenlerden ikincisi ve esas olanını uygulanmak üzeredir.

Soykırım politikasının, hareketin silahlı halk savaşı boyutları kazanmaya başlamasıyla gündeme girmesi ağırlıklı yöndür.

Sömürgeci burjuvazinin taktiksel olan ikinci politikası *katliam* ve *şaşırtmaya* gelince:

Şırnak katliamı şahsında net olarak gündeme giren politikayla, ilkin, somut olarak, silahlı halk savaşını zorlayan devrimci Kürt ulusal hareketini bu aşamaya sıçramadan, hiç değilse gerileterek, psikolojik-moral olarak uğradığı çöküntüyü ortadan kaldırarak, hareketi süreç içinde soykırımla yok etmeye yönelmek.

Bu politikanın TC açısından *daha somut* olarak *iki yönü* var: Birincisi, *katliam* geniş Kürt halk kitlelerine gözdağı vermek, sindirmek ve *sonuç olarak* PKK'ya olan desteğini kırarak hiç değilse "pasif desteğini" almak. İkincisi PKK'ya siyasi, askeri psikolojik-moral olarak önemli darbeler vurarak geriletmek. Sömürgeci Türk burjuvazisinin bu iki politikası Şırnak katliamından sonra 27 Ağustos'ta Diyarbakır'da yapılan MGK toplantısında belli bir demagojiyle birlikte ortaya kondu. "Tarihi kararlar" diye burjuva medya aygıtlarına manşet olan bu politikalar bir taraftan psikolojik gerilemenin, egemenlerin otoritesinin parçalanmasının üstünü örten psikolojik savaş araçları olarak kullanılırken, diğer taraftan belli bir "gerçeği" de dile getiriliyordu. Bu "gerçeğin", "halka destek" söyleminde kullanılan demagojiyle birlikte, aslında Kürt halkının *katliama uğratılarak* "desteğin alınacağı üstü örtülü olarak dile getirilmektedir. TC'ni *daha somut* olan politikasının ikinci yönü, yine Diyarbakır'da yapılan MGK toplantısında "alınan kararlar"da şöyle ifade ediliyordu: "Büyük birlikle operasyon", "Operasyonlar aynı anda bir kaç yerde birden başlayacak". Bu "kararlar"gerilla hareketinin bütün bir K.Kürdistan'a yayıldığına, ilişkin "tespit"lere kanıt sayılmadır. Cudi, Ağrı, Tendürek ve Herekol dağlarına yönelik, onbinlerce komando, özel tim, asker, korucu, tank ve uçaklarıyla saldırı MGK kararlarının pratiğidir.

Yine Türk sömürgeci burjuvazisinin Şırnak ve Çukurca da katliamlar şahsında ulaşmak istediği diğer bir somut hedef de, daha dar bir çerçeveye sahip olmasına rağmen *taktiksel birinci hedefe* bağlı ve ona hizmet edecek tarzdadır. Bu hedef Botan-Behdinan devrimci ulusal savaş Hükümeti ve Meclisi'nin oluşum sürecinin imkansızlaştırıp ortadan kaldırmaktır. Bunu özellikle ve daha "başarılı" bir şekilde yapabilmek için, ulusal kurtuluş hareketinin en sağlam dayanak alanı olan Hakkari-Şırnak kesitine yönelik bir katliam yaparak, bu alanı göçe zorlayarak, insansızlaştırmak. Bunu Şırnak, Çukurca kısmen Dargeçit ve çevresi tüm köylere yönelik katliamla *başlatan* TC burjuvazisi; Cudi, Ağrı, Tendürek ve Herekol dağlarına ve dağ köylerine yönelik vahşi saldırıyla ortaya koydu. Bu noktada Türk burjuvazisinin ortaya koymaya çalıştığı üçüncü *taktiksel hedef* somut olarak gerillaya bu mantıkla darbeler vurabilirse, bütün K.Kürdistan'da vurabileceğini düşünmektir. Ama bu politikası da hemen o dönemde boşa çıkmıştır

Şırnak katliamından sonra Diyarbakır'da gündeme getirilen *taktiksel katliam* politikasının bir diğer yönü de, Türkiye devrimci hareketi ve Kürt Ulusal Hareketinin sınırlı legal olanakları kullanamaz duruma getirilmesidir. Türkiye devrimci hareketinin mevcut durumu ve sınıf üzerindeki sınırlı etkisi bu politikayla daha da daraltılmaya çalışılacaktır. Böylelikle Türkiye ve dünya kamuoyu tek yanlı olarak "bilgilendirilecektir".

TC egemenleri, Türkiye devrimci hareketinin etkisiyle oluşacak anti şovenizm ve toplumsal muhalefetin iktidara yürüyüşünün önünü almak ve de enternasyonal dayanışmayı boşa çıkarmak için Türkiye devrimci sürecini kesintiye uğratmayı hesaplayan politikalar peşindedir. Bu durum, 27 Ağustos'da Diyarbakır'da yapılanı MGK toplantısında şu şekilde ifade ediyordu: "Derneklere yakın takip... Bu partinin (HEP) ve bazı dernekler ile bölgedeki *bazı basın organları ve temsilcilerinin çalışmaları daha yakından takip edilecek*" Burada *legal araç ve olanaklara* yönelik tehdit ve uygulanacak politika açıklanırken; "teröre ve bölücülüğe arka çıkar mahiyetteki bazı davranışlara" yönelik tehdit ve politikalardan toplumsal muhalefet hareketlerinin *siyasallaşma eğilimine* yönelik politikalardır.

Burjuvazinin *temel taktiksel politikasının* bileşeni olan *şaşırtma taktiksel politikası* ise kendisini şu biçimlerde ortaya koyuyor:

Birincisi, "federasyon tartışılabilir" şaşırtma ve aldatma politikası aslında daha önceleri gündeme getirilmiştir. Bu politikanın şu an işlevsizleştiği açıkça ortadadır. Fakat *tamamen* işlevsizleşip *gündemden kalktığı söylenemez.* Burjuvazinin soykırım uygulamasını tamamen gündeme sok-

tuğu, bunda başarısız kaldığı; PKK'nın bu politikayı boşa çıkarmayı başarabildiği -ki bu silahlı halk savaşı, topyekün taarruzu ile mümkündür-, fakat özgürlük hareketinin sömürgeciliği parçalayıp muzaffer olmayı *alabildiğine zorladığı* stratejik saldırı aşamasında *karşılıklı güçlerin bir olasılık olarak dengede kaldığı aşamada* "federasyon" politikasının tehlike arzetmesi muhtemeldir.

İkincisi, "silahlar bir müddet susmalı...belli adımlar atılabilir" taktiğidir. Bu taktik aslında, 15 Ağustos yükselen eylemliliği karşısında, Şırnak katliamını yapmasına rağmen, burjuvazinin, paniklenen konumun bir ifadesidir bir yönüyle. Diğer yönüyle, PKK önderliğini şaşırtıp beklentiye sokarak gerillanın yaygın ve yoğun bir şekilde sömürgeci kalelere vurduğu bir an için durdurularak; ve tam da bu fırsattan yararlanarak saldırıp psikolojik-moral üstünlüğünü ele geçirmektir. Bu taktik de gündeme girdiği ilk bir iki günde anında inkar edilmeye çalışılmıştır.

Üçüncüsü HEP tarafından söz konusu edilen "PKK yasallaşsın" "parti (burjuva partileri) temsilcileri ve kitle örgütlerinin temsilcileriyle oluşturulacak bir heyetin PKK lideriyle görüşme ve diyalog kurulmasıdır". Bu politikayla PKK düzen sınırlarına çekilmek istenmekte; fakat sömürgeci burjuvazi PKK'nın özgürlük savaşında kararlı bir devrimci zemine sahip olduğunu bildiğinden dolayı, bu politikayı bizzat kendisi gündeme getirmemekte, bu politikanın işlemesinin *çok düşük* bir olasılık olarak gündeme getirmektedir.

Eklenmesi gereken bir diğer politika ise, burjuvazinin HEP'i etki ve denetiminde tutması ve giderek bu etki ve denetimden hareketle K.Kürdistan'daki düzen dışına akmış olan kitlesel Kürt devrimci hareketliliğini tekrar kontrol altına alarak, düzen sınırları içine çekmektedir. Sömürgeci burjuvazinin ideologları tarafından şu şekilde ifade edilmektedir bu politika: "HEP'in nabzı tutulmalıdır. Çünkü HEP Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da halkın nabzını yakalıyor" ya da "yakalar" biçiminde. Bir taraftan HEP'e karşı baskı; gözaltı (11 HEP yöneticisinin tutuklanması) uygulanarak denetimde tutulmaya çalışılırken, diğer taraftan HEP aracılığıyla burjuvazinin aldatmaca ve şaşırtma politikaları gündeme getirilmektedir. Bu durum Türkiye ve K.Kürdistanlı devrimci ve komünistler tarafından uyarıcı olmalıdır.

TÜRKİYE PROLETERYASI VE DEVRİMCİ HAREKETİN DURUMU

Peki bu gelişmeler zinciri karşısında Türkiye proletaryasının durumu nedir? Yine düzenin her türlü sömürü, baskı ve terörüne maruz kalan diğer emekçi kesimlerin davranışları nelerdir? Bundan da önemli olan, varolan süreçte kilit bir konuma sahip olabilecek Türkiye devrimci hareketinin konumu nedir?

Bugün Türkiye işçi sınıfı gelişen devrimci ulusal hareketi karşısında sadece tarihsel enternasyonalist rolünü oynayamamakla kalmamakta, aynı zamanda sömürgeci burjuvazinin giriştiği kitlesel katliamlar karşısında de sessiz kalmakta, içten içe bu katliamlara da ortak edilmeye çalışılmaktadır. İşçi sınıfı içerisinde ve bütün emekçi kesimlerde giderek *yaygınlaşan ve yoğunlaşan* bir şovenizm dalgası geliştirilmekte; *bugünkü gelinen süreçte* Türkiye'nin dört bir köşesinden Kürt düşmanlığı somutlaşma biçiminde boy vermektedir. Bu gelişme, bugün patlamalar şeklinde ortaya çıkmakla birlikte daha büyük patlamaları bağrında biriktirmektedir. Her an gündeme girebilecek böylesi bir gelişme, zaten etkisiz olan Türkiye devrimci hareketinin de ortadan silme tehlikeleri taşımaktadır. Bu durumda şöylesi bir soruya devrimci olan herkesin cevap vermesi, misyonu gereği kaçınılmazdır; *verili gelişmeler* çerçevesinde gündeme girebilecek Türk-Kürt (Türk işçi ve emekçileriyle Kürt İşçi ve emekçilerinin) çatışması karşısında Türkiye devrimci hareketinin etkisi ne olacaktır? Gerçekten de bir etkiyi yaratacak temel bileşenlerden birisi olan *politika* ne olacaktır? Ama gerçekten *somut* bir politika yaratabilecek midir? İşte tam da bu noktada Türkiye devrimci hareketinin kilit rolü ortaya çıkmaktadır. Bu kilit rol hiç de sadece ve esas olarak şovenizm dalgasını engelleyecek, Kürt ulusal hareketine belli düzeylerde destek vererek onun "rahatlamasını"na yol açacak *kendi sınırları içerisinde bir durum değildir.* Bu durum, verilecek desteği, *aynı zamanda* gerçek anlamına kavuşturan kendi sınırlarından çıkaran, Kürdistan Ulusal Demokratik Devrimi ve Türkiye Proleter devrimi karşısındaki sorumluluktur. Ondan da öte bölge devrimi ve esasında dünya devrimi karşısındaki sorumluluktur. Ama gerçekten de Türkiye devrimci hareketi bugün bu sorumluluğu taşıyabilmekte midir? Bu sorumluluğu gerçekliğe dönüştürebilecek olanak, yetenek ve perspektife sahip midir? Bu sorulara verilecek yanıtlar çok çeşitli, olabilir. Türkiye devrimci hareketinin, sınıflar mücadelesi tarihinin deneyimlerinden *çok yönlü* ve *yaratıcı* bir tarzda yararlanamadığı bir gerçektir. Türkiye, K.Kürdistan ve dünya gerçekliğinden kopuk dogmatik formülleri ile bu soruya yanıt arayanların uğraşı ise boşunadır.. *Türkiye devrimci hareketinin yarattığı dogmatik formüller, Türkiye devrimci hareketinden bağımsızlaşıp göklere yükselerek, yaratıcılarını da köleleştiren tanrı haline dönüşmüştür.*

Diğer taraftan meselenin esas noktasının daha

somut olan ikinci yarısına kısaca değinebiliriz.

Türkiye solunun yetmiş yıllık geçmişi olmasına rağmen, hala marjinallik düzeyinde olan, sınıf ve kitle dışı küçük gruplar halinde olmasının ciddi nedenleri vardır. Bu nedenlerin şimdilik tarihsel-objektif yönlerini bir kenara bırakarak, daha çok voluntarist sapmaya düşmeme anlamında *öznel* yönünü ortaya koymak gerek. Bu çerçevede Türkiye solu bütün tarihi boyunca burjuva ideolojisinden *kesin ve çok yönlü* bir kopuşu gerçekleştirememiştir. Bunun somut biçimlenmesi kemalist burjuva ideolojisinden kopamamak anlamına gelmektedir. Türkiye solunun tarihinde reformizm, revizyonizm, popülizm ve demokratizm hastalıkları yerleşiktir. Kısaca Türkiye solunun geç-mişi büyük ölçüde küçük-burjuva reformizmi ve küçük burjuva devrimci popülizmi ile malüldür. Bunun sınıfsal zemini ise doğal olarak, kararlı ve net bir bütünleşmeyi dahi ifade etmeyen küçük burjuva sınıf zeminidir.

Bu durumun doğal olarak bellibaşlı üç sonucu vardır. Birincisi burjuvaziye güven, ikincisi sınıf dışı kalma ve üçüncüsü "dış merkezlere" bağlı kalma. Bu üç durumun karmaşık bileşik etkisi sonucu ortaya çıkan sonuç ise şudur: Teoride ve pratikte yaratıcılık, rekabetcilik, oportünizm, revizyonizm, popülizm, kalıcı, sürekli ve iktidara yürüyen bir devrimci savaş örgütünün oluşturulamayışı, burjuvazi karşısında her zaman yenilgi ve teslimiyetçilik vb.dir.

Buna rağmen bugünkü süreçte Türkiye soluna bütünsel olarak bakıldığında, burjuva ve küçük burjuva zemin ve perspektiflerden kopmalar olmasına rağmen bunun *bütünlüklü* ve *tüm yönleriyle* (bütün bir olumsuzlukları anlamında) olmadığı görülmektedir. Oysa marksizm-leninizm'in yapısı bütünsel, temeli bilimsel, yönelişi devrimci olan bir dünya görüşüdür. Bu durumda kendisini oluşturan temel öğelerden birisine indirgenemeyeceği gibi, burjuva, küçük burjuva ideolojilerinden kopuş da *bütün yönleriyle* olmalıdır. Örneğin bugün "küçük burjuva perspektiften marksizm-leninizm temelinde kopuş gerçekleştirilmiştir" gibi iddia ileri süren çevreler, acaba küçük burjuva dogmatizminden ne kadar kopmuştur? Demokratik devrim perspektifne sahip olanlar Türkiye'de *sosyalist devrimi savunmakla acaba dogmatizmden* kopmuşlar mıdır? Hiç de değil? Belli bir kopuşun olduğu söylenemez. Çünkü ortaya konulan devrim perspektifi *genel düzeydedir* ve *verili formülasyonlar* çerçevesinde bir İspanya'ya ya da bir İngiltere'ye uyarlanabilir. *Önemli olan da bizi iktidara götürecek ülke-toplum gerçeği günümüz dünyası ve analizidir.* Yani devrim perspektifinin, mücadele biçim ve araçların, sınıflar mücadelesi tarihinin *canlı, çokyönlü ve yaratıcı tarzda* yorumu çerçevesinde, *günümüzün dünya ve Türkiye-K.Kürdistan gerçeğinin somut analizi temelinde* konulması gerekir.

Diğer taraftan yine bir örnek teşkil edecek ikinci kritik durum da şudur; Bugün küçük burjuva popülizminden *görece* kopuşu yaşayan bazı çevreler, *gerçekten Leninist örgüt, kadro, parti teori ve pratiğine sahip midirler?* Türkiye solunun yetmiş yıllık tarihinde neden sürekli yenilgi, sağa kayış ve marjinallikten öteye geçemez. İstikrarlı-sürekli bir yapılanma oluşturamama gibi olguları açıklamaya ilişkin temel önemde cevaplandırılması gereken bir sorudur sanıyorum.

Bugün Şırnak, Çukurca ve daha sonraya bırakılan toplu katliamlar karşısında, Türkiye proletaryasının ve diğer emekçi kesimlerin suskun kalması, Türkiye devrimci hareketinin örgütsüzlüğünü ve sınıftan ne kadar uzak olduğunun göstergesidir. Bundan dolayıdır ki, şovenizm işçi, emekçi kesimlerde sürekli artan bir şekilde tırmanış göstermektedir. Böylesi bir gelişimi yakın bir gelecekte gerek Kürt Ulusal devrimci hereketi, gerekse de Türkiye devrimci hareketi açısından yaratacağı sonuçları kestirmek güç olmasa gerek.

Türkiye devrimci hareketi, yüklendiği ağır tarihsel görevini başarıyla yerine getirebilmesi için birinci olarak; Türkiye solunun ve dünya sol hareketinin özellikle son 'yetmiş yıllık tarihini *bütünlüklü* bir bilimsel, eleştirel değerlendirmeden geçirmeli bunu yaparken tümden yadsıma gibi inkarcılığa düşmemeli, diğer taraftan da her yanlış pratik durum ve yaklaşımı da rasyonalize etmemelidir. Bu temelde geçmişin bütün devrimci değerlerine sahip çıkmak ve revizyonist gelenekten kopuşu *bütün yönleriyle* gerçekleştirmek, ikinci olarak; emperyalizm ve proleter devrimleri çağının marxsizmi olan leninizmin, özünü teşkil eden örgüt, kadro ve parti teori ve pratiğini geliştirici tarzda yakalamak gerekir. *Bütün bunları yaparken Marksist-leninist klasiklerin derinlemesine ve bütünlüklü inceleme-kavrama temelinde olmasının şart olduğu nu söylemek sadece bir tekrar olsa gerek.*

TC'nin Şırnak ve sonrası giriştiği katliamları, Kürdistan'da uyguladığı insansızlaştırma politikasını boşa çıkartmak, savaşarak ve örgütlenerek gerçekleşebilir. Bu da Proletaryanın ihtilalci komünist partisini her türlü grupçu ve dar bakış açılarından uzak olarak inşa etmekle mümkündür. Proleter devrim, bu olmazsa olmazların , acil çözümünü bir görev olarak önümüze koymuştur.

Günün en temel ve acil görevi debudur!

Mimarlık

Fiziksel çevre, Toplumsal örgütlenme

EROL ALPARSLAN

AMAÇ VE KAPSAM

Mimarlık fiziksel çevre ve toplumsal örgütlenme arasında olgun bir ilişki vardır. Bu ilişkiyi tüm yönleriyle anlamak, varolan bir çok sorunun kaynağını anlamakla özdeş. Bu çalışma kapsamında konular daha genel bir boyutta ele alınmıştır. Bunun nedeni; fiziksel çevre kaynaklı sorunları daha özelde açmak ve daha sonraki sayılarda yayınlamak isteğindendir. Bu genel boyut aynı zamanda çeşitli kavram ve tanımlamaları yazma olanağını da tanır. Bu ise öznel konulara kavramsal bir temel niteliğinde.

Bu çalışmalarımızın, günümüz ve gelecekte çevremize olan duyarlılığımızı arttıracak ve onun insanların özlem ve gereksinimlerini karşılayacak yönde sosyalist bir içerikle değiştirilip düzenlenmesini sağlayacak çok yönlü ve uzun dönemli bir çabanın bir parçası olması amacım ve dileğimdir.

MİMARLIĞIN KAYNAĞI

"Mimarlık, özel bir yapı eylemidir. İnsanoğlunun korunma içgüdüsüne yanıt olarak başlamış olmalı. Korunma içgüdüsü, bütün canlı varlıkları doğal çevrenin yaşama ve gelişmeyi etkileyen koşullarına uyabilmek için yapı eylemine zorluyor. Sığınmak, örtülü bir yere girmek, saklanmak ve bir yuva yapmak evrensel ve doğal duygulardır. Korunma içgüdüsünün oluşturduğu yapıcılık, temelde canlıyı çevreden ayırma işlemidir. Yani bir yalıtma işlemidir. Özel bir kavram olarak kullanıldığında yapı; canlıyı içine alan, onu evrensel boşluktan ayıran bir boşluk parçasını belirtmektedir. Böylece mimarlığın ilk basamağı, insanın içinde kendisini güvende hissettiği bir sınırlı hacim yaratmaktır. İnsan, uçsuz bucaksız, gözüyle, hayal gücü ile kavramakta güçlük çektiği evrensel boşluğu ve doğal çevrenin bir parçasını, bir veya birkaç yönde sınırlandırıyor, onu içe dönük, kendi çevresinde bir özel boşluk haline getiriyor. Yapı eylemi dediğimiz mimarlığın kaynağındaki olay budur." (1) İnsanı doğal çevreden ayıran bu özel boşluğu *mekan* diye adlandırıyoruz. Bu özel boşluk mimarlığı diğer *Yapı eylemlerin*'den ayrılmaktadır. (*)

Mimarlığın kaynağı ve yapı eyleminin içeriğine değindikten sonra, şu soruları sorabiliriz:

Mimari nedir? Mimari olmayan nedir? Mimariyi güzel bir binayla mimari olmayanı da çirkin bir binayla özdeşlemek mümkün mü? (**) Mimari olanla olmayan arasındaki fark sadece estetik ölçülere mi dayanır? Mimarlığın nesnesi diye nitelendiğimiz mekan nedir?

Bu soruları mekan konusu ile başlayarak cevaplandıralım.

MEKAN

"Bir binanın, cephe ve duvarları ne kadar güzel olursa olsunlar, alt tarafı bir kutu, bir kılıf olmaktan ileriye gidemezler. İçerik ve nitelik yanlız iç mekanda aranmalıdır." (2)

Bir mekan oluşturmak için onun mutlaka her yönden kesin engellerle sınırlanması gerekmez. Mekanı oluşturan sınırlama fiziksel olabileceği gibi, yanlızca görsel de olabilir. Örneğin, ışık her hangi bir fiziksel engel niteliği taşımadığı halde, bir mekan belirleyebilir. Mekan yanlızca bir yapının "içi" olarak düşünülmemelidir; yapıların tek başlarına ve diğer yapılarla birlikte oluşturduğu bir "dış mekan"dan da sözedilebilir. (3)

Yapının, mekan sayesinde en, boy ve yüksekliği ötesinde bireyin yapı içerisindeki devingenliğinden ötürü, sayısız yaşantılar yaratabilme niteliği mimarlıkta bir "N'inci boyut"tan bahsedilmeyi olanaklı kılar. İnsan, bir hacimin ya da hacimlerin mekansal nitelik ve özelliğini ortaya koymak doğrultusunda temel anlam ve önemini yüklenen varlıktır. Bir hacim'e anlam, fonksiyon ve ölçek (boyutlar ve oranlar) sağlayan insandır. Bu temelde *geleceğin mekanları*, geleceğin insanı ile var olacak, onunla anlam, fonksiyon ve ölçek kazanacaktır.

MİMARİ

Mimari çok kere sanıldığı gibi, birtakım genişlik, uzunluk ve yüksekliklerin toplamı demek olmayıp; kişi duyup yaşadığı, içinde gezinip dolaştığı, yaşam kültürünü nesnelleştirdiği mekanın

(*) Yapı Eylemi , en genel düzeyde, her boyutta eşyanın üretilmesi, bir başka deyişle maddi çevrenin yaratılması eylemidir.
(**) Bina : Bir iç mekan oluşturan her türlü yapı.

ta kendisidir. Mekan oluşturma sanatıdır, Mimarlık

Bu tanım aynı zamanda, bir yapıyı güzel ve çirkin gibi bireye baglı yargılardan kurtarıp onu daha temel bir değerlendirme zeminine de oturtmaktadır. Daha genelde bir yapının güzel olmasını, bir yandan belirli bir gereksinmeyi karşılarken, öte yandan dış biçimi, iç sınırları, boşlukları, rengi, yüzeylerin dokusunu ve ölçüleri, ışığı ve gölgesi ile de hoşa gitmesi ve insan beğenisini doyurması anlamına geliyor. Çoğu kez bu beğeni, sadece saf estetik duyguları değil, toplumsal ve simgesel değerleri yansıtıyor. Bu bakımdan biçimlendirmenin öznel, salt faydayı aşan niteliklerini kapsıyor, ve daha geniş bir fayda, daha geniş bir gereksinme, daha genel bir işlev kavramını tanımlamayı gerektiriyor. Bu geniş kapsamlı ve güzellik isteğini de içeren gereksinme ancak toplum kültürünün tümü içinde bir anlam taşır. Bu geniş sınırlar içinde ele alındığı zaman yapı, mimarlık dediğimiz uygarlık eyleminin kendisi olur. (4)

MİMARLIK VE BÜTÜNSELLİK

Mimarlık, bütün insan eylemleri gibi bir çok bileşenin etkisinde meydana gelir. Bu bileşenlerin birine veya birkaçına ağırlık veren tanımlamalar, yorumlar gerçeği yansıtmayacaktır. Gereksinme, amaç, yapım, iç mekan, dış biçim, öznel öğeler (*) ve başka verilerin yanyana gelmesi ile, yani bileşenleri ile değil bütünü ile var olur. Bir yapının gerçeği tüm bu faktörlerin bütünlüğünde saklıdır.

Tüm bu bileşenleri ve bütünselliği ikinci plana alarak, bazı düşünür ve eleştiricilerin mimarlığın öncelikle politikayı, ırkı, ya da ulusu ifade ettiğini savunmaları, çeşitli dönemlerde, çeşitli ülkelerde ve ülkemizde mimarları bağnaz yorum ve uygulamalara itmiştir. Bu nedenle bu konunun önemini bir kez daha vurgulamak isterim.

FİZİKSEL ÇEVRE

"Fiziksel Çevre: Tanım olarak, her hangi bir organizma ya da ekolojik topluluğu etkileyen ve yaşamı belirleyici tüm iklimsel ve biyolojik faktörleri içermektedir."(5) Bu çalışma kapsamında, fiziksel çevrenin yanlızca insan emeğiyle yaratılan ve düzenlenen bölümleri konu edilmektedir. Fiziksel çevre mekanın örgütlenmiş organize olmuş biçimidir.

İnsanın çevresini düzene sokması, güzelleştirmeye çalışmasının tarihi, ilkel çağlara kadar uzanıyor. Doğanın sağladığı sığınaklar yeterli olmayınca insanın yapıcılığı başlıyor. Daha sonraları ailenin ve daha büyük grupların çeşitli faaliyetlerini barındıran yapılar, belli düzenler içerisinde bir araya geldiklerinde, kişinin boyutunu aşan, meydan, sokak, mahalle gibi büyük yerleşme öğeleri ortaya çıkıyor. Bu öğeler sadece boyut ve biçimleri ile değil, yarattıkları boşluklarda insanlara sağladıkları faliyet, olanakları ile kimlik kazanıyorlar. Bir bakıma simgeleşen fiziksel çevre günlük yaşantıyla özdeş oluyor. Böylece içinde yaşanılan yapının birey için bir ilk kabuk onu çeviren daha geniş çevrenin, toplum için bir ikinci kabuk olduğu söylenebilir.

Bu çevre, toplumun ekonomik ve politik yaşantısının yapısını, teknolojik olanaklarını, kültürel ve sosyal eğilimlerini de yansıtıyor. Doğal ve yapma fiziksel çevrenin bir sahne gibi yaşantımızı sınırlandırdığını, yönlendirdiğini bir ölçüde tanımladığını gözleyebiliyoruz.

"Çevre ile birlikte düşünüldüğünde yapı, tek başına olduğundan daha büyük bir önem kazanır; sadece belirli bir işleve, sadece bir kaç kişiye hizmet eden bir eşya değil, bir bütünün parçası olur. Böyle tanımladığımız zaman insan, yapı, çevre arasında daha organik, bir başka deyimle sürekli ilişkiler kuruyoruz. Bu da zorunlu olarak mimarlığın daha geniş bir ilişkiler çerçevesi içinde kavranmasını gerekli kılıyor. Daha zengin ilişkilerin belirlenmesi, daha çok bilinçlenmenin, daha uygar bir tutumun ifadesidir." (6)

Uygarlığın bütün aşamalarında, toplumsal ve kültürel ortam değişmeleri en sadık biçimde yansıtan mimarlığın, insanlık tarihinin en nesnel görüntüsü olması özelliğinden yararlanmak; yapı ile çevre arasındaki ilişkiler bilimsel olarak ortaya konduğu, daha iyi yaşanacak bir insani çevre yaratacak yöntemler uygulama alanına getirildiği zaman söz konusu olacaktır.

TOPLUMSAL ÖRGÜTLENME VE MEKANSAL ÖRGÜTLENME ARASINDAKİ İLİŞKİ

Mekansal örgütlenme ile toplumsal örgütlenme arasında dolaysız bir ilişki vardır. Bu ilişkinin temelinde, toplumun kendisini yeniden üretme çabası yatar. Üretim biçimi, üretici güçler ve üretim ilişkileri, mekanı ve onun örgütlenişini belirler. Buna paralel olarak üretim biçiminin tarihsel olarak kendi içinde geçirmiş olduğu aşamalar mekanın sürekli olarak yeniden örgütlenmesini beraberinde getirmiştir.

İlkel toplumlarda, binlerce yıl sonra benzer olduğu kabul edilen günümüz ilkel toplumlarında, ekonomik (pratik) ve dinsel (simgesel) zorunluluk değer ve kalıpları makanın örgütlenişine direkt olarak yansımaktadır. İlkel toplumlardan tarım ekonomisine dayanan daha ileri toplumsal yapılara, köleci feodal toplumlara bakıldığında bu ilişkinin büyük oranda korunduğunu görüyoruz.

Günümüzde içinde yer aldığımız mekansal örgütlenmemiz (kentimiz, mahallemiz ve sokağımız, konutumuz, yollar, parklar, vb..) kapitalist

(*) Öznel öğelerden kasdedilen; Sosyal, Ekonomik, teknik ve çeşitli dönemlerde alınmış ve mimarlığa yön vermiş akım ve eğilimlerdir.

üretim biçimi tarafından belirlenen ve bu üretim biçimine temel oluşturan bir nitelik taşır.

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

1. En dar anlamı ile "bir mekan örgütleme sanatı" olan mimarlık, bu üretim biçimi içerisinde mekanlarını örgütlerken, bu sistem tarafından sömürülen kitlelerin mekansal sorunlarını ve gereksinmelerini çözmekten uzak olduğunu ve olacağını söylemek zor olmayacaktır. Aynı zamanda bu saptamaların ışığında, farklı üretim biçimlerinin farklı mekansal örgütlenmelere denk düşeceğini söylemek, kapitalist mekansal örgütlenme biçiminden doğan sorunların çözümünün farklı bir üretim biçimine geçilmesi ile mümkün olacağına hükmetmek kolay bir yol ve çözüm önerisi olacaktır.

2. Kapitalist sisteme karşı yürütülecek mücadelenin çok yönlü ve boyutlu olmasının önem kazandığı günümüz koşullarında açılması gereken mücadele alanlarından bir tanesi de fiziksel çevrenin (yani mekansal örgütlenmenin) sosyal içerikli olarak değiştirilmesidir.

Fiziksel çevre, bir mücadele öğesi ve verilen genel mücadelenin bir parçası olarak ele alındığında; var olan düzenin sürdürülmesi doğrultusunda değil kendi öz dinamiğinin perspektifinde, değişim tohumlarını taşıyan bir öğe haline gelecektir. Bu öz dinamik, kitlelerin yaşam gereksinmelerinin ve özlemlerinin ifadesidir.

Fiziksel çevre ve sosyal problemler konusunda uzman sosyal bilimciler, kent plancıları, mimarlar ve bu sorunlardan etkilenen, ilgi duyan duyarlı insanların katılımı ile sağlanan tartışma platformlarında sorunlara sosyalist içerikli mekansal çözüm önerileri oluşturabilmek için amaçlar ve *kriterler* saptanmaya çalışılmalıdır

Oluşturulan bu amaçlar ve kriterler, sorunlara sistem tarafından önerilen ve uygulanan yöntemleri anlamak ve eleştirebilmenin de aracı olacaktır. Bu eleştiriler değişimin tohumlarıdır.

3. Fiziksel çevrenin değiştirilmesi, sürecin de etkin yöntem ve araçların kullanılabilmesi için var olan çevrenin bütün yönleri ile bilinmesi gereklidir.

KAYNAKLAR

(1) KUBAN, D. (1990), **Mimarlık Kavramları;** Yem Yayınevi, İst, s.14

(2) ÖZER, B. (1986), **Yorumlar, Resim Heykel Mimarlık,** MSÜ Yayınları, İst, s.151

(3) SÖZEN, M.TANYELİ, U. (1986), **Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü,** Remzi Kitapevi, İst s.157

(4) KUBAN,D. agy. s.18

(5) Çakın S. (1988) **Mimarlık Tasarımı, İn-san ve Çevre,** Özal Matbaası, İst.s.4

(6) KUBAN, D. agy, s.10

Bütün hainler yargılanmalıdır

ENGİN KUNTER

İçinde bulunduğumuz yüzyıl ihanetler yüzyılı oldu. Dünya emekçileri iki büyük alt - üst oluşu; yüz yılın başında Ekim Devrimiyle kapitalist sömürü düzeninin parçalanıp, yerine sınıfsız sömürüsüz bir dünya kurma umuduyla, yüzyılın sonunda varolan sosyalizmin katledilerek dünyanın kapitalist-emperyalist barbarlara terkedilişini birlikte yaşadı. Her alt-üst oluş geçmişteki tarafsızları taraf olmaya zorlar. Taraf olunduğunda tarihsel şahsiyetlerin gerçek yüzleri açığa çıkar. Dönekler, hainler, fırsatçılar, inançsızlıklarını, hainliklerini, daha çok ihanet ettikleri değerler yara aldığı ya da güçsüz düştüğü zamanlarda açıkça sergilerler.

Yüzyılın sonunda, en büyük hainlerden biri Şvardnadze'dir. Eski SSCB Dışişleri Bakanı ve şimdiki Gürcistan Devlet Başkanı Edward Şvardnadze'nin bütün dünya emekçilerince yargılanması uygundur. Çünkü Şvardnadze'nin ihaneti; yanlızca kendi ülkesi Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliğinin değil, aynı zamanda, dünya emekçilerinin yıllardır kanlarıyla kazandığı mevzileri ve "sınıfsız sömürüsüz dünya hayallerini" emperyalizmle işbirliğine girerek yoketmeye teşebbüsdür.

"Sosyalizmi yoketme teşebbüsü" Cumhuriyet gazetesinin Temuz ayında yayınlanan "Şvardnadze'nin Anıları" yazı dizisinde kendi dilinden aktarılıyor. Anılar okunduğunda insanın Şvardnadze'ye "hain" bile diyesi gelmiyor. Hain olarak nitelenmesi için daha önce sosyalizme inanmış olması gerekir. İnandığı değerlerin sosyalizmden çok Gürcü milliyetçiliği olduğu ve Şvardnadze için "dönüş noktasının" Kruşçev'in Stalin hakkında, "inançlarında darbe etkisi yapan" açıklamaları olduğu aşağıdaki sözlerinden anlaşılıyor:

"Stalin kültüne yönelik eleştiri milliyetçi duygularımı yaraladı... Kruşçev bilinçli ya da bilinçsiz olarak,Gürcülerin gururunu incitecek görüşler ileri sürüyordu..."

"İnançlarıma ağır bir darbe indirilmişti. İnsanın yanlış bir tanrıya tapındığını, aldatıldığını öğrenmesi korkunçtu."

Kuruşçev'in 20. Kongre'de Stalin hakkındaki sözlerinden -Stalin Gürcü olduğu için- duyguları incinen Şvardnadze "yanlış bir tanrıya" tapındığını aldatıldığını anlıyor. Stalin, Gürcü de olsa yanlış bir tanrıdır.

Sovyetler Birliğinde kapitalist restorasyonun mimarlarından Dışişleri bakanı Edvard Şvardnadze kendisine Dışişleri bakanlığı önerildiğinde de "geçmişte bu görevi Rus ya da Rus kökenli olan kişilerin yürüttüğünü " düşünerek şaşkınlığını ifade ediyor. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği Dışişleri Bakanlığı'nın bir Rus'a değilde bir Gürcü'ye önerilmesi ona inanılmaz geliyor. Oysa SSCB'de Dışişleri bakanları geldikleri ulusu değil bütün bağlı Sovyetleri temsil etmesi gerekiyor.

Şvardnadze Gürcü milliyetçiliğini Amerikan uşaklığıyla birleştirmekte özel beceri gösteriyor. ABD yöneticileri kendilerine meyilli, satın alınabilecek, Amerikan uşağı olabilecekleri iyi tanıyorlar. Bunları ülkelerine davet edip, aile dostlukları gibi özel dostluklar geliştirme, kendi konutlarında ağırlama, birlikte kahvaltı yapma, hafta sonu tatilini birlikte geçirme, gibi yakın ilgi gösterip kucağa oturtuyorlar. Şvardnadze'yle ilgilenme görevinin dönemin ABD Dışişleri Bakanı George Shultz'a verildiği anlaşılıyor.

"Son derece parlak fikirleri olan George Shultz, Potamare üzerinde ailece katıldığımız nehir gezintileri düzenliyor ya da tipik Amerikan tarzında bir gece geçiriyor, 'O, Georgia, Georgia' şarkısını söylüyorduk. Bir başka sefer, hazırladığı sürprizle beni şaşkına çevirdi. Yale Üniversitesi'nin o mükemmel korosu, Amerikan Dışişleri Bakanlığı'nda verdiği konserde, Gürcistan halk şarkısı 'Mranwolsha miier'i seslendiriyordu. Ben de altta kalmamak için elimden gelen çabayı gösteriyordum."

Şvardnadze'nin Amerikan uşaklığı Amerikan ve Gürcü şarkılarının hep bir ağızla söylenmesiyle başlıyor ve sonrasında Şvardnadze gerçekten de elinden gelen bütün çabayı gösteriyor.

Şarkılar söylendikten sonra sıra futbolda. Şvardnadze futbolun Amerikan olanından oynuyor. Şvardnadze'nin Amerika'da uzun süre televizyondan Amerikan futbolu seyrettiği anlaşılıyor:

"Bu oyunda iki tür taktik bulunuyor. Ya şanslı bir atışla, tek hamlede ileri doğru düzinelerce yarda kazanıyorsunuz , ya da top elinizde rakiple dövüşe dövüşe aynı mesafeyi kat ediyorsunuz... George Shultz'la ben de bütün zamanımızı Sovyet-Amerikan ilişkilerinin topunu elimize alıp ile-

riye taşamakla geçirdik. "

Şvardnadze Suhltz'la birlikte topu Gorbaçov ve Reagan'a taşımayı başarıyor. Üstlenilen görev başarılmıştır:

"Shultz birden masadan kalktı ve elini bana uzattı.

İşte elim. Siz de elinizi bana uzatın !

İste elim. Siz de elinizi bana uzatın

O günden beri elinin güçlü temasını hep hissettim"

ABD elinin güçlü temasını hisseden yalnızca Şvardnadze olmuyor. Bu hissi üçüncü dünya ülkelerine de taşımak gerekiyor:

"İlişkilerimiz, uluslararası platformlarda özellikle de Üçüncü dünyadaki anlaşmazlıklarla ilgili konularda, birer ortak olarak hareket edebileceğimiz bir düzeye ulaşmıştır."

Yeni dünya düzenini kurma planı yürürlüğe sokuluyor. Afganistan'dan çekilme, sonrasında, Doğu Avrupa ülkelerine yapılan ekonomik, askeri ve siyasi desteğin geri çekilmesi, Varşova ve Komekon'un dağıtılması derken, Saddam petrol şeyhlerinin ülkesi Kuveyt'i topraklarına katıyor. Şvardnadze, Yeni dünya düzenini bozabilecek bu girişimin intiharla eş anlamlı olduğunu söylüyor ve Saddam'ı kalın kafalılıkla suçluyor:

"Artık süper güçlerin işbirliği ve ortaklığına dayanan yeni bir dünya düzeni olgunlaşmaya başladığı için herhangi bir saldırganlık eylemi, intiharla eş anlamlı olurdu. Saddam Hüseyin'in bunu anlamaması mümkün değil, diye düşünüyorum"

SSCB dağılıyor. Sosyalizm dağılıyor. Her millet kendi yaşadığı toprağa bayrağını dikiyor. Şvardnadze, Gorbaçov görevlerini yapıp gidiyorlar. Yerine Yeltsin geliyor. Eski SSCB'nin yerine kurulan BDT bırakın süper gücü , sıradan bir güç bile olamıyacak düzeyde. Eski SSCB devletleri ve Doğu Avrupa kan gölüne dönmüş durumda...

10 Ekim 1989'da dünya barışının bekçi-liğini ABD'ye veren Şvardnadze, New York'ta dış politika uzmanlarına yaptığı konuşmada şunları söylüyor:

"Bugün Birleşik Devletler'in başarılarını saygıyla karşılıyoruz ."

"İnancım odur ki reddetmemiz ve vazgeçmemiz gereken ilk şey ilişkilerimizde her şeye nüfuz eden ideolojik düşmanlıktır. Her birimiz kendi ilgi ve gerçekliliğimizle farklı olmaya davam edeceğiz. İlk bakışta, kavramlarımız uygunluk içinde görülemiyor. Bununla birlikte, kabuk biraz delinirse, aynı şeyleri konuştuğumuz açıkça ortaya çıkacaktır: Özgürlük, eşitlik ve adalet. " (Toplumsal Kurtuluş sayı ; 29-30)

Şvardnadze ABD'nin "özgürlük, eşitlik, kardeşlik" istediğine inanarak ABD emperyalizmiyle birlikte dünya halklarına kan kusturma, halkları sömürgeleştirmeye ortaklık arayışı içinde.

Dünya ve Türkiye'de birbirinden çok farklı yorumlarla yaklaşılan SBKP 27. Kongresinde, Gorbaçov tarafından okunan rapor hakkında Şvardnadze, raporun kongrede okunmadan önce politbüro üyelerinin bu arada kendisinin okuyup onaylandığını belirtiyor. 25 Şubat 1986'daki kongre anılarının bir bölümünde şunları söylüyor :

"Raporda yeralan bütün tezler , hakim ideolojinin reddi anlamına geliyordu."

"Raporun dış politikayla ilgili bölümü alkışlarla karşılandı. Bizdeki anlamıyla alkış 'toplu destek ve onay' demektir."

Tezler hakim ideolojinin reddi anlamına geliyordu ve SBKP Kongresi bunları toplu destek ve onay anlamında alkışlıyordu. Yanlız Kremlin'de değil Türkiye'de de bu tezleri alkışlarla onaylayanlar oldu. Üstelik Glastnost ve Prestroykanın kelime anlamına dayanarak, açıklık ve yeniden yapılanma anlamına geldiği söylenerek Gorbaçov'a açık çek verildi.

"Raporda yeralan fikirlerin, sistemin sökülmesi anlamına geldiğini kimse kavrayamamıştı. Benim vardığım sonuç şu ki ; birçoğu değişim özlemi içindeydi. Ne varki değişimin kendi konumlarını da etkileyebileceğini henüz bilmiyorlardı."

Değişim özlemi içinde her ülkeden sosyalist raporda yer alan fikirleri kavrayamamıştı. Prestroyka ve glastnostun sonuçları alındıktan ve bunun sosyalist değil kapıtalist resterasyon olduğu netleştikten sonra Gorbaçov destekçileri "biz dememişmiydik , zaten kuşkularımızı o zaman da dile getirdik" dediler. Yetmedi, tuğla gibi kitaplar yazıldı bütün bu çabaya rağmen Gorbaçov'a verilen çekin karşılıksız olduğu söylenmedi. Açıkça söylemek gerekiyor: Verilen çekin karşılığı yoktu. Sovyet uzmanları dahil herkes "raporda yeralan fikirlerin, sistemin sökülmesi anlamına geldiğini kavrayamamıştı."

Şvardnadze anılarında SSCB'nin dış politikasının ilkelerini ve uluslararası ilişkilerdeki hakim anlayışın değiştirilmesi gerektiğini raporda dile getirdiğini söylüyor. O'na göre kapitalist-emperyalist sistem düşman değildir. Asıl düşman başka yerdedir:

"İnsanlığın gerçek düşmanları nüklüeer savaş, çevre felaketi , dünya ekonomik sisteminin çöküşü adım adım yaklaşırken, bu düşman imajının dünyadan arındırılması siyasi değişimin en önemli hedefini oluşturuyordu. "

"Barış içinde birarada varolma kararı, marksizmin tartışmasız kabul edilen kurallarını da bertaraf edememişti. Pratik bakış açısına göre bu kuram durağan ve edilgen bir durumu ifade ediyordu, çünkü sınıf mücadelesinin aşırı ateşli taraftarları, mücadeleyi devletlerarası ilişkiler alanına taşıyor. Birbiriyle bağdaşmayan unsurları bağdaştırabilmek, bu tutumu haklı çıkartabilmek için toplumsal düzenleri farklı devletlerarasındaki

barış içinde birarada varolma ilkesinin , devletlerarası ilişkiler alanında kapsamlı bir formüle dönüştürülmesi gerekiyordu."

Barış içinde birarada yaşamanın ayrı ayrı durmak anlamına geldiğini söyleyen Şvardnadze kapitalist-emperyalist sistemle kucak kucağa yaşamak gerektiğini savunuyor.

Sınıf mücadelesinin devletlerarası ilişkilere taşınmasına şiddetle karşı çıkıyor. Sınıf mücadelesinin kendisinin aynı zamanda evrensel olduğunu bilmeyecek kadar anti-enternasyonalist olduğu anlaşılıyor. Sosyalizme inanmıyor. Sınıf mücadelesine inanmıyor. Sosyalizmle kapitalist-emperyalizmin birbiriyle ayrı ve düşman iki dünya olduğunu bilmiyor. Şvardnadze ABD'nin SSCB'ye gönderdiği CIA ajanlarından biri gibi düşünüyor. "Varolan sistemi nasıl olur da yıkarım" diyor.

"Eğer sınıf mücadelesinin çıkar ve yasalarının, devletler ve uluslararası ilişkilerin üstünde olduğu, yıllar yılı insanlara dikte edilmişse, insanlığın ortak değerlerinin ilk ağızda öncelikli konuma yükseltilmesi mümkün değildir."

"Eğer insanlara onyıllar boyunca farklı toplumsal düzene sahip devletler arasındaki barış içinde birarada varolma ilkesinin, aslında sınıf savaşımının spesifik bir biçimi olduğu telkin edilirse , başka fikirlerin bir çırpıda anlaşılıp benimsenmesi kolay değildir. "

Gerçekten kolay olmasa gerek. Herşeyden önce "reel sosyalizmi" yıkmak isteyenlerin yıkabilecek yerlere gelmeleri gerekiyor. Varolan sistemi açıkça yıkacağını söyleyerek yönetime gelmek mümkün değildir. Şvardnadze'nin anılarının bundan sonraki bölümü sistem içinde nasıl yükselinebileceğini gösterdiği gibi kendi kişiliğini de ortaya koyması açısından önemli:

"Bizde insiyatif sahibi olmak cezaya tabidir."

"Egemen ilişkilere doğrudan açıkça hamle yapacak her girişim ise baştan başarısızlığa mahkumdur. Daha önce de belirttiğim gibi yeniliklerin, deney maskesi altında uygulamaya konulması gerekir. Bu deneylerin dar ölçütleri, egemen olan sistemin hoşgörüsünü kazanır ve elde edilecek sonuçlarda başlatılan işi daha geniş bir çerçeveye oturtma şansı doğurur."

"Hakim ideolojinin ölçülerine göre yaptığımız her şey rahatlıkla sovyet karşıtı sınıflandırmasına girebilirdi ve bunu yapmaya can atanların sayısı da az değildi. Bu nedenle deney niteliğindeki girişimlerimizi ve haklarımızı güvence altına alacak bir koruyucu gerekiyordu."

Birincisi; değişiklikler deney maskesi altında yapılmalı. İkinci olarak deney niteliğindeki girişimleri ve hakları güvence altına alacak bir koruyucu gerekiyor. Oyunu kurallarına göre oynayacaksın ve efendinin kanatları altına gireceksin:

"Bizim reformlarımızın somut hedefleri bulunuyordu ve bu hedeflerinde, el atmaya niyetlendiğimiz araçlara gereksinmesi vardı.' Feodal' hiyerarşi koşullarında, sistemin kurallarına göre oynamaktan başka seçeneğim kalmamıştı. Yani 'efendinin' desteğini garanti altına almaya çalışacaktım."

Sınıfın gücüne değil efendinin gücüne yaslanacaksın. **Efendinin kanatları altına girebilmek, onun desteğini alabilmek için birincisi yaltaklanmak gerekiyor:**

"Ve ben bu desteği kazandım. Ancak karşı tarafta oynayanların yaptığı gibi, salt Brejnev'e yaltaklanarak başardığımı iddia etmek de haksızlık olur."

Salt yaltaklanmak yetmez bunun için herşeyi kullanmak , ihbarcılık yapmak gerekiyor:

"Brejnev'e planlarımı anlatırdım. Hoşuna giderdi. Ayrıca bazı akrabalarının aç gözlü davranışları da kendisinden gizlenirdi. Bunlardan biri Gürcistan içindeki faaliyetlerini giderek genişletmekteydi. Brejnev'e olanı biteni anlattım. Çok öfkelendi ve doğru bildiğimi yapmamı söyledi."

Yükselmek için bu derece iğrençleşebilen ve bu iğrençliğini, açık yüreklilikle, böbürlenerek anlatabilen birinin sosyalistliğin 's'si bile olamayacağı kesin. Şvardnadze'nin kişiliği konusunda bir tereddüt kalmaması için anılarından bir bölümü daha aktarmak gerekiyor.

Eski dışişleri bakanı ve politbüro üyesi Andre Gromiko, Şwardnadze'yi dışişleri bakanlığına öneren Gorbaçov'u destekler. Gromiko o sıralar polit büro üyesidir. İki yüzlü, dalkavuk ve ihbarcı olduğunu itiraf eden Şvardnadze, dışişleri bakanı olduğu ilk gün meslektaşlarına yaptığı konuşmada korkaklık ve yalakalığını yine gösterir. Dinleyelim:

"Sizlerden hiçbirşeyi gizleyecek değilim, durumum yeterince kötü.. Özellikle Andrey Gromiko'nun itibarı ve bıraktığı mirasın ışığında durumum daha da güçleşiyor. Dış politikanın uluslararası sularında ün yapmış onun gibi bir gemiyle kıyaslanınca, ben kimim ki? "

Dizboyu dalkavukluk.

"Yineliyorum hiç acele etmedim,insanları izledim, olayları gözlemledim ve bakanlık hakkında bilgi topladım. Konuşmaktan çok dinledim, öğrendim ancak öğretmedim, alabildiğine aldım.."

Şvardnadze'nin sosyalizmden nasibini almadığı kesin.

Şvardnadze'nin itiraf niteliğindeki anıları aldıkları kararlarla dünyayı alt-üst edebilecek konumdakilerin kişilikleri ve içinden çıktıkları toplumhakkında bilgiler veriyor bize.

Bize düşen görev ihanetleri ortaya çıkarmak olduğu kadar bu ihanetlerin nedenleri hakkında da fikir sahibi olmaktır. Bütün hainler yargılanmalıdır, Şvardnadze de. Fakat asıl önemli olan sistemin kendisinin sorgulanmasıdır, çünkü; Şvardnadze'yi yaratan da sistemin kendisi.

Devrim çok yaşasın

Doğu Avrupa'da komünizmin çökmesi, Sovyetler Birliği'nin çözülüşü ve Nikaragua'da Sandinistlerin seçim yenilgisinden sonra, Küba'nın Amerika kıtasındaki izolasyonu her zamankinden daha büyük bir durumda. Yakın zamanda Küba'nın da çökeceği önermelerine, şu ana kadar karşı konuldu ve 1959 Devrimi'nden bu yana ülkeyi yöneten Fidel Castro, dümenin başında durmaya devam ediyor. Tomas Borge, Castro'yla ilk kez 1978'de, Borge sandinist gerilla lideri iken karşılaştı. 14 yıl sonra, Borge eski arkadaşıyla röportaj yapmak için Havana'ya döndü.

THOMAS BORGE

Biz, uzun devrimci yaşamımızda ve Küba Devrimi'nin görece uzun tarihinde hiç bir zaman, zaman ya da pratik bir avantaj elde etmek için herhangi bir ilkeyi pazarlığa çıkartmadık

BORGE: **Geçenlerde Sovyetler Birliği özeline değinerek, Sovyetler Birliği'nin arkadan vurulduğunu söyledin. Sovyetler Birliği'ni arkadan vuran komplonun bir parçasının Gorbaçov olduğunu mu söylemek istedin?**

CASTRO: Hayır, Gorbaçov'u bu biçimde tanımlayamam, Sovyetler Birliği'nde olan kendini yok etmenin inanılmaz bir uygulamasıydı.

Bu kendini yok etmenin sorumluluğunun bu ülkenin liderlerinin üzerlerinde olduğu inkar edilemez. Ama bu yoketmeyi bazıları bilinçli, bazıları bilinçsiz yaptılar. Sovyetler Birliği'nin dağılmasında Gorbaçov'un bilinçli bir oyun oynadığını söyleyemem; çünkü Gorbaçov'un amacının ileri bir sosyalizm olduğundan kuşkum yok. Eğer Sovyetler kendilerini yoketmeselerdi, emperyalizm Sovyetler Birliği'ni hiçbir zaman çözemezdi. Yani, sosyalizmin ölümü doğal nedenlerden ötürü değildir. Orada anlatmak istediğim budur.

BORGE: **Birçok Latin Amerikalı devrimci lider için sosyalizmin şu anki krizinin bir teorisyeni var: Josef Stalin...**

CASTRO: Stalin'in çok büyük hatalar işlediğine inanıyorum; ancak Stalin çok büyük başarılar da elde etti.

Sovyetler Birliği'nde gerçekleşmiş olan görüntünün suçunu Stalin'in üzerine yıkmak bana tarihe basitçe bir bakış olarak geliyor, çünkü kimse tek başına böyle durumlar yaratamaz.

Birçok konu üzerinde Stalin'e eleştirel yaklaştım. Stalin gücün muazzam bir suistimaline katıldı. Bana öyle geliyor ki ülkeyi çok kısa bir tarihi kesimde sosyalizasyon çabası, ekonomik ve insani anlamda çok pahalıya maloldu.

Batılı ülkelerin Hitler'i bir canavar, gerçek bir tehdit haline gelene kadar cesasetlendirdikleri hiç bir biçimde inkar edilemez. Aynı zamanda batılı güçlerin Hitler'e karşı olağanüstü zayıflıklarını da hiç kimse inkar edemez. Bu Hitler'in genişlemesini ve Stalin'in zaman kazanmak için her ne pahasına olursa olsun Hitler'le barış aramasına yolaçan korkusunu harekete geçirdi. Bunu, ilkelerin gerçekten kötü bir biçimde çiğnenmesi olarak gördüğüm için hayatım boyunca eleştirdim.

Biz, uzun devrimci yaşamımızda ve Küba Devrimi'nin görece uzun tarihinde hiç bir zaman, zaman ya da pratik bir avantaj elde etmek için herhangi bir ilkeyi pazarlığa çıkartmadık.

Stalin ünlü Molotov-Ribbentrop anlaşmasını imzaladı. Bende bu saldırmazlık anlaşmasının zaman kazandırmaktan öte zamanı daralttığını düşünüyorum. Çünkü savaşı, kesinlikle bu olgu serbest kıldı. Tam Polonya'ya saldırılırken, nüfusunun Rus ya da Ukraynalı olup olmadığı tartışmalı olan topraklara birlikler göndermesinin de büyük bir hata olduğunu düşünüyorum. Kesin birşey söyleyemiyorum.

Finlandiya'ya karşı olan küçük savaş da; gerek ilkeler, gerekse uluslararası kurallar açısından başka bir tarihi hataydı.

Bu da dünya çapında bu dönemleri savunmak zorunda kalan Sovyetler Bir-

Sovyetler Birliği'nin endüstrileşmesi Stalin'in büyük başarılarından biridir.

kapitalist, burjuva demokrasisinin benim söyledikleri min herhangi bir unsurunu içermediğini eklemek istiyorum

bu koşullar altında bile Küba Devrimi savaşımını ve direnişi sürdürecektir.

liği'nin dostu komünistleri oldukça zor durumlara sokuyordu.

Son olarak, Stalin'in karakteri, herşeye korkunç güvensizliği de onun başka ciddi hatalar işlemesine yol açtı: Bunlardan biri, Alman entrikalarının tuzağına düşmesi ve Sovyet ordusunu savaşın arifesinde güçsüzleştiren, silahlı kuvvetlerdeki korkunç, kanlı temizlemeyi gerçekleştirmiş olmasıdır.

BORGE: **Peki, sana göre Stalin'in olumlu değerleri nelerdi?**

CASTRO: Sovyetler Birliği'nin birliğini kurmuş ve Lenin'in başlatmış olduğu partinin birliğini pekiştirmiş olması olumlu değerlerdir. Uluslararası devrimci harekete destek verdi. Sovyetler Birliği'nin endüstrileşmesi Stalin'in büyük başarılarından biridir.

Stalin'in ya da Stalinle birlikte olan kollektifin büyük bir hüneri de stratejik endüstrileri Sibirya ve Sovyetler Birliği'nin derinliklerine taşıma programlarıydı.

Sanıyorum savaş başladıktan sonra Sovyetler Birliği'ne iyi önderlik etti. Bu herkes tarafından kabul edilmiştir.

BORGE: **Sol çevrelerde demokrasiden de çokça söz ediliyor. Sana göre demokrasi nedir?**

CASTRO: Bak Tomas, Lincoln'ün tanımladığı gibi birkaç kelimede demokrasi halkın, halk tarafından, halk için yönetimidir. Bana göre demokrasi vatandaşların haklarının bağımsızlık, özgürlük, ulusal itibar, onur haklarının savunulmasıdır. Bana göre demokrasi insanlar arasında kardeşliktir.

Kapitalist, burjuva demokrasisinin benim söylediklerimin herhangi bir unsurunu içermediğini eklemek istiyorum. Çünkü, bir azınlığın muazzam gönenci olduğunu ve çoğunluğun hiçbir şeyinin olmadığı bir ülkede demokrasiden nasıl sözedilebileceğini anlamıyorum. Bir dilenci ve bir milyoner arasında ne tür bir eşitlik ya da kardeşlik olabilir ki?

Bizim sistemimizin herhangi başka biriyle, ABD'ninkiyle kıyaslanamayacak ölçüde daha demokratik olduğunu düşünüyorum.

BORGE: **Biraz da Küba Devrimi'nin şu an ekonomik alanda varolmak için sürdürdüğü önemli savaşımın üzerinde durmak istiyorum. Acil ve stratejik amaçlar nelerdir?**

CASTRO:1989'da, 26 Temmuz 'un yıldönümünde Camaguay'de kavgaya hazır olduğumuz gibi, birçok kulağa yabancı gelen şeyler söyledim.

Kullandığım kelimeler tam olarak şöyleydi: "Herhangi bir zamanda olduğumuzdan daha gerçekçi olmak zorundayız. Şunu söylemeye mecburuz; devrimimizin üzerine illüzyonlar kurulmasına ve sosyalist toplumda bir iflas yaşandığında devrimimizin buna karşı direnemeyeceği düşüncelerine karşı emperyalizmi uyarmalıyız. Çünkü yarın ya da herhangi başka bir sabah, SSCB'de hiç olmamasını umut etmediğimiz bir ulusal çatışmayı ya da daha kötüsü, SSCB'nin parçalandığını görsek de bu koşullar altında bile Küba ve Küba Devrimi savaşımı ve direnişi sürdürecektir."

Bunları SSCB dağılmadan 2.5 yıl önce söylediğime dikkat et. Elbette ki geliştirilmekte olan birçok program tehdit altına girdi.

Felaket olduğunda biz sürecin ortasındaydık, Tomas.

BORGE: **Öyleyse ne olmuştu?**

CASTRO: Büyük zorluklar altında öncelikleri saptamaya itildik. Geçmiş yıllarda tam bir deniz ablukası anlamına gelen savaş zamanlarının özel dönemlerinde ne yapmamız gerektiği üzerine planlar yapmıştık. Bu planlara dayanarak kaynaklarımızın olağanüstü kıt, ancak bir deniz ablukasının olmayacağı barış zamanının özel dönemi için planlar geliştirdik. Bir zamanlar ithal ettiğimiz petrolün yüzde ellisinin altıyla ve ülkenin bir zamanki tüm ithalinin yüzde kırk ya da daha azıyla çalıştığımızı söylemem yeterli.

Amacımız bu özel dönemde yalnız direnmek değil aynı zamanda gelişmekti. Yaşamsal olmayan maddelerin üretimi düşecekti. Konut, çocuk bakım merkezleri, özel okullar, teknik okullar ve üniversite inşaalarını kısaca sosyal gelişme programlarımızı felce uğratmak zorunda kalacaktık.

Öncelikli programlar için tam gelişimi seçtik: Örneğin biyo-teknoloji, farmakolajik endüstri, tıbbi donanım, turizm programı, önceliklerde ilk sırayı alan besin programı ile ilgili gelişmelere öncelik verdik. Bilimsel programlar da tam hız devam etti. Güçlük ve sıkıntılara rağmen bizim için temel sorun yalnız ayakta kalmak değil aynı zamanda gelişmekti.

BORGE: **Birçok kişi Küba'nın, illegal faaliyetler yürüten karşı-devrimcilere karşı Silahlı birliklerin sert ceza yöntemini kullanmamasının daha iyi olacağını öne sürüyor.**

CASTRO: Ölüm cezasını kimsenin istemediğini düşünüyorum. Bunu, Küba'nın dostları da dahil olmak üzere birçok kişinin ifade ettiğini biliyorum.

Ölüm cezasının çok ciddi suçlar bağlamında, var olan yasalara göre uygu-

landığını söylemek istiyorum.

Ölüm cezasının evrensel bir anlaşmayla kaldırılması sözkonusu olsaydı, biz bu cezayı kaldırırdık. Ancak ABD'ye karşı dururken ve sürekli bir tehdit altındayken, yaşam mücadelesine sarılmışken, bir anlamda ölüm kalım mücadelesi verirken, ölüm cezasının tek taraflı kaldırılmasını kabul edemeyiz.

BORGE: **Amerika'nın 'keşfi' kutlamaları hakkındaki düşüncelerin nedir?**

CASTRO: 'İki kültürün buluşması'na dindarca işaret eden bazıları var. Ancak bu terim bana artık uygun görünmüyor. Çünkü gerçekte olan bir kültürün diğeri üzerindeki baskısı, bazı insanların daha gelişmiş askeri teknolojiye sahip insanlar tarafından öldürülmesi, Avrupa'nın Amerika'yı zorbaca işgaliydi. Her durumda ancak, iki kültürün çatışmasının beşyüzüncü yıl - dönümünden sözedilebilir.

Bunlardan herhangi birinin belirli bir ülkeye karşı nefret duygusundan kaynaklanmadığını söylemeye gerek yok.

Tüm içtenliğimle bir Kübalı olarak Küba'nın ırkçı Avrupalılar yerine İspanyollar tarafından sömürgeleştirilmiş olmasının daha iyi olduğunu söylüyorum. Çünkü sömürgenin bu karakterinden bugünkü insanlarımızın dehşetli güzel karışımı meydana geldi.

BORGE: **Homoseksüelliğe nasıl bakıyorsun?**

CASTRO: Başka bir Latin Amerika ülkesindekinden daha az olmakla beraber insanlarımızda hala bir maçoluk olduğunu düşünüyorum. Bu yüzyıllardır insanlarımızın özgürlüğünün bir parçası oldu. Belirli bir dönem bu erkekçi olgunun, homoseksüelliğe karşı davranışımı etkilediğini inkar edemem.

Ben kişisel olarak homoseksüellere karşı böyle bir fobiden muzdarip değilim. Homoseksüellere karşı polisiye önlemlerin ne taraftarı ne ilerleticisi ne de destekçisi oldum. Bu önlemler belirli bir dönem maçoluğun kalıtıyla ilgili, buna karşılık düştü.

BORGE: **Politik liderlerin 60'ında emekliye ayrılması gerektiğini söyleyenler oldu. Bunun hakkında ne düşünüyorsun?**

CASTRO: Sorun yalnızca emekli olmak değil, emekli olabilme gücünde olmaktır. Bunlar farklı şeylerdir.

Eğer benim görevlerimi başkaları yapabilseydi, içtenlikle söylüyorum, çok hoşuma giderdi. İşimi yalnızca kişisel tatmin için yapmıyorum; bir görev olarak kıvançla yapıyorum. Yoldaşlarımın benim bu savaşta gerekli olduğumu düşündükleri sürece de ben burada olacağım.

Yaşlı insanların politikadan uzak tutulmaları ya da yasaklanmalarının doğru olmadığını düşünüyorum; bu arada kendime yaşlı insan dediğim ilk şimdi oluyor.

BORGE: **Çok sıkı bir okuyucu olduğunu söyledin bana..**

CASTRO: Evet; yaşamım boyunca okuyabileceğim kadar kitap okudum ve okumak için fazla zamanımın olmaması beni üzüyor.

Yazının her türlüsünü okudum.

Benim klasiklerim arasında tabi iki incil var. İfade biçimimi çözümlemiş biri incile özgü birçok kelime bulacaktır; çünkü ben başlıca Jesuitlerle olmak üzere, La Salle kardeşlerle de beraber 12 yıl dini okullarda okudum. Okumayı en çok zaman ayırabildiğim süre 1953'le 1955 arasında hapishanede geçirdiğim süredir.

Ben daima okuyorum. Örneğin Bolivar üzerine büyük bir kitap kolleksiyonum var. Bolivar'a sonsuz bir hayranlığım var. Marti'den sözetmeye gerek bile yok. Belki beni sekterlikle suçlayacaklar ama Marti'nin entellektüel ayarında kimseyi tanımıyorum. Geçen gece Patrick Süsskind'in Koku adlı romanını okuyordum. Gabriel Garcia Marquez'le arkadaşlığımın yanısıra, tüm kitaplarını okudum.

BORGE: **Eğer en çok sevdiğin yazarı söylemeni istesem...**

CASTRO: Cervantes.

BORGE: **Tereddütsüzce söylüyorsun.**

CASTRO: Hiç şüphem yok. Konusu, içeriğinin güzelliğinden dolayı Don Kişot'u en az beş ya da altı kez okudum.

BORGE: **Ya şairler Fidel?**

CASTRO: Neruda'yı çok seviyorum, en çok okuduğum da o. Ancak Guillen'i tercih ederim.

BORGE: **Hiç şarkı söylüyor musun Fidel?**

CASTRO: Müzik için çok kötü bir kulağım var. Müziği seviyorum ama yetenekli değilim.

BORGE: **Duş alırken de mi?**

CASTRO: Hayır. Duş altında bazan soğuktan titriyorum. Müziği özellikle de devrimci şarkıları çok seviyorum. Klasik müziği seviyorum, marşlar için de özel bir ilgim var.

BORGE: **Fidel Castro kendini nasıl görüyor? Yaptığın bazı şeylerden pişmanlık duyuyor musun?**

CASTRO: Taktik hatalar işledik. Bunlara pişmanlık duyuyorum. Ancak devrim tarihi boyunca stratejik hata yapmadık, bir ilkeyi çiğnemedik; bu açıdan vicdanım rahat. Yeniden doğacak olsaydım, aynı devrimci yolu seçerdim.

Taktik hatalar işledik Bunlara pişmanlık duyuyorum Ancak devrim tarihi boyunca stratejik hata yapmadık hiçbir ilkeyi çiğnemedik bu açıdan vicdanım rahat Yeniden doğacak olsaydım, aynı devrimci yolu seçerdim

Kürt-ulus savaşı

AZAR GÖK

Özgürlük uyanışının engin hazzı ve acısı... mülklü toplular tarihinin bu trajik varoluş biçimi, şimdi de yaşanıyor. Bir Kürt uyanıyor ve oy verdiği milletvekilinin kapısını çalmadan giriyor içeri.

Kapı çalmak insanların ilişkilerini bozan, aşağılayan ve sıraya koyan "özel hayat"ın bir ahlak edimi. Uymak sözcüğünün uyumakla ilgisi var, aynı kökten geliyor ve aynı pratiği çeşitli açılardan ifadelendiriyor.

Uy ve uyu.

Kürt uyarıyor, gazetenin kapısını çalmadan giriyor ve "Niçin bunu yazmadın?"diyor. Kürt, yazının değil, ifade oluşunun düzlemini arıyor ve özgürlüğün, uyanışın yazılabilirliğini gösteriyor.

Uyma, uyar!

Kürt uyanıyor, en şiddetli saldırının insana uykuda yapıldığını görüyor.

Düşteki hayatı değil, hayattaki düşe inanıyor.

Dedem Kurtuluş Savaşı'nda hikayelerini bilirsiniz.

Dedem, anti-emperyalist savaşı kavramamıştır. Kavramadı; iyi, anti-emperyalist bir savaşın hazzını alamadı, kötü. İyi, çünkü o savaşın anti'sinin masaya kadar olduğunu da bilemedi.

Bilememek kötü.

Dedem Kurtuluş Savaşı'nda hikayelerinde dedem, Milli Şef'in kapısını çalmadan girişini anlatır. Şef dedemi hoş karşılar, manüpüle eder ve gideceği gazilik yoluna iteler.

Dedem uyanıktır, tekrar döner, savaş sonrasıdır ve gün boyu bekleme salonunda bekler.

Beklemek uykunun iki ayak üzerinde duruşudur.

Dedem bu haldedir.

Dalması için son yirmi dört saatin bölümlerine girer. Ertesi gün iki ayak üstünde, dalmak üzere, bağrı henüz yufka, birden sıçrar.

Şef'in giderek ulaşılmaz merdivenlerinin önünde tutarlar onu. Dedem kendini tutanlardan birini ancak bıçaklar.

Dedemi uslandırmak için affederler.

Af dışsal olursa uslandırıcıdır, içsel olursa erdemlidir. Dedemi affederler ve gönderirler, ancak verdikleri ödül simgesini ve tek yaşama olanağı devlet maaşını keserler. Af ve şiddet.

Dedem uyar ve uyur.

Özgürlük ve kurtuluş, insanın tüm varoluş biçimiyle kendini ifade etme pratiğidir. Kendisinden alınmış iktidarı kullanma biçimidir, bu ise ancak savaş ve mücadelede gerçekleşiyor, izini sürecek güç ve gücü sağlayan örgütlü insan olamadıkça insanın ister istemez "uykusu geliyor."

Olmadı. Dedem uydu ve uyudu.

Türk, kurtuluş savaşı pratiğinde kazandığı insiyatifi, insiyatifin getirdiği özgürlük bilincini, devletin kurumlaşması ve karşısında örgütlenmesine terk etti. Temsilen onlara verdi, verdirildi ve temsil, bekleme salonunda beklemeyi, giderek iki ayaklı uykuyu tarih yatağına yatırmayı getirdi.

Türk uydu ve uyudu.

Kürt uydu ve uyutuldu.

Uyutulmak'ta, bağrı yufkalık vardır. Kürt, Türk'ten ayrı olarak bağrı yufka uyudu.

Her sıçramasında şiddeti gördü.

Yalnız sıçradı.

Yalnızlık şiddet karşısındaki oluş biçimidir.

Kürt uyandı ve uymuyor.

Savaş ve mücadele pratiğinin kazandırdığı insiyatifi, özgürlüğün aracı olarak kullanma sezgisi geliştiriyor.

Sezgi; bilgiyle beslenip, doğrulanmadan, doğrulanma, bilinci oluşturmadan, bilinç örgütlülüğü, irade insiyatifi gerçekleştirmeden uyanıklılık halini geri çevirir.

Dedem geri çevrildi.

Uydu.

Türk uyudu.

Kürt Doğu Ekspresinin ikinci mevkiinde üç gün sefil bir yolculukla gelir Ankara'ya. Ankara kendini örgütlemiştir, Kürt de örgütünü kurmuştur: Kürtçe bağırarak parlamento kapısına dayanır.

Kürt uyanmıştır, uyarır.

Türk hala uyumaktadır. Temsilen uyanır, temsilen uyur, hayattaki düşü göremez. Temsil ve taktikler dünyasına inanır. Görüntü, demogoji, tüketim, aynı ses, aynı yazı, TV ve basından gelindiği görme biçimleri... Aynaya bakar, "kendisidir" gördüğü.

Suliete inanır.

Türk uyur.

Milli şefin bekleme salonunda son kez sıçramış ve dalmıştır.

Kürt uyanır, milletvekiline hesap sorar.

Türk, yetmiş yıl öncesini hatırlamayacak kadar kuşak değiştirmiştir, Dedem Kurtuluş Savaşın'da hikayeleri neredeyse tükenmiştir.

Kürt, gazetedeki müdürün koltuğuna oturur.

Ne köy meydanındaki taş, ne ikinci mevkideki koltuktur bu.

"Niçin yazmadın?"

Kürt, Türk'ten farklı olarak yazdırmak ister hikayesini.

Unutulmasın.

"Devlet, önümüzdeki günlerde belirlediği stratejiyi açıkça ortaya koyuyor. Hedef Kürt ulusal hareketi, ve komünistler. Topyekün mücadele de ise, işkence, katliam, toplu gözaltılar yani her yol mübah. Arkalarında bu kez her zamankinden daha örgütlü Babı-Ali'nin "Kalem Korucular"ı da var."

(Sebükmağızlar Resmi Geçidi, S. Önal, sf. 8)

"Türkiye sınıf mücadelesinin sosyalist genç öncüleri; bu aşamada, kendilerinden önceki kuşakların yarattıkları, devrimci yöntemlerin, geleneklerin, teorik pratik-örgütsel deneyimlerin etkisi altında yollarını açmaya çalışacaklar."

(Partileşme Pratiği ve Teorik Birikimler, Haluk Savaş, sf. 10)

"Komünizme giden yolda bir sosyalizmden ve devrimden söz ediyorsak hiçbir önyargı ile, hiçbir duygusal ya da formel ilişkiyle, hiçbir geleneksel kavram ve ilkelerin soyut bunaltılıcılığı ve ahlaki üstünlüğü altında ezilmeden yola koyulup bir Uzun Yürüyüş başlatmamız gerekiyor. Uzun Yürüyüş konusunda "Yol" "yöntem" ve "araç" tartışmasında da bu yoldan sakınmamalıyız."

(Yeni Politik Tarz Üzerine, Mesut Hastürk, sf. 15)

"Devrimci sosyalizm, program konusunu toplumsal devrim bağlamında ele alır ve düzen içi hükümet programları değil, toplumsal ruhta bir siyasal devrimin ana yolunu ve yeni toplum kuruculuğunun ana yöntemini formüle eder."

(Program Problematiğine Giriş, Haluk Yurtsever, sf. 19)

"Kürt ulusunun kendi en temel hakları için harekete geçtiği, ayaklanmalara varan mücadelesi, TC. tarihinde, Kemalist burjuvazinin son çare politikası soykırım ile yüz yüze gelmiştir.Stratejik soykırım politikası, Türk burjuvazisinin tarihsel olarak her zaman uyguladığı "son çare" politikası olmuştur."

(Şırnak Katliamından Bugüne, M. Önder, sf. 35)

"Eğer Sovyetler kendilerini yoketmeselerdi, emperyalizm Sovyetler Birliği'ni hiçbir zaman çözemezdi. Yani, sosyalizmin ölümü doğal nedenlerden ötürü değildir."

(Devrim Çok Yaşasın, Castro ile röportaj, T.Borge , sf. 45)